

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»
УНІВЕРСИТЕТ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
(СОФІЯ, БОЛГАРІЯ)
WEST POMERIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY IN SZCZECIN
(ЩЕЦИН, ПОЛЬЩА)
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАФТИ І ГАЗУ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

*До 95-річчя
Національного аерокосмічного університету
«Харківський авіаційний інститут»*

МАТЕРІАЛИ

*XXVI Міжнародної
науково-практичної конференції
«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»*

15 травня 2025 року
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

УДК 130.2

Людина, культура, техніка в новому тисячолітті : зб. тез наук. доповідей : XXVI Міжнар. наук.-практ. конф., 15 травня 2025 р., м. Харків. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т «ХАІ», 2025. – 211 с.

Збірник тез доповідей учасників XXVI Міжнародної науково-практичної конференції «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті» відображає визначальні напрями сучасних гуманітарних досліджень, зумовлених соціальною турбулентністю, яку переживає Україна в умовах війни та глибоких трансформацій суспільного життя. Особлива увага приділена осмисленню філософських, культурологічних, правових, історичних, психологічних і комунікативних процесів, що відбуваються в ситуації масштабної соціально-політичної кризи.

Науковці зосереджують свої дослідницькі зусилля на проблемах формування нових моделей соціальності, механізмах адаптації особистості до умов невизначеності, феноменах воєнного досвіду та викликах цифрової епохи. Водночас суттєво актуалізується питання місця й ролі штучного інтелекту в гуманітарному знанні як інструменту дослідження, комунікації, інтерпретації та критичного осмислення культурних і соціальних явищ.

У збірнику представлено широкий спектр підходів до вивчення міжнародної інформації, соціальних комунікацій, філології та права в контексті динамічних змін, спричинених як зовнішніми викликами, так і внутрішніми пошуками нових гуманітарних смислів у цифрову добу.

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (протокол № 11 від 21.05.2025).

За зміст публікацій несуть відповідальність автори

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ
XXVI Міжнародної науково-практичної конференції
«Людина, культура, техніка в новому тисячолітті»

Голова:

Литвинов Олексій Миколайович – д. юрид. н., професор,
в. о. ректора Національного аерокосмічного університету
«Харківський авіаційний інститут»

Співголови:

Безпалова Ольга Ігорівна – д. юрид. н., професор, директор
Департаменту науки і освіти Харківської обласної військової
адміністрації

Прилуцька Алла Євгенівна – к. філос. н., доцент, професор
ХАІ Національного аерокосмічного університету «Харківський
авіаційний інститут»

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Широка С. І. – к. філос. н., доцент, в. о. декана гуманітарно-правового
факультету Національного аерокосмічного університету
«Харківський авіаційний інститут»

Тодорова Таня – Prof.DSc. Університету бібліотекознавства та
інформаційних технологій (Софія, Болгарія)

Соляник А. А. - д-р пед. наук, професор, проректор з наукової роботи
Харківської державної академії культури

Чістякова І. М. – к. філос. н., доцент, завідувач кафедри міжнародних
відносин та права Національного університету «Одеська
політехніка»

Шемаєва Г. В. – д-р наук із соц. комунікацій, професор, професор
кафедри документознавства та української мови Національного
аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

Кунденко Я. М. – к. філос. н., доцент, доцент кафедри суспільно-
гуманітарних дисциплін Харківського національного університету
міського господарства ім. О. М. Бекетова

Дмитренко Є. В. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри
документознавства та української мови Національного
аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

Кислюк Л. В. – канд. наук із соц. комунікацій, доцент, доцент кафедри
документознавства та української мови Національного
аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

Шленьова М. Г. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри
документознавства та української мови Національного
аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор і укладач:

***Прилуцька Алла Євгеніївна** – к. філос. н., доцент, професор ХАІ
Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний
інститут»*

Редактори:

***Дмитренко Є. В.** – к. філол. н., доцент, доцент кафедри
документознавства та української мови Національного
аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»*

***Коновченко О. В.** – к. філол. н., доцент, доцент кафедри
документознавства та української мови Національного
аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»*

Технічний редактор:

***Король Г. С.** – провідний фахівець деканату гуманітарно-правового
факультету Національного аерокосмічного університету
«Харківський авіаційний інститут»*

ВСТУПНЕ СЛОВО

БУТИ ЗМІНОЮ: ГУМАНІТАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЧАСИ ВИПРОБУВАНЬ

Прилуцька А. Є.

головний редактор збірки тез доповідей XXVI Міжнародної науково-практичної конференції «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті», завідувачка кафедри документознавства та української мови, к. філос. н., доцент, професор ХАІ

«Будьте тим зміненням, яке ви хочете бачити у світі»

Махатма Ганді

Шановні учасники, колеги, партнери, друзі!

Щиро раді вітати вас на XXVI Міжнародній науковій конференції «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті», яка вже понад чверть століття є майданчиком діалогу між технічною думкою й гуманітарним світоглядом.

26 років – це шлях, сповнений змін. Щороку ми ставимо собі запитання: чи актуальна ця конференція? Чи не потребує переосмислення? І щороку знаходимо відповідь, що вона не просто актуальна, вона необхідна. А сьогодні місія нашої наукової спільноти – не лише спостерігати за змінами, а бути їх рушієм.

Дійсно, в умовах воєнного стану в Україні, гуманітарні дослідження набувають особливої гостроти та ваги. Філософія допомагає шукати сенси в умовах історичних зламів. Культурологія й історія зберігати ідентичність, переосмислювати спадщину, розуміти корені конфліктів. Соціологія досліджувати суспільні трансформації й адаптації у час війни. Філологія осмислювати мову як інструмент національного опору, культури та пам'яті. Правознавство – боронити принципи справедливості й верховенства права навіть у критичних обставинах. Політологія – давати пояснення політичним процесам і стратегічним рішенням, що визначають майбутнє. Психологія відіграє критично важливу роль у розумінні та подоланні особистісних і колективних травм, формуванні внутрішньої стійкості як на рівні особистості, так і суспільства в цілому. Документознавство забезпечує системне збереження знань, управлінську ефективність і інформаційну безпеку,

що в умовах війни має не тільки адміністративне, а й стратегічне значення.

Усі ці науки – не теоретичні вежі зі слонової кістки. Вони живі інструменти формування стійкості суспільства, гуманності, гідності, пам'яті.

Наша конференція соціогуманітарного знання стає простором для дії, для мислення, для формування нового – того, що виростає сьогодні з досвіду війни, болю, боротьби, але спрямоване у майбутнє.

Наші аргументи чіткі: технології змінюють світ, і гуманітарне осмислення цих змін є життєво важливим. Національна ідентичність, культура, мова потребують захисту не лише силою, а й знанням. Моральні та правові орієнтири стають опорою у виборі дій у найтемніші часи. Світові й локальні виклики: війна, глобальна нестабільність, екологічні загрози вимагають міждисциплінарного діалогу.

Саме міждисциплінарність, як основної принцип конференції, забезпечує глибоке взаємопроникнення методів, категоріальних апаратів та світоглядних позицій, створює умови для народження нових концепцій, дослідницьких оптик і стратегій соціальних корекцій. Дозволяє бачити не фрагменти, а цілісність складної реальності, і, відповідно, розробляти нові гуманітарно обґрунтовані стратегії в умовах радикальних змін.

Тому XXVI Міжнародна науково-практична конференція «Людина, культура, техніка в новому тисячолітті» – це не лише традиційна академічна подія. Це – внесок у гуманітарну безпеку нашої країни. Це – інтелектуальний спротив. Це – простір для тих, хто, попри все, творить світ, у якому хоче жити.

Дякуємо кожному учаснику за роздуми, дослідження, сміливість думати й говорити. Разом ми не просто свідки змін. Ми ті, хто їх формує.

(IN)COGNITA?

Олексій ЛИТВИНОВ

в. о. ректора Національного аерокосмічного
університету «Харківський авіаційний інститут»,
д-р юридичних наук, професор

Доля освіти в новому столітті, системи освіти в новій інформаційній цивілізації, принципів раціональності, на яких ґрунтувалася історія і філософія науки, – тема надзвичайно актуальна і стосується всіх і кожного. Слід одразу ж підкреслити, що на сучасному етапі розвитку вітчизняної освіти насправді не «померло» жодне із завоювань минулих епох, не зникли форми «усного викладання», не відмерли відносини між «учителем» і «учнем». Змінилася лише «домінанта» певних форм комунікацій.

Перш за все, відбувається віртуалізація комунікацій між учителем і учнями, між студентом і текстами минулих та сучасної культур, між самими студентами.

Глобалізація електронних комунікацій, що знайшла своє вираження передусім у мережі Інтернет, спричинила трансформації у структурі наукових і освітніх текстів, у самому характері текстового виробництва.

У чому ці трансформації можна виявити вже зараз?

Змінюється соціальний статус журналів і журнальних публікацій наукових інновацій: зростання електронних комунікацій зі своїми колегами змінює характер інформаційних потоків – колеги по «невидимому цеху» повідомляють один одному не просто про останні новини, а й про свої досягнення, ще до опублікування результатів у журналах. Тим самим журнали і журнальні статті як тип наукової літератури або втрачають ту «вагу», яку вони мали ще в кінці минулого століття, або набувають зовсім іншого призначення – засвідчити «визнання» інновації науковим співтовариством і легітимізувати результат, уже відомий колегам.

Відбуваються і зміни в нормах організації знання: універсальний інформаційний простір, що складається на наших очах, змушує підкоряти текст і текстове виробництво

новим стандартам – текст перетворюється на гіпертекст, формуються нові уніфіковані стандарти композиції, дизайну, графічного оформлення в електронних виданнях. Коротше кажучи, інформаційний простір вимагає нових стандартів представлення знання і його трансляції.

Електронні комунікації звільняють виробництво й освоєння тексту від «прив'язки» до певного «місця». Відтепер важливим стає не те, звідки надіслано повідомлення, яким є статус його автора й інституційне місце, а його інноваційний зміст. Оскільки потенційна чисельність одержувачів повідомлення в онлайн-режимі безмежна, неважливими стають національності як авторів, так і користувачів інформації, важлива лише компетентність їх у розумінні змісту інформації. Саме комунікації (як реальні, так і віртуальні) з референтними групами формують нові стандарти поведінки і спілкування.

Віртуалізація тексту і спільнот пов'язана з нескінченністю віртуального простору та безліччю можливих інтерпретацій. Раніше будь-яка книга була замкнутим твором, що втілює в собі логічно струнку когнітивну систему. Освіта будувалася відповідно до сприйняття письмового або друкованого тексту, тобто була замкнутою, передбачала відокремлене осмислення завершеності твору або навчального матеріалу. Зараз же трансформується сам зміст освітньої діяльності: зростає роль навігаторів по віртуальній мережі. Навчальні матеріали – і підручники, і «методички» – повинні бути зорієнтовані на пошук у віртуальному просторі, а не на виклад концепції або теоретичної системи. Їх повинно бути відповідним чином «оснащено» – виносками, допоміжним апаратом, покажчиками, тематичними термінами-ідентифікаторами, анотаціями, адже передусім вони є інформаційно-пошуковими системами, а не систематизованим викладом готового знання.

Дискусія про авторські права в інформаційно-комунікативних технологіях, що точиться зараз, засвідчує те, наскільки руйнівним може стати віртуальне подання знань: уся стратифікація з певною ієрархією автора і читача руйнується, заміщаючись довільним «горизонтальним» поширенням текстів, коли автор твору стає користувачем інформації, а користувач – автором. Підхід, що пропонує ввести права на доступ до інформації в комп'ютерній мережі, не відповідає і прямо суперечить нормам, що існують в Інтернеті.

НЕСТАНДАРТНА ІСТОРИЧНА ПРАКТИКА ГЕНДЕРУ У ВІЗАНТІЙСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ

Артеменко А. П., д-р філос. наук, професор
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Візантійська імперія посідає унікальне місце в історії гендерних режимів традиційних середньовічних суспільств. Вона належала до культурного простору античного та християнізованого елліністичного світу, а тому візантійська політична і правова система виробила особливий механізм участі жінок у державному управлінні, що суттєво контрастує з типовими уявленнями про «жіноче» і «чоловіче» в середньовічній Європі. Цей феномен справляв враження на західних хроністів. Зокрема анонімний автор «Лорських анналів» IX ст. зневажливо назвав Візантію *femineum imperium* – «жіночою імперією», що демонструє подив і неприйняття європейською свідомістю незвичної для неї політичної участі жінок в управлінні державою.

Юридично візантійські жінки мали значно ширші права, ніж їхні європейські сучасниці. Вже в Кодексі Юстиніана (VI ст.) було закріплено низку норм, що визнавали за жінками цивільну суб'єктність: вони могли бути власницями майна, укладати угоди, вести справи в суді, заповідати і спадкувати власність. Це створювало передумови для активної ролі жінки не лише в приватному, а й у публічному полі. Крім того, за едиктом Юстиніана, було скасовано обмеження для імператора на укладання шлюбу з жінкою низького соціального походження на підставі рівності громадянських прав в імперії. Це згодом стало підставою для практики оглядин наречених, коли імператрицю обирали з-поміж найкращих дівчат імперії. А оскільки шлюб укладається тільки між рівними, то спочатку наречена ставала імператрицею, а потім виходила заміж за імператора. Фактично це відкривало жінкам шлях до реальної політичної влади. Також жінки – дружини й дочки імператорів – визнавалися спадкоємицями другої черги наслідування

престолу, і в разі відсутності чоловічих претендентів могли ставати регентшами, співправительками або навіть самодержавними імператрицями. Це положення закріплювалося через релігійний і правовий дискурс.

За всю історію Візантії було 107 імператриць, з яких 17 виступали як регентки або коронували своїх чоловіків-імператорів, а троє жінок – Ірина, Зоя і Феодора – правили самотійно як глави держави. Ірина, вдова імператора Лева IV, 797 року усунула з трону власного сина й офіційно правила одноосібно. Зоя Порфірородна, дочка імператора Костянтина VIII, прославилася як жінка, яка кілька разів змінювала імператорів, виходячи за нових претендентів на трон. Свій третій шлюб вона уклала у віці 64 роки з Константином IX, після чого вона знову зберегла владу співправительки своєї сестри. Феодора, її сестра, не була одружена, але після смерті Зої 1050 року п'ять років правила самотійно як остання представниця Македонської династії.

Надзвичайно показовим є повстання 1042 року, коли жителі Константинополя виступили на захист Зої, яку намагались усунути від влади. Учасники – серед яких були й жінки, що взагалі нечувано для тодішньої політичної практики, – вигукували: «Де ти, наша єдина, душею благородна та обличчям прекрасна?.. царства законна спадкоємице, у якої і батько – цар, і дід, і дід батько?..». Цей епізод засвідчує наявність гендерно усвідомленої публічної легітимації жіночої влади – явища надзвичайно рідкісного в середньовічній Європі. Візантійське суспільство, з одного боку, залишалося патріархальним, а з іншого – визнавало легітимність жіночої влади у межах сакралізованої імператорської спадковості.

Отже, візантійська традиція – це суперечливе поєднання юридичних прав, династичної легітимації і сакральної монархії, що створює приклад нестандартної гендерної політики, яка не вкладається в шаблонну модель «чоловічої» середньовічної державності. Саме це дає змогу сучасним дослідникам розглядати Візантію як альтернативну цивілізаційну матрицю, де гендерні ролі були гнучкішими, ніж прийнято вважати.

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІАПЛАТФОРМ У ФОРМУВАННІ ВІЗУАЛЬНИХ УПОДОБАНЬ ТА ТРЕНДІВ

І. Бачурін, студент

А. Є. Прилуцька, професор ХАІ, канд. філос. наук, доцент,
зав. кафедри документознавства та української мови
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

У сучасну епоху цифрових технологій соціальні медіа стали невід'ємною частиною повсякденного життя мільйонів людей по всьому світу. Платформи як-от Instagram, TikTok, Pinterest, Facebook та інші перетворилися не лише на засоби комунікації, а й на потужні канали впливу, які формують сприйняття естетики, моди, дизайну, культури споживання і навіть світогляду.

Візуальний контент став головною формою передачі інформації у соціальних мережах, що призвело до активного формування візуальних трендів і вподобань. Алгоритми цих платформ, що просувають найпопулярніші чи найвпливовіші зображення, активно впливають на те, що саме користувачі бачать, вподобають і наслідують. У результаті виникають глобальні й локальні візуальні тенденції, які швидко поширюються, змінюючи сприйняття краси, стилю та смаку.

У дослідженні ролі соціальних медіа у формуванні візуальних уподобань і трендів важливо спиратися на наукові праці дослідників, які вивчали цей феномен з різних теоретичних і практичних підходів. Зокрема, британський антрополог Данієл Міллер у рамках міжнародного проєкту Why We Post аналізував, як соціальні медіа впливають на візуальну культуру в різних соціальних і культурних контекстах. Філософ Жан Бодрійяр, хоча й не досліджував соціальні медіа безпосередньо, запропонував концепції симулякруму та гіперреальності, які є теоретичним підґрунтям для розуміння того, як цифрові образи конструюють уявну реальність у візуальній комунікації. Дослідниця цифрових

медіа Алісса Річардсон акцентує увагу на мобільній візуальній журналістиці як чиннику формування колективних ідентичностей через соціальні платформи. Джилл Уокер Ретберг вивчає візуальне самопрезентування в цифровому середовищі та роль алгоритмів у просуванні візуальних трендів. Зейнеп Тюфекчі у своїх роботах аналізує, як алгоритмічні механізми соціальних медіа платформ сприяють поширенню візуальних вподобань, визначаючи, що бачить користувач і які образи стають домінантними у культурному полі. Таким чином, науковий інтерес до цієї теми зростає, що підкреслює її міждисциплінарну важливість і актуальність у сучасному медійному дискурсі.

Дослідження цієї теми є особливо актуальним у контексті культурної глобалізації, динамічного розвитку цифрового маркетингу та зростаючої ролі візуального у комунікаціях. Аналіз механізмів впливу соціальних медіа на формування візуальних уподобань дозволяє краще зрозуміти сучасну культуру споживання, поведінку аудиторій та принципи формування трендів, що має важливе значення як для науковців, так і для практиків у сферах медіа, дизайну, маркетингу та соціології.

Соціальні медіа стали невід'ємною частиною сучасного життя, радикально змінивши спосіб, у який люди сприймають, створюють і поширюють візуальну інформацію. Якщо раніше джерелами візуального впливу були телебачення, кіно, мода та мистецькі інституції, то сьогодні цю роль перейняли соціальні мережі. Вони відображають те, що вже є у візуальній культурі та безпосередньо формують нові тренди, значною мірою визначаючи те, що вважається гарним, стильним та актуальним.

Механізм дії соціальних медіа базується на алгоритмах рекомендацій, які формують персоналізований візуальний простір для кожного користувача. Це означає, що платформа підбирає той контент, який користувач з більшою ймовірністю перегляне. Таким чином, певна естетика, кольорова гама, стиль фото чи відео стає трендом не тому, що його просунули професіонали, а тому, що алгоритм зафіксував високу

активність довкола цього контенту. Так формуються візуальні шаблони, які масово тиражуються.

Варто відзначити і роль користувачів з великою аудиторією, які задають тон візуальним тенденціям. Їхній вплив часто перевищує вплив традиційних джерел моди чи дизайну. Один пост, фото чи сторіс можуть миттєво запустити нову моду на певний одяг, кіно, ігри.

Так, наприклад, у 2020 році Гаррі Стайлс з'явився на публіці у в'язаному светрі від бренду JW Anderson, що спричинило справжній вибух у соцмережах: образ швидко став вірусним, а бренд навіть опублікував відкриту інструкцію для самостійного в'язання, що породило нову хвилю DIY-контенту у TikTok. Іншим показовим прикладом став так званий «ефект Wednesday», коли після виходу однойменного серіалу на Netflix чорна готична сукня героїні Венздей Аддамс, показана під час танцювальної сцени, спричинила бум на подібні образи в Instagram і маркетплейсах. Аналогічно, гра Among Us, яка до 2020 року залишалася маловідомою, набула всесвітньої популярності після того, як її почали активно просувати популярні стрімери у своїх сторіс і відео – візуальний стиль гри одразу став частиною цифрової попкультури.

Усі ці приклади свідчать про здатність візуального контенту у соціальних медіа миттєво впливати на споживчі уподобання та масові естетичні орієнтири.

Не менш важливою є технічна доступність інструментів редагування візуального контенту. Усього за кілька кліків користувач може застосувати фільтр, який освітлить зображення, зробить обличчя більш симетричним, змінить колір очей або фону. Це формує нову реальність, покращену, часто відірвану від справжнього вигляду речей, що водночас і приваблює, і викликає питання про автентичність. Усе це змінює не лише зовнішні уподобання, а й внутрішнє сприйняття себе.

Окремо варто згадати і про візуальні які мають величезну популярність у TikTok та Instagram. Користувачі об'єднуються навколо однієї ідеї, відтворити образ з кіно, або створити щось у заданій кольоровій гамі. Це сприяє формуванню колективного досвіду, де кожен стає учасником спільної

візуальної гри. Така практика наближає масову культуру до форм мистецтва, роблячи її гнучкою, відкритою і постійно змінною.

Ідеї та образи поширюються не лише зверху вниз від медіа до глядач, а й знизу вгору від звичайного користувача до мільйонів інших. Така ситуація створює унікальне середовище, де кожен може стати автором нового візуального наративу.

У підсумку, соціальні медіа виконують багатофункціональну роль у візуальній культурі: вони є і засобом самовираження, і простором для експериментів, і майданчиком для формування нових норм краси та стилю. Саме тут формується нова візуальна мова покоління: гнучка, швидкоплинна, інтерактивна, емоційна і глибоко пов'язана з технологіями.

З ІСТОРІЇ ДИСЕРТАЦІЄЗНАВСТВА: ВІД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДО СУЧАСНОСТІ

Будецька О. О.,
бібліотекар Науково-дослідного відділу документознавства,
колекцій цінних, рідкісних видань та рукописів
Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка

Життєдіяльність сучасного світу неможливо уявити без розвитку науки, яка дає змогу не тільки вирішувати наявні проблеми і вдосконалювати навколишній світ, але й надає можливість прогнозувати та передбачати наслідки таких змін. Активний розвиток науки розпочинається з середньовіччя, коли у Європі відкриваються університети. Першими були створені Болонський (Італія, XI ст.), Оксфордський (Англія, XII ст.) і Паризький (Франція, Сорбона, 1215), у яких зароджувалася нова наука.

Щоб зрозуміти, чому так вийшло, слід коротко зупинитися на історії становлення дисертацій. Перший захист дисертації відбувся у Болонському університеті, який включав три факультети: філософський, медичний і теологічний. До XVI ст. дисертаціями були плакати з новими науковими положеннями, які завчасно до захисту вивішувалися в аудиторії, де з ними могли ознайомитись всі зацікавлені особи. У процедурі громадського захисту був певний регламент, а голосування здійснювалося чорними та білими кулями.

Якщо протягом XII – XVI ст. дисертації виконувались у рукописному вигляді, у XVI ст. з'являється друкована дисертація та визначається більш чітко статус дисертації як кваліфікаційної наукової роботи. Претендент на вчений ступінь мав опублікувати наукову статтю та розіслати її всім зацікавленим ученим, несучи при цьому всі витрати за її видання. Також встановлювалися усні та письмові іспити, потім здобувач повинен був публічно захистити дисертацію на засіданні факультету. У XVII ст. визначається статус дисертації як наукової письмової кваліфікаційної роботи. За захист платив дисертант, і це коштувало більше половини його доходу. У цей

час починають з'являтися дисертації у вигляді книжок. Друкований текст книги дарувався всім учасникам захисту. Починає розвиватися система інформування вчених і зацікавлених про подальший захист наукової роботи. Сутність, зміст і якість дисертації безперервно обговорювалося у наукових колах.

Захист дисертації й отримання наукового ступеня у всі часи були надзвичайно «дорогим задоволенням». Наведемо декілька прикладів. Згідно зі статутом медичного факультету Університету Галле 1694 року, за допуск кандидата до екзамену на ступінь стягувалася плата у розмірі 20 імперських талерів, ще 20 – за попередній захист (*examen rigorosum*), 4 – за складання програми інавгурації, 10 імперських талерів складав гонорар голови. Легалізація казусів такого роду дозволяла деяким університетам та факультетам не лише нагороджувати ступенями впливових осіб, а й непогано заробляти: захист коштував чималих грошей. Докторський ступінь цілком міг бути присуджений не лише без захисту, а й без зарахування кандидата до університету.

У XVIII – XIX ст. дисертаційним дослідженням можна було б назвати будь-яку наукову статтю. Дисертації писали і для зайняття будь-якої посади. Наприклад, відомий історичний факт, коли І. Канту, щоб отримати право стати викладачем, треба було пройти габілітацію, тобто захистити дисертацію, що надало б йому звання приват-доцента. З середини XIX ст. з'являється вимога про попередню публікацію магістерської і докторської дисертацій. До дисертації мали додаватися тези, обсягом трохи більше від 4 сторінок, що можна розглядати як перший автореферат дисертації. Тираж дисертації мав становити щонайменше 300 примірників. Одна частина накладу надавалася членам факультетського активу, а залишки могли подаватись на продаж.

Зазначимо, що ієрархія наукових ступенів (*baccalaureus* – *licentiate* – *magister* / *doctor*) в університетах різних частин Європи була протягом століть схожою. Найвищими були ступінь доктора (на факультетах теології, права та медицини) і магістра (на факультеті філософії). Процедура присудження докторських і магістерських ступенів називалася диспутом на

присудження ступеня (*disputatio pro gradu*) або інавгураційний диспут (*disputatio inauguralis*). Такий диспут, як і подальша церемонія зведення претендента у вчене звання, були урочистим ритуалом і зазвичай проходили в дні свят у спеціально прикрашеній головній аудиторії університету або в соборі.

Звернемо увагу на те, що мова йде саме про магістерські та докторські дисертації, які мали статус наукової праці, тоді як по суті статус кандидата наук визначав осіб, які бажали або претендували у майбутньому захистити магістерську роботу. Відповідно до загального статуту, наприклад у Харківському університеті 1804 року, кандидатські випробування були лише усними. Магістерський же ступінь мав високий науковий статус. Магістри отримували срібні відзнаки, доктори – золоті.

Цікавим для дослідження є спроби деталізації та розмежування компетенції кандидата, магістра і доктора. Від кандидата вимагалось повне та систематичне вивчення предметів, за посібниками, визнаними за найкращі та схваленими для університетського викладання. Від магістра вимагали повного знання обраної ним науки в сучасному стані та в історичному її розвитку, що підтверджувало б глибокі знання претендента на ступінь магістра. Від доктора вимагалися не тільки відомості про походження та зміну різних систем науки, але також дослідження та вміння оцінювати всі перевороти у ході розвитку науки, які б підтверджувалися довершеними власними критичними поглядами. Тобто щоб претендент знав не якусь відому систему науки, але й саму науку в її генезі та напрямках до загальної та приватних цілей і щоб міг власними силами вдосконалювати її. Тобто претендент на докторський ступінь повинен створювати нове знання, яке б ґрунтувалося на рефлексії дисциплінарного минулого та сприяло критичному мисленню.

Зупинимось і на еволюції процедури захисту (диспуту). Як правило, перед захистом претенденти проходили TENTAM (з португальського *пробувати*). Це спеціальний іспит, який стосується особливостей конкретної науки, коли вибираються за жеребом два питання для магістра і чотири для доктора, які вони повинні вирішити ґрунтовно і докладно. Далі проводилося

словесне випробування з інших предметів, які призначалися екзаменаторами. Окрім перевірки у теоретичних знаннях, здобувач повинен був продемонструвати вміння застосувати їх на практиці. Для цього він отримував практичне завдання. Майбутні магістри повинні були прочитати одну, а доктори три лекції на теми, обрані відділенням. І наприкінці випробування претенденти мали написати латиною міркування на запропоновану професорами тему, а також захистити свої тези на публічному диспуті.

На захист запрошували зовнішніх гостей, студентів та колег, які мали змогу знайомитися з тезами чи положеннями дисертації. На диспуті претендент озвучував тези, після чого отримував заперечення «сторонніх змагань». Професор Т. Сандерс стверджував, що в перші два десятиліття ХІХ ст. студенти та містяни брали живу участь у дисертаційних захистах. Тому на диспутах важливою була постать захисника – свого роду модератора, який реагував на репліки із залу. Професори виступали останніми, як судді, що виносять вирок.

Акцентуємо увагу на тому, що публічний захист таких дисертацій мав виконувати функцію не просвітницької вистави, а професійної експертизи. У ході диспуту опоненти та інші члени ради повинні були з'ясувати, чи він сам її створив і чи не скопійована вона з чужих творів. Оскільки науковий ступінь давав їй власнику фінансові та службові переваги, наукова спільнота порушувала питання про запровадження кримінальної відповідальності за підробку чи обман із боку претендентів, тобто за вкрадені думки та тексти, «списання з чужих творів». Така ж відповідальність поширювалася на екзаменатора, якщо він виправляв дисертацію, або давав списати з власної, або знав, але не повідомив про те.

Після успішно проведеного диспуту кожен університет повинен був відправляти до міністерства ґрунтовний опис всього ходу випробування з додаванням власної думки щодо дисертації. Наприклад, у Німеччині удосконалення процесів підготовки і захисту активно розробляється з кінця ХІХ ст. У поле зору дослідників потрапляли списки дисертацій, організовані за університетами або спеціальностями, відомості

про зміни правил присудження ступенів, їхній академічний і соціальний статус, обсяг і характер іспитів.

Науковий ступінь магістра або доктора надавав право на станові привілеї та пенсійні вигоди. Отриманням диплома надавало його власникові певні права, наприклад «почесне громадянство», виключення з податного стану, якщо до нього мали належність.

Університетські дисертації з початку XIX ст. за формою та змістом зазнали суттєвої еволюції, зокрема дисертації гуманітарного профілю. За словами Г. Г. Кричевського, вони пройшли шлях «від учнівського твору до наукового дослідження». Про інститут дисертацій першої половини XIX ст. сучасник писав так: «Тоді як на Заході дисертації бувають зазвичай плодом ретельного дослідження спеціального питання науки, у нас вони лише в надзвичайно рідкісних, виняткових випадках набувають цього значення». У другій половині XIX – на початку XX ст. магістерські і докторські дисертації являли собою солідні наукові твори обсягом 200–400 сторінок, а в цей же час докторська дисертація західноєвропейських університетів не перевищувала 40–50 сторінок.

На завершення зазначимо, що визнання культурою Просвітництва людського розуму як найвищої міри істини сприяло перетворенню дисертацій із коментарів до корпусу канонічних ідей у джерело нових наукових знань. І в наступні десятиліття саме науковий зміст опублікованих і захищених дисертацій став важливим критерієм оцінки рівня не лише молодих науковців, а й наукових шкіл, факультетів та університетів.

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД І СТРАТЕГІЯ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Варич Д. Ю., аспірант,
науковий керівник – д-р політ. наук, проф Комарова Т. Г.
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

Гендерні стереотипи – це упереджені уявлення про «природні» ролі, поведінку та риси жінок і чоловіків, які закріплюються в суспільстві та обмежують можливості кожної статі. Вони гальмують досягнення справжньої рівності, впливають на освіту, кар'єру, участь у суспільному житті та доступ до ресурсів. У відповідь на ці виклики країни Європи напрацювали комплексний досвід боротьби з гендерними стереотипами – через законодавчі ініціативи, освітні програми, інформаційні кампанії та співпрацю з громадським сектором. Європейський підхід демонструє важливість системних змін і залучення всіх членів суспільства – як жінок, так і чоловіків – до процесу подолання стереотипів. Гендерні стереотипи можуть обмежувати можливості розвитку особистості на всіх етапах життя – від дитинства до дорослого віку, впливаючи на освітній та професійний вибір, досвід і очікування як у жінок, так і у чоловіків, та не даючи реалізувати власний потенціал повною мірою.

Ці стереотипи, а також патріархальні норми негативно впливають не лише на жінок і дівчат, але й на чоловіків і хлопців. Установки щодо маскулінності, що вкорінені в суспільстві, формують шкідливі уявлення про те, якими «мають бути» чоловіки. Гегемонна маскулінність сприяє закріпленню стереотипів, які, своєю чергою, породжують сексистську мову ворожнечі, упередження та насильство проти тих, хто не відповідає домінантним уявленням про чоловічість, – зокрема, представників ЛГБТІ-спільноти. Образи в медіа підсилюють ці стереотипи, нав'язуючи стандарти зовнішності, поведінки, вибору професії та домашніх обов'язків.

Гендерна нерівність продовжує існувати в таких сферах, як догляд за дітьми, освіта та працевлаштування. На ринку праці зберігається горизонтальна сегрегація – поділ на «жіночі» і «чоловічі» професії, де жіночі, як правило, менш оплачувані, мають нижчий соціальний статус та більш нестабільні умови праці. Жінки часто обирають професії, пов'язані з доглядом, що відповідає традиційним уявленням про їхню роль, але завдяки політичним і законодавчим ініціативам (наприклад, декретна відпустка для чоловіків) можливо змінити цю тенденцію й мотивувати чоловіків долучатися до сфер, які стереотипно вважаються «жіночими».

Вертикальна сегрегація також зберігається: навіть у сферах, де переважають жінки, вищі керівні посади часто займають чоловіки. Це обумовлено низкою чинників, зокрема непропорційним тягарем домашньої роботи, гендерними упередженнями щодо освіти, кар'єрного шляху та можливостей.

Медіа і соціальні мережі відіграють важливу роль у поширенні інформації та формуванні громадської думки. Водночас саме в соціальних мережах дедалі частіше фіксуються випадки насильства, переслідувань і сексуалізованих погроз щодо жінок і дівчат. Такі платформи, як соціальні медіа та відеоігри, можуть виступати каналами поширення сексизму. Свободу слова іноді використовують як виправдання образливої чи дискримінаційної поведінки. Як і інші форми насильства, сексистська мова ворожнечі часто залишається поза увагою, проте її наслідки – особливо для молодих жінок і дівчат – можуть бути глибоко травматичними в емоційному, психологічному чи навіть фізичному вимірах.

Для досягнення поставлених оперативних цілей Рада Європи планує реалізовувати низку заходів, зокрема:

– підтримувати країни-члени у проведенні кампаній, спрямованих на запобігання та протидію сексизму – як у віртуальному, так і в реальному середовищі. Такі ініціативи мають на меті подолати сексистську мову ворожнечі та усунути прояви сексизму в державних структурах (освіта, правосуддя, культура, спорт, наука, техніка, інженерія, математика) і в приватному секторі, включно з компаніями соціальних мереж;

– сприяти впровадженню інших інструментів Ради Європи, які протидіють порушенням прав людини, особливо коли вони ґрунтуються на упередженнях, традиціях або звичаях, що підтримують гендерні стереотипи. Зокрема, це стосується виконання Рекомендації Комітету Міністрів щодо боротьби з мовою ненависті, яка має на меті подолати дискримінаційні уявлення, ґрунтовані на стереотипних ролях жінок і чоловіків;

– розробляти практичні інструменти та проекти для підтримки держав-членів у впровадженні стандартів, зокрема Стамбульської конвенції, з метою протидії сексизму та гендерним стереотипам, а також співпрацювати з феміністичними громадськими організаціями, де це доцільно;

– виявляти, аналізувати й поширювати найкращі практики, що сприяють викоріненню гендерних стереотипів щодо жінок, чоловіків, дівчат і хлопців у таких сферах, як освіта, професійна підготовка, зайнятість, сімейне життя (зокрема рівний розподіл неоплачуваної праці), системи відпусток, а також у галузях з недостатнім представленням тієї чи іншої статі – наприклад, у сфері ШІ, ІТ та STEM. Особливу увагу приділятимуть забезпеченню гендерної рівності та захисту прав жінок і дівчат;

– готувати рекомендації щодо розвитку штучного інтелекту з урахуванням принципів гендерної рівності та недискримінації, застосовуючи правозахисний і багатовимірний підхід у співпраці з Керівним комітетом з питань протидії дискримінації, різноманітності та інклюзії (CDADI);

– підтримувати збір даних і проведення досліджень у сферах, пов'язаних із сексизмом, гендерними стереотипами та дискримінацією за ознакою статі або гендерної ідентичності. Це включатиме розроблення принципів збирання даних, розподілених за статтю, впровадження міжгалузевого підходу та створення практичних рекомендацій для секторів, таких як ЗМІ, освіта, судова система, ІТ та приватний бізнес. Особливий акцент буде зроблено на залученні чоловіків і хлопців до подолання стереотипів, а також на боротьбі з дискримінацією стосовно окремих груп жінок і чоловіків, використовуючи інклюзивний міждисциплінарний підхід;

– реалізація і впровадження Керівних принципів Ради Європи 2023 року, які визначають роль чоловіків і хлопців у політиці досягнення гендерної рівності та у заходах із протидії насильству щодо жінок;

– налагодження співпраці з відповідними галузями та організаціями з метою подолання дискримінації, сексизму та гендерних стереотипів, які негативно впливають на окремі групи жінок. Зокрема, це стосується лесбійок, бісексуальних, трансгендерних і інтерсексуальних (ЛБТІ) жінок, жінок ромської національності та мандрівниць, представниць національних, етнічних або релігійних меншин, жінок з інвалідністю, мігранток, біженок і жінок літнього віку.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15639427>

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ПЛАТФОРМА ДЛЯ ПРОМОЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вінтонів Х. М.,

канд. іст. наук, доцент

Івано-Франківський національний технічний університет нафти
і газу

В умовах інтенсивного розвитку інформаційного суспільства, результатом діяльності якого є інформаційні продукти, бібліотеки трансформуються в багатofункціональні інформаційно-комунікаційні осередки. У цьому контексті особливо важливо впроваджувати цифрові стратегії у діяльність бібліотек, що передбачає не лише технічне забезпечення, а й формування відповідного контенту, аналіз поведінки користувачів, моніторинг ефективності використання комунікаційних інструментів. Тому зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, які здатні поєднувати традиційні бібліотечні функції з цифровим маркетингом, адаптувати інформаційні послуги до потреб віртуальної спільноти та формувати інноваційний імідж бібліотеки як відкритої, динамічної та інтерактивної платформи знань.

Бібліотечні послуги – це ті ресурси, які бібліотека як соціальний інститут пропонує суспільству. Стаття 1 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» подає таке визначення: «Бібліотечна послуга – результат діяльності бібліотеки із задоволення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки». Як зазначає С. В. Дригайло (2010), усю різноманітність бібліотечних послуг можна звести до двох основних класів: по-перше, придбання, оброблення і зберігання, по-друге, надання документів та інформації. Таким чином, призначення бібліотечного продукту (послуги) – обслуговування професійних і культурних потреб населення, що проживає на певній території, незалежно від занять окремих соціальних груп тими чи іншими сферами людської діяльності.

У навчальному посібнику І. В. Захарова та Л. Я. Філіпова «Основи інформаційно-аналітичної діяльності» (2013) визначають такі інформаційні продукти, які надаються бібліотечними установами: 1) інформаційні продукти і послуги, що надаються в результаті документного обслуговування; 2) інформаційні продукти і послуги, що надаються в результаті бібліографічного обслуговування; 3) інформаційні продукти і послуги, що надаються в результаті фактографічного обслуговування; 4) інформаційні продукти і послуги, що надаються в результаті інформаційних досліджень; 5) комплексна інформаційна продукція; 6) консультаційні послуги; 7) додаткові послуги. Завдяки соціальним медіа та інструментам цифрового маркетингу бібліотеки сьогодні здатні не лише поширювати доступ до цих ресурсів, але й трансформувати їх у зручному, привабливому та інтерактивному форматах.

SMM (Social Media Marketing) є потужним інструментом формування публічного іміджу бібліотеки, залучення нових користувачів та підтримки постійної комунікації із читацькою аудиторією. Через активну присутність у соціальних мережах бібліотеки оперативно інформують про події, нові надходження, освітні ініціативи та сервіси, створюють інтерактивний контент – опитування, вікторини, прямі ефіри, тематичні рубрики. Крім того, SMM сприяє створенню спільнот відповідно до інтересів користувачів, де бібліотека виступає не лише як джерело знань, але й як платформа для діалогу, промоції культури та спільного навчання.

Соціальна мережа «Facebook» залишається однією з найпопулярніших соціальних платформ та однією із найважливіших інструментів комунікації для бібліотек. Facebook-сторінки можуть використовуватися для обміну анонсами, висвітлення новинок, просування авторських читань чи тематичних семінарів, публікації оглядів книжок та скеровувати користувачів до вебсайту чи онлайн-каталогу бібліотеки. Так, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського поширює дописи про зустрічі з партнерами та студентами, традиційні та електронні виставки, буктрейлери, наукові заходи та багато іншого.

Відеохостинг «YouTube» надає бібліотекам платформу для розміщення відеоматеріалів освітнього характеру та підвищення рівня цифрової грамотності. Тут можна розміщувати навчальні матеріали про те, як користуватися бібліотечними базами даних, орієнтуватися в онлайн-каталогах та отримувати доступ до електронних книг і наукових журналів. Наприклад, Наукова бібліотека НаУКМА використовує YouTube для обміну інформацією про лекції та інтерв'ю з відомими постатями, трансляції наукових конференцій та семінарів, поширення відеопорад щодо пошуку та аналізу інформації тощо.

Завдяки своїй візуальній спрямованості соцмережа «Instagram» ідеально підходить для роботи з молодіжною аудиторією та креативної демонстрації атмосфери, послуг і ресурсів бібліотеки. Бібліотеки можуть використовувати Instagram для розміщення фотографій книжок, інтер'єрів бібліотек, читальних залів та подій. Спеціальні хештеги допомагають підвищити впізнаваність. Історії та ролики дають змогу оновлювати інформацію в режимі реального часу та побачити роботу бібліотеку зсередини, а інтерактивні інструменти, як-от опитування або запитання та відповіді, – залучати більше користувачів. Так, бібліотека Українського католицького університету активно використовує Instagram, де поширює інтер'єри Центру Шептицького, фото- та відеоматеріали з книжками, інформацію про заходи.

Ведення блогів дає змогу бібліотекам заявити про себе в досить цікавий спосіб. За допомогою записів у блогах бібліотеки можуть ділитися оглядами книжок, порадами щодо проведення досліджень, роздумами про сучасні тенденції у бібліотечній справі. У блогах також можна розповідати про історію бібліотечної спільноти, давати рекомендації бібліотекарям або пропонувати огляд колекцій. Прикладом може слугувати блог Мукачівської міської центральної бібліотеки ім. О. Духновича, який містить контент про презентації книг, поетичні читання, екскурсії, нові надходження, бібліографічні огляди, тематичні виставки тощо.

Сервіс «TikTok» з його коротким відеоконтентом та величезною кількістю користувачів, особливо серед покоління

Z та Alpha, надає бібліотекам унікальну можливість для неформальної взаємодії з молодістю аудиторією. На відміну від традиційних платформ, TikTok стає все більш популярним завдяки гумору, трендам і короткій розповіді, що можна використовувати для просування бібліотечних послуг та розвитку інтересу до читання. Наприклад, Центральна міська бібліотека ім. І. Я. Франка в Одесі (@ЦБС Фортеця) поширює креативні та смішні відео про роботу бібліотекарів, які набирають багато переглядів.

Отже, маркетинг у соціальних мережах став важливим напрямом у роботі сучасної бібліотеки. Ефективно використовуючи такі платформи, як Facebook, YouTube, Instagram, TikTok, та блоги, бібліотеки можуть не лише просувати свої послуги, а й створювати активні онлайн-спільноти. Ці інструменти дають змогу бібліотекам долати фізичні кордони, залучати різноманітну аудиторію та позиціонувати себе як інноваційні центри знань у цифрову епоху.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15639494>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ «DEKA OFFICE» У СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Власенко Д., магістр,
науковий керівник – канд. філос. наук, доцент, проф. ХАІ,
зав. кафедри документознавства та української мови

Прилуцька А. Є.

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Система електронного документообігу «Deka Office» – це модульна система, головним призначенням якої є управління електронними документами та організація роботи з ними. До основних функцій системи електронного документообігу «Deka Office» відносяться: автоматизація процесів роботи з електронними документами; створення електронного архіву; накладання кваліфікованих електронних підписів; зберігання та захист інформації; інтеграція з системою електронної взаємодії органів виконавчої влади та інші.

Використання системи електронного документообігу «Deka Office» у сучасних закладах вищої освіти регламентується нормативно-правовими актами, які регулюють відносини в сфері інформаційних технологій. Це закони України «Про електронні документи та електронний документообіг» [2], «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [3], «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» [4] та інші нормативно-правові акти.

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначає «основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів» [2]. Стаття 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» зазначає, що електронний документ – це «документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа» [2]. Обов'язковим реквізитом

електронного документа є електронний підпис для ідентифікації автора електронного документа, а для підтвердження достовірності та цілісності електронного документа використовується електронна печатка [2]. Стаття 1 Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» зазначає, що електронний підпис – це «електронні дані, що додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються підписувачем як підпис» [3]. Електронний примірник документа з електронним підписом вважається оригіналом електронного документа [2]. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» регулює відносини, які «виникають між юридичними, фізичними особами, суб'єктами владних повноважень у процесі надання і отримання послуг електронної ідентифікації, гарантів з цифровою ідентифікацією та електронних довірчих послуг, процедури надання таких послуг, нагляду і контролю за дотриманням вимог законодавства у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг» [3].

Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» регулює відносини щодо захисту інформації в інформаційних, електронних, комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах від несанкціонованих дій, які можуть призвести до блокування, витоку, знищення чи порушення конфіденційності інформації [4].

Постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 55 затверджена «Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну» (далі – Інструкція). Інструкція визначає: порядок проходження електронного документа від створення або одержання до відправлення або передавання в архів установи; загальні засади функціонування та використання системи взаємодії; оперативний інформаційний обмін з використанням службової електронної пошти; правила здійснення моніторингу стану виконання управлінських рішень [1]. У пункті 2 цієї Інструкції зазначено, що «основна форма провадження діловодства в

установах є електронна» [1]. Отже, документування управлінської інформації в установах здійснюється в електронній формі із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, кваліфікованої електронної печатки та кваліфікованої електронної позначки часу, крім випадків, які визначені Інструкцією [1].

Таким чином, використання системи електронного документообігу «DeKa Office» у сучасних закладах вищої освіти регламентується законами, постановами, інструкціями, розпорядженнями та іншими нормативно-правовими актами, які складають нормативно-правову базу регулювання та застосування електронного документообігу.

Використані джерела:

1. Деякі питання документування управлінської діяльності [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55 : за станом на 05 липня 2024 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.

2. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV : за станом на 31 грудня 2023 р. / Верх. Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.

3. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги [Електронний ресурс] : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII : за станом на 18 грудня 2024 р. / Верх. Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.

4. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах [Електронний ресурс] : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР : за станом на 28 червня 2024 р. / Верх. Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО КОМПОНЕНТА ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Волкова І. В.,
аспірантка, старший викладач
Національна академія Національної гвардії України

Євроінтеграційні процеси сьогодення вплинули на особливості професійної підготовки майбутніх фахівців сектору безпеки й оборони нашої держави. Військовослужбовці різних збройних формувань, зокрема Національної гвардії України, дедалі частіше беруть участь у різноманітних заходах міжнародного співробітництва задля обміну службово-бойовим досвідом та посилення військової співпраці з країнами-партнерами. Це, своєю чергою, зумовлює посилення важливості формування готовності здобувачів вищої військової освіти тактичного рівня до іншомовного професійно орієнтованого спілкування в умовах міжкультурного середовища. Крім того, оволодіння іноземною мовою відповідно до рівнів мовленнєвої компетентності військовослужбовців, визначених стандартизованою угодою НАТО STANAG 6001, стало обов'язковим елементом загальної підготовки майбутніх офіцерів у військових закладах вищої освіти.

Професійна компетентність офіцера передбачає здатність військовослужбовця застосовувати здобуті в процесі навчання спеціальні знання, уміння і навички під час виконання своїх функціональних (посадових) обов'язків. Невід'ємною складовою загальної професійної компетентності сучасного офіцера Національної гвардії України є належний рівень сформованості професійної іншомовної комунікативної компетентності, яка характеризує здатність військового фахівця до налагодження ефективної комунікації засобами іноземної мови під час безпосередньої взаємодії із

закордонними колегами. При цьому іншомовна комунікативна компетентність являє собою складне, багатокомпонентне явище, яке містить у собі не лише загальний рівень володіння іноземною мовою військовослужбовцем, знання специфічної військової термінології тощо, а й уміння застосовувати ці знання на практиці відповідно до ситуації спілкування з урахуванням прагматики конкретного типу дискурсу та культурних особливостей учасників комунікативного процесу в реальних умовах взаємодії.

На особливу увагу в контексті міжкультурного спілкування заслуговує рівень сформованості у майбутніх офіцерів соціолінгвістичного компонента іншомовної комунікативної компетентності, який є запорукою швидкої адаптації військовослужбовців до відповідного мультикультурного середовища. Він допомагає успішно долати комунікативні бар'єри, уникати непорозумінь між комунікантами, попереджати виникнення конфліктних ситуацій, сприяє успішному виявленню поваги та встановленню довіри між представниками різних країн і культур під час професійного іншомовного спілкування. Це, своєю чергою, позитивно впливає на успішність комунікативного процесу загалом, сприяє досягненню поставлених професійних цілей і формує позитивний імідж українських військовослужбовців на міжнародній арені.

У процесі фахової мовної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України з метою формування у них соціолінгвістичного компонента іншомовної комунікативної компетентності особливої уваги слід приділяти розвиткові загальної культурної обізнаності нацгвардійців, розширенню їхнього загального обсягу фонових знань, закладенню основ міжкультурної комунікації, вихованню толерантності і позитивного ставлення до культурних відмінностей між представниками різних країн і культур тощо. Курсант має бути ознайомленим як з історичними, так і з сучасними тенденціями розвитку суспільства в цілому та країн, мова яких вивчається, зокрема; розуміти основні відмінності у соціокультурних нормах, етикеті, гуморі, які є прийнятними у різних культурах; володіти інформацією про особливості застосування вербальних та невербальних засобів комунікації під час

безпосередньої взаємодії із представниками різних культур тощо.

З огляду на специфіку службово-бойової діяльності, майбутні офіцери Національної гвардії України повинні вміти правильно звертатися як до військових представників інших держав, що мають різні звання і посади, так і до цивільних осіб відповідно до їхнього статусу, віку, статі тощо; знати і правильно інтерпретувати найбільш вживані фразеологічні одиниці, притаманні певній культурі; розуміти специфічний військовий сленг, основні скорочення, аббревіатури тощо. Військовослужбовці Національної гвардії України повинні володіти навичками ведення усної (офіційні зустрічі, брифінги, інструктажі, інтерв'ю, переговори тощо) та письмової (оформлення офіційних та неофіційних листів наказів, звітів, рапортів) комунікації іноземною мовою відповідно до прийнятих культурних норм.

У процесі формування соціолінгвістичного компонента іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів Національної гвардії України мають застосовуватися різноманітні традиційні та інноваційні методи і підходи як під час аудиторної роботи під керівництвом викладача, так і в процесі самостійної підготовки курсантів. Крім того, важливим є сталий і невинний саморозвиток майбутнього офіцера Національної гвардії України.

Отже, з огляду на активні процеси євроатлантичної інтеграції та посилення міжнародного військового співробітництва, рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності став одним із ключових показників готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до ефективного виконання службово-бойових завдань, зокрема засобами іноземної мови в умовах міжкультурної взаємодії із закордонними колегами. Особливу роль при цьому відіграє соціолінгвістичний компонент іншомовної комунікативної компетентності, який сприяє успішності процесу комунікації із представниками різних країн і культур. Перспективою подальших наукових розвідок може бути вивчення особливостей формування у майбутніх офіцерів Національної гвардії України інших компонентів іншомовної комунікативної компетентності.

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ЯК КОМПОНЕНТИ МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Ганцюк Т. Д., канд. наук держ. упр., доцент
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу

Опар Н. В., канд. наук держ. упр., доцент
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу

Сучасний світ все більше набуває глобалізованого характеру існування. Однією із сутнісних характеристик глобалізації є перетин життєвих сенсів як окремих людей, так і цивілізацій. Саме у цивілізаційному вимірі особливого статусу набувають ті зміни, основою яких є міжнародне спілкування, адже потреба народів у культурному порозумінні, прагнення пізнати духовний світ одне одного, динаміка і суперечливість соціального розвитку призводять до інтенсифікації комунікативних процесів, що набувають системного характеру.

Саме тому надзвичайно актуальним є дослідження національно-культурних чинників як особливого феномену міжкультурної комунікації, що дасть можливість глибше осягнути потребу утворення діалогу культур в контексті сучасних глобалізаційних проявів.

Мова виступає однією із основних ознак етносу. Як зазначає І. П. Дзюба, «за своєю природою мова – явище соціальне. За своєю фізіологічною основою мова виступає як друга сигнальна система. Мова є феноменом формування свідомості. Завдяки існуванню мови є можливим абстрактне мислення». Відзначимо, що національно-культурна специфіка мовленнєвого спілкування складається із системи чинників, що зумовлюють відмінності в організації, функціях, способі процесів комунікації. Серед таких чинників можна виділити ті, що пов'язані з культурною традицією, як, наприклад, етикетні формули, заборони, стереотипи, порівняння, метафори, образи, символи тощо. У кожній культурі мовленнєва поведінка носіїв

регулюється уявленнями про те, як людині слід поводити себе в типових ситуаціях життя відповідно до соціальних ролей.

Більшість людей інтуїтивно можуть відрізнити добру поведінку від поганої, однак ця здатність не є вродженою, а формується у процесі соціальної взаємодії, є результатом культурної адаптації особистості. Її основою є історичний досвід, який відбиває колективні та індивідуальні уявлення, цінності, настанови та упередження. Зважаючи на це, в міжнародному контексті доцільно розвивати толерантність, що сприяє вихованню поваги до інших народів, їхніх традицій, цінностей та досягнень. Це також сприяє усвідомленню відмінностей і прийняттю етнічного та культурного розмаїття світу.

О. Лютко досліджує толерантність як імператив взаємодії народів і культур, що полягає в існуванні відмінностей – культурних, етнічних, расових, соціальних та інших – у людських співтовариствах і в демонстрації поваги до тих відмінностей, які є результатом природно-історичного розвитку, і не передбачає безумовної терпимості до соціальної нерівності в її крайніх проявах.

Такий підхід до розуміння толерантності як усвідомленого прийняття відмінностей між народами й культурами тісно пов'язаний із комунікативними аспектами міжкультурної взаємодії. Адже саме в процесі спілкування виявляються глибинні культурні розбіжності, що впливають на перебіг і результат комунікації. Цієї ж думки дотримується Ф. Бацевич, який доводить вплив національно-культурних чинників на процес комунікації. Національно-культурна специфіка мовленнєвої діяльності зумовлена тим, що, спілкуючись і використовуючи засоби мовного коду, люди спираються на елементи конкретних ідіоетнічних мов з їх неповторною організацією, зафіксованими в них мовними картинками світу, правилами і законами спілкування. Особливо відчутно це позначається на формуванні соціальних ролей учасників комунікації: у різних народів стандартні за своїм складом комунікативні акти (наприклад, чоловік – дружина, батько – брат, мати – донька, господар – гість) регулюються

нетотожними, прийнятими в межах певної етнокультури правилами поведінки.

Т. Криченко теж вказує на те, що поведінка людей у процесі міжкультурної комунікації зумовлена низкою чинників, що визначають відмінності в організації, функціях і способах опосередкування процесів спілкування, що характерні для певної культурнонаціональної спільності.

Такі чинники пов'язані з культурною традицією та виявляються: у дозволі чи забороні певних типів і різновидів спілкування, що відтворюють комунікативні акти, які належать до культурного фонду конкретного етносу; етикетних характеристиках актів спілкування; рольових та соціально-символічних особливостях спілкування. У цьому разі відтворюваним цілим виступає не окреме висловлювання, а комплекс вербальної та невербальної поведінки, що є нормативним для конкретної ситуації. Чинники, пов'язані з культурною традицією, виявляються у номенклатурі та функціях мовних і текстових стереотипів, що використовуються в спілкуванні чи в організації текстів. Проявами цих чинників є структура текстів і система синонімів, у яких відображається різноманіття сфер діяльності.

Не менш важливими є чинники, пов'язані з особливостями опосередкування і протікання психологічних процесів, різних видів діяльності (наприклад, зв'язок мовлення з певними видами діяльності). Ці чинники виявляються в психолінгвістичній організації мовленнєвої діяльності та номенклатурі, функціях і особливостях протікання психологічних процесів. Наприклад, європейський архітектор бачить лінію, а японський – точку як перетин ліній. Тому в Японії називають перехрестя, а не вулиці. Будинки нумеруються не за порядком, а за часом будівництва.

Багато дослідників, серед яких Е. Меєр, вказують на дистанцію в процесі спілкування та її культурологічне значення. Наприклад, американці зазвичай ображаються, якщо іноземці занадто близько наближаються до них у процесі спілкування. На думку англійців, американці стоять занадто близько, говорять голосно і не дивляться співрозмовникові в очі. Німці тримають двері під час розмови зачиненими, тоді як

американці навпаки – відчиненими, оскільки людина, яка стоїть на порозі з точки зору німця перебуває в приміщенні, а з точки зору американця – назовні.

Варто зважати також на чинники, пов'язані зі специфікою мови певної спільноти. Проявом цих чинників є певна система стереотипів. Наприклад, стереотипна форма розмови як, наприклад, визначений порядок особового звертання у різних мовах і культурах; додавання певних слів – *пані, сер, міс, місіс, фрау* тощо; специфіка образів, порівнянь, структури і змісту текстів, психолінгвістичної організації мовленнєвої чи іншої діяльності.

Національно-культурні чинники вагомо впливають на процес комунікації. Елементи та категорії мовного коду певної мови формують неповторні мовні картини світу, тому учасникам міжкультурної комунікації задля уникнення мовленнєвих девіацій, а також нерозуміння та конфронтації співрозмовників варто звернути увагу на вищезазначені чинники.

Отже, усвідомлення важливості культурно-історичних факторів у процесах здійснення комунікації на міжкультурному рівні, знання і адекватне відтворення норм вербальної та невербальної поведінки сприяє успіху міжкультурної комунікації, адже процес спілкування передбачає взаєморозуміння і взаємоадаптацію співрозмовників.

ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В АЕРОКОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ

Гаплевська О. І., старший викладач
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Використання гендерного підходу до аналізу сучасної соціальної діяльності загалом і в авіаційній галузі зокрема слід розуміти не тільки як ознайомлення з новим його потенціалом, але і як суттєву базу для вивчення постійних зміни ціннісних пріоритетів людства. Перегляд традиційних уявлень стосовно сталих форм існування людей необхідний не тільки для розуміння їх взаємодії, відношень та стосунків, а і для їх практичного вдосконалення. Розуміння гендеру дає можливість для більш глибокого і всебічного аналізу комплексного конструювання проблем, які пов'язані з наявними відмінностями, притаманними чоловікам та жінкам, що поширюються не тільки в пізнавальних, науково-аналітичних процедурах і не тільки натурально-біологічного напрямку, але і в історичному та культурно-символічному.

У минулому космос загалом вважався чоловічою сферою, де переважали чоловіки-астронавти та науковці. Роль чоловіків професіоналів прирівнювали до маскулінності до технічної майстерності та готовності до ризику. І цей факт, ставив жінок у ситуацію, де вони змушені були долати не лише професійні вимоги, а й усталені думки стосовно того, хто вважається «відповідним» до таких ролей. У цьому контексті негативні факти були і в авіаційній галузі, у якій умова про заборону вагітності є дуже поширеною під час прийняття на роботу молодих жінок, майбутніх стюардес. Щодо дискримінації стюардес за ознакою статі варто зауважити, що вони завжди зазнавали обмежень, які не застосовувалися до співробітників чоловічої статі – стюардів. Обмеження були пов'язані переважно з віком і шлюбом, це питання висвітлюють

С. В. Вишновецька та А. М. Шарко в роботі «Окремі проблеми дискримінації працівників авіакомпаніями-роботодавцями».

У колективній монографії «Людина, суспільство, держава: гендерний вимір» дослідники звертають увагу на те, що гендерній рівності загалом у науці і в науці трудового права зокрема присвячено достатню кількість публікацій, навіть на рівні дисертаційних досліджень, проте ця тема не втрачає своєї актуальності. В умовах цифровізації ринку праці і появи нових нестандартних форм зайнятості зростає гендерний дисбаланс, що проявляється в професійній гендерній сегрегації. Однією з актуальних проблем трудового права є проблема забезпечення гендерної рівності, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування способів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права у сфері праці. У статті 1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року № 2866–IV міститься легітимне визначення поняття «гендерна рівність», під якою розуміють рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дає змогу особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

При цьому рівні права жінок і чоловіків – це відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі; рівні можливості жінок і чоловіків – це рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків. Як вказував Конституційний Суд України, гарантована Конституцією України рівність усіх людей в їхніх правах і свободах означає необхідність забезпечення їм рівних правових можливостей як матеріального, так і процесуального характеру для реалізації однакових за змістом та обсягом прав і свобод.

Тому можна погодитися з британською дослідницею Джудит Батлер, яка в роботі «Гендерні проблеми: фемінізм та підриив ідентичності» вказує на те, що гендер – це не природжена характеристика, а соціальна поведінка, яку люди реалізують через дії та взаємодії, і що гендер поступове стає засобом сумісного упорядкування соціальної практики.

Сьогодні аерокосмічна галузь саме і являє собою приклад жіночої активності, що раніше викликала сумнів та недовіру.

Як відмічає Надія Северин у роботі «Гендерна стратегія в аерокосмічній галузі: жінка в авіації», сьогодні професія пілота цивільної і військової авіації, конструктора літаків не має гендерних обмежень. Зокрема в Україні жінки вміють не лише вправно керувати літаком та гелікоптером, працювати з металом, робити складні технічні розрахунки, але й змінювати стандарти, реалізовувати надважливі проєкти в авіаційній галузі. Сьогодні важко спростувати те, що жінки руйнують бар'єри й відіграють вирішальну роль, особливо у воєнні, тяжкі часи для України.

С. Грачов у роботі «Їх поєднала авіація: Олег Антонов та Єлизавета Шахатуні» звертає увагу, що Є. Шахатуні зробила вагомий внесок у розвиток теорії міцності, аеропружності та ресурсу літальних апаратів. Їй належить винахід зварювання-склеювання конструкції літака, унаслідок чого термін експлуатації літаків збільшився до 45 тисяч годин. Під керівництвом цієї талановитої жінки-конструктора було створено групу «конструкційної міцності матеріалів». Група виконувала зовсім не жіночі відповідальні завдання, пов'язані з: виготовленням та випробуванням різних зразків та матеріалів на втомну міцність, тривалість зростання тріщин та в'язкість руйнування; покращенням властивостей матеріалів для силових деталей планера; проведенням аналізу зазначених результатів та виданням рекомендацій конструкторам. Кожен створений нею літак містить у собі частинку душі цієї видатної жінки-авіаконструктора.

Гендерна ідентичність, будучи однією з базових структур самосвідомості, відіграє важливу роль у процесах побудови життєвого плану, самовизначення, формування образу майбутнього. Таким чином, як визначає Тетяна Матієнко в роботі «Гендерні особливості професійного розвитку особистості», гендерна ідентичність, яка збігається з біологічною і психологічною статтю особистості, сприяє успішному самовизначенню, зокрема професійному, а також подальшому становленню професійного образу «Я». Розмита гендерна ідентичність, низька диференційованість статевих еталонів знижує вплив гендерної ідентифікації як механізму,

що впливає на вибір цінностей, становлення професійного образу «Я» та ставлення до себе як до професіонала.

Перспективи подальших досліджень гендерної ідентичності у професійному розвитку особистості в аерокосмічній галузі передбачають подальший поглиблений розгляд гендерної проблематики. Для забезпечення можливості отримання професійної кваліфікації необхідно удосконалювати моральні та психологічні сприйняття гендерної рівності у розподілі ролей та стереотипів поведінки у сфері не тільки виробництва, а і навчання. У навчальний процес необхідно вводити курси з ознайомлення гендерної проблематики.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15639570>

TO THE QUESTION OF OVERCOMING THE AXIOLOGICAL CRISIS OF MARGINALITY IN THE DIGITAL ERA

Haplevskyi D. I.,
recipient of the III educational and scientific degree (PhD)
National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute»

Modern philosophical discourses are marked by interest in marginal phenomena as a socio-cultural phenomenon, which characterizes the state of society in the context of disintegration of the previously dominant axiosphere, especially during times of crisis (wars), as well as the formation of a new system of ways of realization of values and forms of their presentation.

As A.Yu. Kuznetsov in his monograph «Methodological contexts of modern humanitarian knowledge», today the socio-political processes occurring in our society are characterized, on the one hand, by desacralization of all forms of culture, and on the other-the formation of formative, general theoretical and methodological paradigms. Therefore, we are all identified in the system of our society as marginal – put on the face of two cultures; What dies and is born: «Neither traditional nor what is replaced, do not have a stable position».

The era of global digitalization is radically transforming traditional mechanisms of value formation. Whereas the axiosphere was previously shaped by centralized institutions – religion, the state, and education systems – today this process has taken on a chaotic, decentralized character. This creates a paradoxical situation: despite having unprecedented access to information, modern individuals face increasing difficulty in forming a stable value system, finding themselves in a state of constant axiological uncertainty.

Algorithmic systems of digital platforms play a particularly significant role in this transformation, having effectively become new architects of meaning. An analysis of their mechanisms reveals several key features: selective amplification of certain topics, creation of a «magnifying glass effect» for emotionally charged

content, and the generation of artificial contradictions between different viewpoints. As a result, even objective facts begin to be perceived through the lens of subjective algorithmic preferences, with this process occurring at a subconscious level, without critical reflection by the user.

This situation leads to a profound identity crisis, which takes on unique characteristics in the digital environment. Social networks create conditions for the parallel existence of multiple «selves», rapid switching between different social roles and alienation from the «real» self in favor of digital profiles. This generates a specific type of psychological tension, where individuals constantly feel a disconnect between their virtual and real manifestations, while social networks offer not solutions but only temporary escapes through the creation of new digital masks.

Significant changes also affect interpersonal relationships, where a whole range of transformations can be observed: the replacement of real communication with virtual interaction, the devaluation of emotional depth, and the illusion of sociality through quantitative metrics like likes and followers. Most alarmingly, these processes occur gradually and almost imperceptibly, making individuals increasingly dependent on digital substitutes for genuine interaction.

The phenomenon of visual culture as a new form of spirituality deserves special attention. Modern visual culture prioritizes appearance over substance, speed of perception over depth of understanding, and imitation of experience over genuine emotional engagement. As a result, even profound phenomena like spirituality, love, or friendship increasingly exist in a simplified, visual form, shaping a generation that perceives reality primarily through screens and filters.

Countering these negative trends requires a comprehensive approach, including media literacy education from childhood, the creation of alternative digital environments with different operating principles, philosophical reconsideration of identity and communication in the digital age, and the revival of real communication culture. The education system must play a key role in this process, not merely adapting to new conditions but actively fostering critical thinking and genuine value orientations.

Thus, the digital age has radically altered the nature of marginality, transforming it from a peripheral phenomenon into a mass experience. Today, anyone actively using digital technology becomes, to some extent, a bearer of this new marginality. Overcoming the axiological crisis requires combining philosophical reflection, psychological support, technological solutions, and cultural transformations. Only such a multifaceted approach can create a new model of the axiosphere that meets the challenges of our time while preserving the humanistic foundation of human existence.

ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ІФНТУНГ)

ГЕТЬМАН Т. Б., СТУДЕНТКА,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Григоращ С. М.
Івано-Франківський національний технічний університет нафти
і газу

Для освітніх установ проблема формування корпоративної культури є не менш важливою, ніж для бізнес-організацій, оскільки в умовах, коли значна частина соціальних і професійних об'єднань будують свою діяльність на основі корпоративних відносин, система освіти зобов'язана формувати у майбутніх фахівців готовність до діяльності, спрямованої на досягнення корпоративних цілей, корпоративних інтересів. Крім того, освітні установи, які здобули право на відносну економічну самостійність, є суб'єктами конкуренції, тобто вимушені відстоювати свої інтереси на ринку освітніх послуг.

Під корпоративною культурою закладів вищої освіти (ЗВО) слід розуміти сукупність усталених у межах організаційного простору ЗВО норм і правил поведінки між учасниками соціальних комунікацій (між суб'єктами та об'єктами навчально-виховної діяльності), а також культуру міжособистісних стосунків, тобто «втілення «духу ЗВО», коли всі співробітники – від керівників до виконавців – чітко усвідомлюють завдання організації і докладають максимум зусиль для їх реалізації».

У структурі корпоративної культури можна виділити такі структурні елементи: систему матеріальних і духовних цінностей, передбачень, вірувань, очікувань, норм і стилю поведінки, які підтримуються більшістю студентів, а також визначають спосіб їхніх дій і міжособистісної взаємодії в професійній і повсякденній діяльності.

Так, наприклад, А. Ігнат'єва та О. Гарафонова виділяють такі компоненти корпоративної культури: командні заходи, які зазвичай спрямовані на організацію та проведення різноманітних заходів з нагоди дня організації, загального професійного свята, конференцій, симпозіумів, гостьових лекцій, вебінарів, тренінгів, воркшопів, виставок, благодійних акцій та інших будь-яких подій у житті організації; засоби масової інформації передбачають ознайомлення суб'єктів організації з корпоративними науковими виданнями, користування вебсайтом організації, повідомлення певного виду інформації за допомогою інформаційних постерів та отримування інформаційних листів; корпоративні документи, у яких прописано положення про адаптацію, мотиваційну політику, корпоративні заходи, організаційну структуру.

Узагальнивши, можна відмітити, що до складу компонентів корпоративної культури належать зовнішні атрибути, що відображають матеріальну сторону життя організації (символіка, кольори, зовнішній вигляд будівель, устаткування, меблі, слогани, фірмовий стиль, організаційні церемонії тощо), і внутрішні цінності й норми, стратегії поведінки (вірування, цінності, ритуали, табу, образи й міфи, пов'язані з діяльністю організації, прийняті норми спілкування).

Студентський парламент Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (ІФНТУНГ) є активною студентською організацією, яка працює над реалізацією численних ініціатив і проєктів. Студентський парламент – це виконавчий орган студентського самоврядування, метою якого є захист прав та думок студентів, відображення позиції молоді в сфері освітньої діяльності Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, активна участь в організації та проведенні заходів, які покликані всебічно сприяти навчальній, науковій, громадській, спортивній та творчій активності студентів.

З метою кращого розуміння корпоративної діяльності студентського парламенту було проведено онлайн-опитування серед 20 колективу. Опитування здійснювалося за допомогою Google-форми та включало запитання, що стосувалися

сприйняття корпоративної культури, її впливу на мотивацію та ролі корпоративної культури у досягненні цілей організації.

Аналіз опитування показав, що більшість студентів мають чітке розуміння корпоративної культури. Зокрема, 90% респондентів зазначили, що знають, що таке корпоративна культура, і усвідомлюють її важливість для роботи організації. Це підкреслює високий рівень обізнаності студентів у цьому питанні, що є передумовою для ефективного функціонування парламенту. На рисунку 1 можна побачити, як члени парламенту оцінюють якість корпоративної культури у середині колективу.

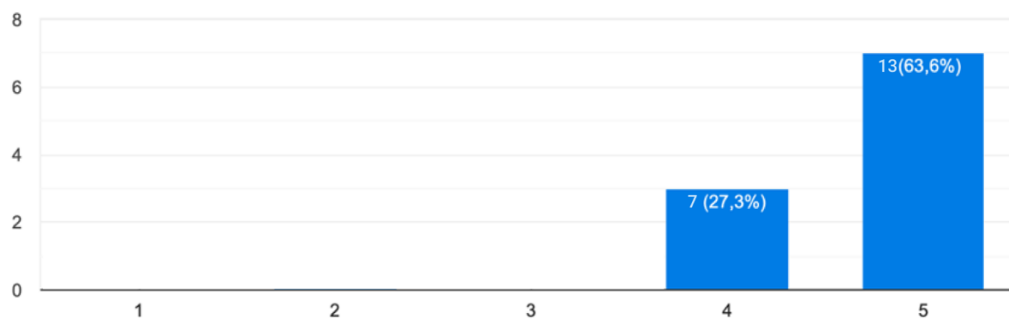

Рисунок 1 – Оцінка корпоративної культури в студентському парламенті

Корпоративна культура парламенту оцінена дуже високо. Зокрема:

- 63,6 % респондентів оцінили її на «5» балів;
- 27,3 % поставили оцінку «4».

Жоден із респондентів не дав оцінки нижче від «4», що свідчить про позитивне сприйняття атмосфери в організації. Члени парламенту відзначили такі аспекти, як згуртованість команди, повага одне до одного та підтримка з боку керівництва.

У нашому дослідженні ми також прагнули з'ясувати, наскільки корпоративна культура студентського парламенту ІФНТУНГ впливає на мотивацію його членів. Зокрема, ми досліджували, чи відчують учасники команди позитивний вплив атмосфери в парламенті на їхню активність та бажання працювати. Результати опитування показали, що більшість

студентів вважають корпоративну культуру вагомим фактором, який стимулює їхню роботу. Проте частина респондентів вказала, що цей вплив є частковим або незначним. Дані про те, як корпоративна культура впливає на мотивацію членів парламенту, наведено на рисунку 2.

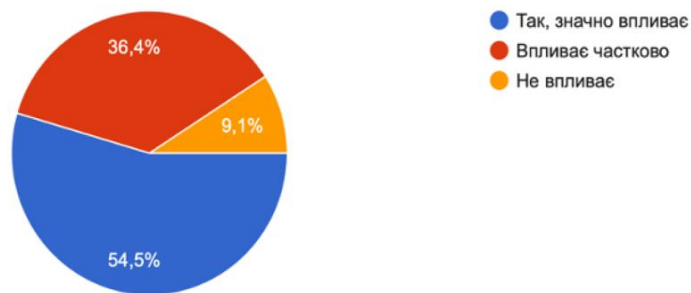

Рисунок 2 – «Чи відчуваєте ви, що корпоративна культура впливає на вашу мотивацію працювати в студентському парламенті?»

За результатами опитування:

- 54,5 % зазначили, що корпоративна культура значно впливає на їхню мотивацію;
- 36,4 % вважають, що вона впливає частково;
- лише 9,1 % вказали, що корпоративна культура не має впливу на їхню мотивацію.

Таким чином, більшість студентів відчувають, що позитивна атмосфера в парламенті допомагає їм бути активнішими, ініціативними та відповідальними.

Підтримка керівників є важливим компонентом корпоративної культури, адже саме від них залежить якість комунікації та координація роботи. У нашому дослідженні ми також хотіли з'ясувати, чи задоволені члени студентського парламенту підтримкою та зворотним зв'язком від керівників.

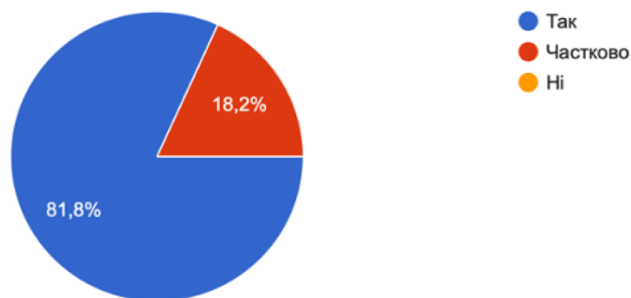

Рисунок 3 – «Чи задоволені ви підтримкою та зворотним зв'язком від керівників парламенту?»

За результатами опитування:

- 81,8 % респондентів повністю задоволені підтримкою та зворотним зв'язком від керівників парламенту;
- 18,2 % задоволені частково;
- незадоволених зовсім немає.

Це свідчить про те, що керівництво парламенту успішно підтримує своїх членів і створює сприятливі умови для роботи.

Отже, на основі проведених досліджень можна зробити такі висновки.

1. Корпоративна культура студентського парламенту ІФНТУНГ сприймається позитивно більшістю його членів, що підтверджується високими оцінками згуртованості, підтримки керівництва та поваги в команді.

2. Більшість респондентів усвідомлюють важливість корпоративної культури для ефективної роботи організації, що є запорукою її успішного функціонування.

3. Підтримка та зворотний зв'язок з боку керівників парламенту високо оцінюються більшістю учасників, що створює сприятливу атмосферу для роботи та реалізації спільних проєктів.

Дослідження показало, що корпоративна культура студентського парламенту ІФНТУНГ є ефективною, оскільки сприяє згуртованості команди, підтримці мотивації та створенню сприятливих умов для роботи. Водночас є простір для подальшого вдосконалення, зокрема через індивідуалізацію підходів до учасників.

Результати дослідження вказують на сильні сторони корпоративної культури студентського парламенту, проте для її подальшого розвитку необхідно впроваджувати нові ініціативи, такі як:

- регулярно організовувати заходи, спрямовані на підвищення згуртованості команди, такі як тимбілдинги, спільні тренінги чи святкування;

- продовжувати активно надавати зворотний зв'язок, залучати членів парламенту до прийняття важливих рішень і враховувати їхні пропозиції;

- регулярно проводити опитування для оцінки стану корпоративної культури та її впливу на мотивацію і задоволеність членів парламенту.

Однак для її подальшого розвитку необхідно впровадити нові ініціативи, які забезпечать ще більш персоналізований підхід до кожного члена парламенту та сприятимуть розвитку продуктивного середовища. Регулярні заходи для покращення взаємодії команди, надання зворотного зв'язку та оцінка стану корпоративної культури допоможуть зміцнити ефективність організації та сприятимуть її подальшому вдосконаленню.

Впровадження цих ініціатив не тільки покращить внутрішню взаємодію, а й стимулюватиме активну участь членів парламенту в ухваленні рішень. Це дасть змогу підвищити рівень відповідальності кожного учасника, зміцнюючи їхню зацікавленість у досягненні спільних цілей. Такий підхід сприятиме створенню гармонійного і продуктивного робочого середовища, де кожен відчуває свою важливість і вплив на кінцевий результат.

ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ЦНАП ПОМІЧНЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

К. Гриценко, студентка

науковий керівник – доктор наук із соц. комунікацій, професор
Г. В. Шемаєва Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

У сучасних умовах повномасштабної війни в Україні питання ефективного надання адміністративних послуг набуло особливого значення. Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) залишаються важливою ланкою комунікації держави з громадянами, а їх безперебійна робота є запорукою стабільності в умовах кризи. Так, прикладом адаптації до нових викликів є діяльність ЦНАП Помічнянської міської ради.

Вивчення досвіду діяльності ЦНАП Помічнянської міської ради в умовах воєнного стану ґрунтується на здійсненні аналізу установчих документів Центру; дослідженні головних принципів його роботи та законодавчої бази, якою керується ЦНАП у своїй діяльності. Це дозволяє визначити основні особливості його діяльності в умовах воєнного стану.

ЦНАП Помічнянської міської ради [1] – це простір, який повинен бути ще зручнішим для всіх: і для тих, хто приходить за адміністративними послугами, і для працівників, які їх надають. Організація його діяльності, особливо в Кіровоградській області, де ризики значно вищі, а повітряні тривоги – часті явища, вимагає додаткової пильності та особливого підходу для можливості у зручний спосіб отримати необхідні їм адміністративні послуги в одному місці.

Визначальною рисою Центру є: зручне розміщення в межах міста, надання послуг фахівцями високого професійного рівня, робота з урахуванням потреб населення, обслуговування у відкритому форматі, комфортні умови для відвідувачів, включаючи осіб з особливими потребами; максимальна повнота інформації (зокрема – на рецепції).

В умовах воєнного стану руйнування енергетичної інфраструктури негативно вплинуло на безперебійну роботу

ЦНАПу. Оскільки виконання багатьох послуг вимагає постійного доступу до державних реєстрів, стабільне електропостачання та інтернет-зв'язок є критично необхідними.

Слід зауважити, що за останній час виконано значну роботу для подолання багатьох труднощів в наданні адміністративних послуг. Зокрема, продовжено термін дії «протермінованих» паспортів та посвідчень водія, автоматично продовжено виплати соціальної допомоги, змінено місце видачі пенсій та інших видів допомоги, незалежно від місця реєстрації; запроваджено можливість підтвердження безробітного свого статусу телефоном, а також розроблено резервні реєстри тощо. Проте, незважаючи на це, наразі для вдосконалення надання адміністративних послуг в ЦНАП в умовах воєнного стану в Україні, необхідно звернути увагу на доцільність удосконалення організації надання послуг. Зокрема, вбачається найліпшим способом організації праці для фахівців ЦНАП так звана ротація: частину робочого часу у фронт-офісі, спілкуючись з відвідувачами Центру, решту – у бек-офісі, опрацьовуючи документацію. Цей підхід є актуальним для ЦНАП в нинішніх умовах, адже безперервна робота з відвідувачами може негативно впливати на психологічний стан персоналу, особливо у дні з частими повітряними тривогами та зміщеннями черговості прийому громадян, які вже отримали талони через електронну чергу.

Окремо варто відзначити розвиток електронних послуг, які стають доступними громадянам після проходження ідентифікації через додаток «Дія». До системи входять електронна ідентифікація, КЕПи, електронні печатки та інші інструменти, що забезпечують надійне встановлення особи. Уряд ставить за мету досягти повної цифровізації адміністративних послуг. Проте значна частина населення, особливо в регіонах, досі не має технічних можливостей або цифрових навичок. У таких випадках ЦНАП продовжує виконувати функцію посередника, допомагаючи громадянам отримувати онлайн-послуги.

На жаль, ЦНАП Помічнянської міської ради поки не має власного веб-ресурсу, тож інформація про доступні послуги

розміщена на сайті міськради. Попри це, усі послуги супроводжуються інформаційними та технологічними картками, що відповідають вимогам чинного законодавства. Громадяни Помічної та околиць, які не мають технічної можливості або відповідних цифрових компетенцій та звертаються до ЦНАП, надається необхідна допомога.

Також варто відмітити, що в рамках проєкту U-LEAD з Європою, згідно з угодою, укладеною Помічнянською міською радою, надано фізичну та інституційну підтримку для організації ЦНАП, а також організовано заходи для професійного вдосконалення співробітників ЦНАП та інших фахівців громади. Програма U-LEAD з Європою – це програма для України, яка сприяє розширенню прав і можливостей на місцевому рівні, забезпеченню підзвітності та розвитку, в рамках компоненту 2 «Створення центрів надання адміністративних послуг та підвищення обізнаності населення про місцеве самоврядування». Фінансування проєкту здійснює Європейський Союз, а його реалізацією займається компанія NIRAS Sweden AB за дорученням Шведського агентства міжнародного розвитку (Sida) [2].

Отже, надання адміністративних послуг в умовах воєнного стану в Україні у напрямі цифровізації та розширення кола послуг. Можна зробити висновок про його значну адаптивність, високий рівень організації роботи та здатність продовжувати надання послуг навіть за складних обставин. Водночас є підстави для подальшого вдосконалення – як на місцевому, так і на державному рівні.

Список використаних джерел

1. ЦНАП Помічнянської міської ради. URL: <https://pomichnamr.gov.ua> (дата звернення: 29.04.2025).
2. U-LEAD з Європою. URL: <https://u-lead.org.ua>. (дата звернення: 29.04.2025).

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ПОШИРЕННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Демчина Л. І., канд. наук із соц. комунікацій, доцент
Івано-Франківський національний технічний університет нафти
і газу

У контексті сучасного інформаційного суспільства соціальні мережі виступають ефективним засобом комунікації, впливу та взаємодії. Їх широке застосування охоплює всі аспекти суспільного життя, включно з освітньою сферою. В умовах цифрової трансформації системи освіти виникає потреба у впровадженні інноваційних підходів до просування освітніх послуг, налагодження комунікації з цільовою аудиторією та формування відкритого і доступного інформаційного середовища. Цілком закономірно, що соціальні мережі, які не мають часових і територіальних обмежень, дають змогу ефективно керувати інформацією та знижувати витрати, стають зручним інструментом для організації всебічної комунікації. З одного боку, це ростучий інтерес до них з боку освітян, а з іншого – популярність серед чинних і потенційних користувачів освітніх послуг, для яких соціальні платформи є одним із провідних каналів спілкування та взаємодії.

В умовах загострення конкуренції на ринку освітніх послуг особливої значущості набуває вивчення взаємодії закладів вищої освіти з потенційними абітурієнтами, зокрема випускниками шкіл, через соціальні мережі. У цьому контексті саме соціальні платформи виступають ефективним інструментом комунікації, який, будучи умовно безкоштовним ресурсом, дає змогу закладу самостійно знаходити свою аудиторію та оперативно доносити до неї необхідну інформацію. Профорієнтаційна діяльність у соцмережах має будуватися на основі принципів оперативності, доступності, актуальності, достовірності та безперервності. Це означає, що контент, спрямований на абітурієнтів, повинен постійно

оновлюватися, бути точним і поданим у формі, що максимально відповідає інтересам і запитам цільової аудиторії.

Соціальні мережі надають широкі можливості для оперативного поширення інформації, створення позитивного іміджу освітнього закладу, а також для активної взаємодії з громадськістю, учнями, студентами, їхніми батьками та педагогами. Вони слугують не лише каналом поширення контенту, а й платформою для створення інтерактивного середовища, що забезпечує зворотний зв'язок, стимулює інтерес до освітніх продуктів та підвищує рівень залученості абітурієнтів. У зв'язку з цим вивчення та впровадження інструментів соціальних мереж у процес просування освітніх послуг набуває особливої актуальності, сприяючи підвищенню ефективності комунікації та адаптації освітнього процесу до вимог цифрової епохи.

Освітні послуги являють собою комплекс діяльності, що спрямований на задоволення освітніх запитів громадян, установ та суспільства загалом. Вони охоплюють не лише безпосередній навчальний процес, а й супутні інформаційні, консультаційні, методичні, організаційні та технологічні заходи, які сприяють ефективному засвоєнню знань, розвитку компетентностей та всебічному формуванню особистості.

Просування освітніх послуг визначають як сукупність заходів і стратегічних підходів, спрямованих на підвищення поінформованості про освітню установу, формування її позитивного іміджу та залучення цільової аудиторії: абітурієнтів, студентів, слухачів курсів, учасників тренінгів тощо. В умовах цифровізації суспільства та ростучої конкуренції у сфері освіти ефективна комунікація з потенційними споживачами освітніх продуктів набуває особливої важливості. Основними завданнями просування освітніх послуг є: підвищення рівня обізнаності про діяльність закладу освіти; формування впізнаваного бренду та привабливого іміджу; залучення нових учасників освітніх програм; зміцнення довіри до якості освітніх продуктів; популяризація досягнень закладу, викладацької майстерності та студентського життя. Для досягнення цих цілей застосовуються такі інструменти: традиційні медіакомунікації; цифрові канали

комунікації; соціальні мережі; платформи онлайн-освіти; залучення студентів, випускників та викладачів як носіїв позитивного досвіду навчання.

Таким чином, просування освітніх послуг є цілісним стратегічним процесом, що інтегрує маркетингові, інформаційні та освітні механізми. Його результативність визначає здатність освітньої установи адаптуватися до цифрових реалій, підтримувати конкурентоспроможність і формувати стійкий попит на освітні продукти. В сучасних умовах ключовими чинниками успіху є гнучкість, відкритість до інновацій і активна взаємодія з аудиторією.

У контексті цифрової трансформації освіти саме соціальні мережі виступають ефективним каналом для оперативної комунікації та інформування цільової аудиторії, побудови довіри та формування позитивного іміджу освітнього закладу, популяризації освітніх продуктів і залучення нових вступників, створення інтерактивного середовища, що заохочує участь, зворотний зв'язок і лояльність до бренду закладу освіти.

ДО ПРОБЛЕМИ АВТОРСТВА ТЕКСТІВ «НА ЗАМОВЛЕННЯ»

Є. Дмитренко, канд. філол. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Проблема авторства як особливого роду створювання певного артефакту – тексту – не нова, але в сучасному інформаційному просторі помітно коригується новими соціокультурними чинниками (зокрема технологіями ІІІ та соціальних мереж, відкритістю та легкою доступністю інформації найрізноманітнішого змісту та призначення, розмиванням меж між особистим і суспільним, появою нових видів текстотворчої діяльності і нових професій, пов'язаних із створенням текстів). Особа як створювач тексту представлена на найрізноманітніших рівнях, у найрізноманітніших статусах та видах діяльності.

Відтак, для проблема «автор і текст» у цілій низці гуманітарних галузей завжди була актуальною й зараз часто стає предметом окремих глибоких досліджень. Та й сама категорія «автор» взагалі надзвичайно складна, і однозначно визначити її навряд чи можливо.

У зв'язку із творенням тексту неможна не згадати знакову філософсько-лінгвістичну концепцію автора (точніше, його відсутності) від структуралістів та постструктуралістів – вже мало чи не класичну, але й наразі актуальну, за якою текст – нескінченна низка цитат, а письменник «схожий на вічних переписувачів», бо може лише змішувати різні види письма. Пояснити твір через людину, яка його написала, неможливо. У контексті ж проблематики освоєння ІІІ ця концепція може набрати досить цікавої актуальної інтерпретації: структуралісти і постструктуралісти приписували авторові нескінченну цитацію – власне те, що зараз робить, наприклад, GPT-чат.

Вкрай неоднозначними щодо проблеми авторства є «тексти на замовлення» – явище для соціуму не нове, але «відкрите наново».

Цікаво, що вже досить давно була спроба висунути тезу «скриптор замість автора» на аргументацію того, що сучасні письменники (в найширшому розумінні) – переписувачі попередніх творів, вони вже виступають не авторами в буквальному розумінні, а компіляторами, оскільки не спроможні створити дійсно нового тексту.

Зокрема це послідовно проєктується на роботу копірайтера, який певним способом реалізує не тільки суто інтелектуальний потенціал (маємо на увазі «перетворення» фактажу на публіцистичний текст), але й творчі здібності, що розкривають не стільки витончену фантазію чи якусь надчуттєвість, а спроможність гнучко, неординарно, глибоко осмислювати події і явища й добирати (можливо, подекуди й інтуїтивно) саме таку форму викладу, яку найефективніше сприйме адресат. І на нашу думку, чим талановитіший копірайтер, тим найрізноманітнішого адресата зможе він задовольнити, переконати, викликати прихильність до пропонованого змісту.

Можна певним чином говорити й про роль копірайтера – умовного автора – як ретранслятора інформації, а не її аналітика. Він же й створювач певної картини світу й тим більше тексту, через який читачеві передається не лише повідомлювані факти, але й їхня авторська інтерпретація, визначена, однак, замовником, і навіть «замовлена» оцінка. Саме автор «тексту на замовлення» має обробити й передати одержану зовні (від замовника) інформацію (і цим він теж щодо свободи творчості виявляється обмеженим).

Таким чином маємо справу з авторством іншого порядку. Тут швидше йдеться про авторство інтерпретацій, стилю викладу, що реалізується через текст, а зміст тексту все ж буде продиктований об'єктивною реальністю, в цьому розумінні копірайтер не «вигадувач», а відтворювач, інтерпретатор і в певному сенсі ретранслятор інформації, ідей чужого авторства.

Очевидно, що із авторськими втручаннями пов'язана така категорія, як «якість авторського тексту», що є чи не основною категорією в маркетинговому копірайтингу. Самі копірайтери дуже наполегливо концентрують увагу замовників саме на цьому. Що це дає? Як мінімум – конкурентоспроможність. А втім, однозначно та односкладно відповісти неможливо. Навіть глибокі студії навряд чи

розв'яжуть цю неоднозначність, особливо зважаючи на швидкоплинність інформаційних потоків та швидку змінюваність інформаційних технологій.

Додамо також, що проблема створення оригінальних текстів ускладнюється й тим, що копірайтер – перш за все сам читач і інтерпретатор. Насправді тут пара «автор – текст» розширюється до ланцюжка: автор – текст – посередник (копірайтер) – читач. У різних типах текстів – дещо різні послідовність і співвідношення компонентів, але завжди є орієнтованість на читача, що безпосередньо пов'язано з проблемою zdeформованості тексту (чи ідеї). В найширшому розумінні творчість, нехай в різних пропорціях, але є завжди: і в літературі, і в публіцистиці, і в науці, і в копірайтингу (адже компілювати вправний текст також треба вміти, причому талановиті ремісники завжди виграють). Без таланту ж текстотворення набуває вигляду «інтелектуальних вправ», автор швидше виступає саме «скриптором», а читач не відчуває потреби у «співтворенні» тексту й втрачає до нього інтерес.

А якщо пам'ятати ще й про те, що в реальності маркетинговий текст є потужним інструментом формування споживацьких оцінок у потрібному напрямі і відтак копірайтер, відверто кажучи, заангажований, виконує чийсь настанови, то автора-копірайтера цілком правомірно треба розглядати як «складний феномен комунікативної реальності». Він одночасно виступає і як приватна особа зі своєю індивідуально-творчою позицією, і як представник соціуму, особистість, наділена «повноваженнями» того клієнта, який, замовляючи текст, стає у свою чергу «автором ідеї». Цілком можливо (і цим не можна нехтувати), що «формат» замовлення впливає на «свободу творчості» копірайтера, а звідси – і на механізми самореалізації його авторського потенціалу.

Зрештою, неможна не погодитися з тим, що зараз, коли стрімко збільшуються інформаційні потоки, проблема авторства в Інтернеті стає просто невичерпною. Що відбувається з авторством взагалі? Нівеляція? Нова якість? Нова інтерпретація? І низку питань можна продовжувати. Причому сам процес формування інформаційного простору сам по собі є потужним чинником формування чи деформації авторського «Я».

СТАНОВЛЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Железов О. Є., канд. юрид. наук, доцент
Харківський національний університет внутрішніх справ

Джерелами права, якими регулюються адміністративна відповідальність у КНР, є такі нормативно-правові акти:

- Закон КНР «Про адміністративні покарання» від 27 березня 1996 р.;
- Закон КНР «Про адміністративний контроль» від 29 квітня 1999 р.;
- Закон КНР «Про перегляд адміністративних дій» від 9 травня 1997 р.;
- Правила покарання та накладення стягнень за протиправні діяння в фінансовій сфері від 5 листопада 2004 р.;
- Правила накладення стягнень на працівників адміністративних органів від 4 квітня 2007 р.

Адміністративна відповідальність у китайському праві також обумовлена в розпорядженнях, інструкціях та положеннях, що видаються міністерствами, державними комітетами, та центральними відомствами країни. Наприклад, ст. 22 Положення про кваліфікацію викладачів, яке затверджене наказом Державної ради № 188 від 12 грудня 1995 р., встановлює адміністративну відповідальність за халатне ставлення до своїх службових обов'язків, що допускаються зловживанням при визнанні кваліфікації викладачів, які завдали шкоди в указаній діяльності.

Цей правовий інститут має багатовікову історію, а насамперед з часу появи китайської держави. Як зазначає Є. І. Кичанов, «адміністративне право було одним із найпоширеніших видів традиційного китайського права», загалом його приписи слугували для правового регулювання діяльності бюрократії, а також регулювання підрахунку населення, практики збирання податків й інших аспектів

китайської адміністративної діяльності. Сама адміністративна відповідальність мала яскраво виражений ретроспективний характер, ототожнювалась із покаранням, яке межувало з кримінальними санкціями. Так, відповідно до указу Сунського імператора Хуей-дзуна 1120 року, чиновники адміністрації округу, що особисто не брали участі в слідчих діях чи судовому розгляді та передавали їх ведення спеціальним чиновникам, підлягали притягненню до адміністративної відповідальності у вигляді двох років каторжних робіт.

З проголошенням Китайської Народної Республіки не тільки багата історична спадщина, а й чинне на деяких територіях гомінданівське адміністративне законодавство було проголошено антинародним. Від самого початку нової китайської держави адміністративне право країни формувалось під впливом радянських адміністративістів (Закон КНР «Про організацію Центрального народного уряду» (1949), Правила організації народних урядів провінцій (1950), Положення про тимчасову організацію комітетів з охорони громадського порядку (1952) тощо).

На думку китайських юристів, лише після 3-го Пленуму ЦК КПК 11-го скликання (грудень 1998 р.) адміністративне право Китаю почало розвиватися своїм вектором.

Здійснювані в Китаї реформи поставили законодавця перед проблемою прийняття єдиного нормативно-правового акта, яким би було регламентовано один із важливих інститутів – інститут адміністративної відповідальності. Робота над створенням адміністративного кодексу почалася ще в 1986 році, але постійні суперечки навколо готовності китайського суспільства до таких змін привели до відмови його прийняття на етапі реформування адміністративного права. Таким чином, як і в цивільному праві Китаю, в адміністративному праві відсутній єдиний кодифікований акт правотворчості, який прийнятий і застосовується в правових системах багатьох країн світу.

Пізніше, 1 жовтня 1990 р., на території КНР набрав чинності прийнятий 4 квітня 1989 р. на другій сесії ВСНП 7-го скликання Адміністративно-процесуальний кодекс КНР. Він визначає порядок притягнення винної особи до

адміністративної відповідальності, а також порядок оскарження та опротестування незаконних дій посадових осіб, які здійснюються в ході притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Згідно з законодавством, у КНР передбачено як добровільне, так і примусове виконання адміністративного правопорушення. У разі добровільного виконання адміністративна відповідальність діє поза судом. Якщо особа, яку притягнуто до адміністративної відповідальності, ухиляється від виконання покладеного на неї адміністративного стягнення, за законодавством КНР, можливі два варіанти розвитку ситуації.

По-перше, особа, яка притягається до відповідальності, має право звернутися з запитом про перегляд ухваленого в постанові рішення до вищого органу або направляє скаргу до суду. На цей час виконання постанови призупиняється. За законом КНР «Про перегляд адміністративних справ», у ст. 6 визначено право громадянина, юридичної особи, організації звертатися з запитом про перегляд адміністративних справ протягом 60 днів (ст. 9), зокрема й у разі незгоди з рішенням адміністративного органу про накладення адміністративних стягнень (ст. 17).

По-друге, особа вправі направляти скаргу щодо ухваленого рішення про притягнення її до адміністративної відповідальності до адміністративно-контрольних органів, система яких очолюється Міністерством контролю КНР, до компетенції якого входить здійснення контролю над роботою державних адміністративних органів, посадових та службових осіб державної служби, зокрема і з питань, що стосуються застосування ними інституту адміністративної відповідальності. Якщо особа не оскаржує в установленому порядку прийняту постанову про притягнення її до адміністративної відповідальності або якщо її скарга не задоволена, водночас вона ухиляється від виконання постанови, тоді адміністративний орган, що прийняв відповідну постанову, звертається до народного суду з проханням примусового виконання постанови.

Характерною особливістю сучасного Китаю є те, що в країні не існує спеціалізованих адміністративних судів, але в системі судів загальної юрисдикції існують палати з адміністративних справ, які правомочні розглядати справи щодо притягнення фізичних та юридичних осіб до адміністративної відповідальності. Відповідно до ст. 13 Адміністративно-процесуального кодексу КНР, більшість адміністративних справ розглядаються в першій інстанції нижчих судів. Справи, пов'язані з патентами на винахід, а також справи про дії, бездіяльність міністерств або народних урядів провінційного, рівня автономних районів, міст центрального підпорядкування, розглядаються в першій інстанції судами середнього ступеня (ст. 14 АПК КНР). Адміністративні справи розглядаються народними судами за місцем перебування адміністративних органів, що виступають як відповідачі (ст. 17).

Як висновок, потрібно зазначити, що у КНР склалася сучасна процедура адміністративної відповідальності, головною метою якої є виховання порушника, тобто формування у нього звички законослухняної поведінки. Виховний вплив на порушника чинить як сам факт накладення на нього адміністративного стягнення, так і спеціальні виховні заходи, які застосовуються до нього під час виконання деяких стягнень. Мета запобігання вчиненню нових правопорушень з боку правопорушника та інших осіб досягається головним чином завдяки налякуванню, яке утримує нестійких осіб від вчинення адміністративних проступків. У КНР свої особливості відповідальності за адміністративні проступки (попередження; штраф; оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскація предмета; позбавлення спеціального права; виправні роботи; адміністративний арешт).

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА ТЕРМІНОЛОГІЇ ФЕХТУВАЛЬНОГО СПОРТУ: ФРАНЦУЗЬКИЙ ВПЛИВ І СТРУКТУРНА КЛАСИФІКАЦІЯ

Я. В. Зіненко, аспірант
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

Термінологія фехтувального спорту вирізняється високим ступенем системності, структурної впорядкованості та семантичної насиченості, оскільки охоплює як технічний, так і тактичний виміри даного виду спортивної діяльності. Лексико-семантичний аналіз відповідної терміносистеми дозволяє не лише реконструювати мовну картину фехтування, а й поглибити розуміння ролі мови як інструменту кодифікації і репрезентації професійного досвіду.

Фехтування, як один із найдавніших видів спорту з усталеною термінологічною традицією, зберігає у своїй терміносистемі елементи історичної спадщини, водночас адаптуючи її до сучасних умов змагальної практики. У структурі терміносистеми виокремлюються кілька основних тематичних груп: *технічна* (техніка виконання прийомів), *тактична* (ефективність впровадження технічних прийомів та дій у практику фехтувального бою), *екіпірувальна* (спорядження, обладнання, інвентар) та *регламентна* (правила змагальної діяльності).

Технічна група об'єднує терміни, які позначають базові й складні рухові дії: *coup* (укол / удар), *parade* (захист), *riposte* (відповідь після захисту), *prise de fer* (захоплення клинка супротивника). Ці одиниці мають вузькоспеціалізовану семантику, що дозволяє точно ідентифікувати окремі компоненти фехтувальної техніки. Наприклад, термін *coup droit* (прямий удар) позначає атаку по прямій траєкторії без попередніх маневрів.

Тактична термінологія репрезентує ментальні стратегії і прийоми ведення бою, серед яких *attaque* (атака), *défense*

(оборона), *feinte* (фінт), *contre-attaque* (контратака). Семантика цих термінів передає динаміку змагального процесу та інтенцію суб'єкта досягти домінування на арені.

Терміни екіпірування фіксують назви спорядження, що забезпечує безпеку і ефективність фехтувальної практики: *épée* (шпага), *fleuret* (рапіра / флорет), *masque* (маска), *plastron* (захисний жилет / пластрон). В українському контексті спостерігається як калькування, так і адаптація таких одиниць до граматичних та орфографічних норм національної мови (*флорет, шпага, пластрон*).

Регламентна термінологія регулює нормотворчий аспект фехтувального бою і включає лексеми типу *faute* (помилка, порушення), *touche* (торкання, укол), *attaque non valable* (незарахована атака). Дані терміни є ключовими для забезпечення уніфікованості правил змагань і комунікативної ефективності між спортсменами та суддями.

Однією з визначальних ознак фехтувальної термінології є *унівокативність*, тобто чітке, однозначне значення терміну в межах професійного дискурсу. Наприклад, термін *touche* у загальній французькій мові може означати «дотик», тоді як у фехтувальному контексті він має вузьке значення – «результативний удар, що приносить укол / удар».

Варто звернути увагу на процеси *семантичної адаптації* французьких термінів в українському мовному середовищі. Наприклад, *escrime* як гіперонім у французькій охоплює не лише спортивну дисципліну, але й культурно-історичний аспект мистецтва володіння зброєю. Українське ж «фехтування» зазвичай обмежується саме спортивною сферою, що свідчить про часткову *семантичну редукацію*.

Серед внутрішньосистемних лексико-семантичних відношень у фехтувальній терміносистемі простежуються явища *синонімії* (наприклад, *riposte* – *réplique* як відповідь на атаку) та *антонімії* (*attaque* – *défense*, *coup* – *parade*), що підкреслює опозиційність дій у змагальному дискурсі.

Не менш вагомим є і *полісемічний потенціал* деяких термінів. Так, *contre-attaque* може функціонувати і як номінація конкретного технічного прийому, і як маркер широкої тактичної концепції протидії атаці.

Отже, термінологія фехтувального спорту є прикладом високорозвиненої професійної підсистеми, яка відзначається системністю, семантичною точністю, історичною тяглістю та впливом іншомовного, зокрема французького, терміноелемента. Французька мова, маючи статус культурно-історичного джерела фехтувального знання, продовжує впливати на сучасну терміносистему фехтування через механізми запозичення, адаптації та трансформації лексичних одиниць. Лексико-семантичний аналіз таких термінів дозволяє глибше осмислити не лише лінгвістичні, а й культурно-історичні аспекти розвитку фехтувального дискурсу.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15639744>

БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНОГО БАЛАНСУ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ НАУ «ХАІ» (НА ПРИКЛАДІ ОФІЦІЙНОГО САЙТУ ХАІ ТА ПРОФІЛІВ У СОЦІАЛЬНІЙ ПЛАТФОРМІ RESEARCHGATE)

Кислюк К. В., д-р культурології, професор
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Схвалена Кабінетом Міністрів України наприкінці 2022 року Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти 2030 року (<https://surl.li/mmhrwy>) наголошує не тільки на необхідності забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері вищої освіти. Окрему увагу привернуто до забезпечення в рамках ЗВО для жінок «вибору нестереотипної кар'єри STEM (наука, технології, інженерія, математика)».

З метою з'ясування стану справ з гендерним балансом у НАУ «ХАІ» як STEM-спрямованого закладу технічної вищої освіти було розглянуто:

- 1) представництво чоловіків і жінок серед викладачів, що забезпечують освітній процес в НАУ «ХАІ»;
- 2) питому вагу жінок серед керівників середньої ланки (завідування кафедрою);
- 3) активність жінок-викладачок НАУ «ХАІ» в популярній академічній соціальній мережі ResearchGate.

1. Визначення представництва чоловіків і жінок серед викладачів НАУ «ХАІ» та питома вага жінок серед завідувачів кафедр у цьому ЗВО здійснювалась шляхом статистичного аналізу матеріалів, викладених на офіційному сайті закладу освіти (<https://education.khai.edu>). Верифікацію отриманих відомостей було проведено завдяки врахуванню під інформацією про викладача посилання на його розклад у весняному семестрі («Графік пар»). Усього було обраховано 627 викладачів / викладачок. Це перевищує офіційну штатну чисельність професорсько-викладацького складу університету, подану у звіті ректора О. Литвинова за 2024 рік – 517 штатних

викладачів (<https://surl.li/vhyeul>). Будемо вважати, що дані на сайті ХАІ враховують сумісників і викладачів, які працюють не на повний робочий день.

Об'єктивний обрахунок представництва чоловіків і жінок серед викладачів НАУ «ХАІ» неможливий без врахування наявності в структурі НАУ «ХАІ» вельми чисельного гуманітарного факультету (7-й факультет). Тому обрахунки проводились як для всіх факультетів загалом, так і окремо для шести технічних факультетів, а також п'яти суто технічних факультетів і факультету програмної інженерії та бізнесу (6-й факультет) без кафедр, які ми не відносимо за напрямом діяльності до STEM: кафедри 601 (економіки та публічного управління) і кафедри 602 (менеджменту та бізнес-адміністрування).

Для спрощення сприйняття отриманих результатів подамо лише питому вагу жінок, задіяних в освітньому процесі НАУ «ХАІ» навесні 2025 року за кожним із описаних вище критеріїв. Приблизні дані за гендерним балансом у вищій школі по Україні загалом подаємо на основі відомостей зі Стратегії.

Таблиця 1 – питома вага жінок у професорсько-викладацькому складі НАУ «ХАІ»
(навесні 2025 року)

Українська вища школа	7 факультетів НАУ «ХАІ»	6 факультетів НАУ «ХАІ»	5 факультетів НАУ «ХАІ» + кафедра 603
Понад 50 %	39 %	34 %	30,4 %

З даних таблиці 1 добре видно, що задовільні показники гендерного балансу в професорсько-викладацькому складі НАУ «ХАІ» забезпечено об'єктивними особливостями його структури, а не цілеспрямованою політикою на рівні університету.

Проте в розрізі всіх факультетів гендерний баланс професорсько-викладацького складу НАУ «ХАІ» виглядає більш урівноваженим, адже на трьох факультетах із семи (у

тому числі одному – однозначно STEM-профілю) наявний або паритет, або перевага жінок серед викладачів (рисунок 1).

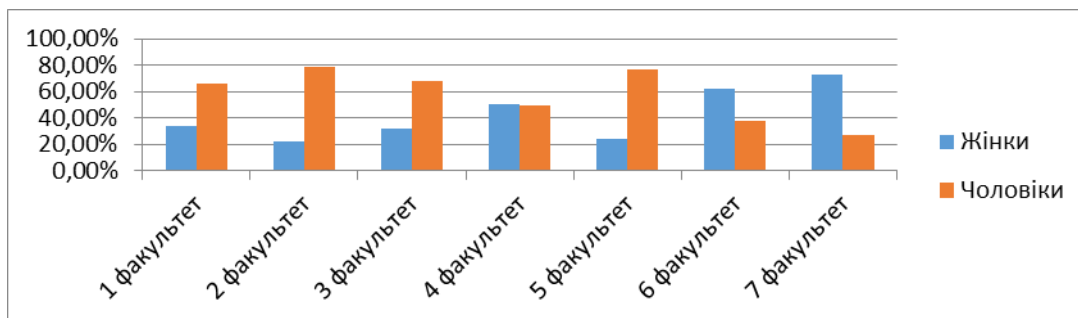

Рисунок 1 – Гендерний баланс по факультетах НАУ «ХАІ»

2. Результати обрахунку представництва жінок серед завідувачів кафедр за критеріями, вже застосованими нами для встановлення гендерного балансу в професорсько-викладацькому контингенті НАУ «ХАІ», подаємо у таблиці 2.

Таблиця 2 – питома вага жінок серед завідувачів кафедрами НАУ «ХАІ» (навесні 2025 року)

7 факультетів НАУ «ХАІ»	6 факультетів НАУ «ХАІ»	5 факультетів НАУ «ХАІ» + кафедра 603
42,1 %	28,9 %	23,7 %

Отримані результати однозначно корелюють із загальною тенденцією зменшення частки жінок у сфері освіти із кар'єрним зростанням, коли, наприклад, за наведеними у згадуваній Стратегії даними, 83,3 % міністрів освіти України за період незалежності та 90 % ректорів ЗВО є чоловіками. Так само, як і в разі з гендерними балансом професорсько-викладацького складу НАУ «ХАІ», задовільні показники забезпечуються наявністю в структурі університету 9 кафедр не-STEM профілю, 7 з яких очолюють жінки.

Разом із цим, наш аналіз показав зв'язок гендерного балансу із завідуванням кафедрою жінками. Для 9 кафедр STEM-спрямування, очолюваних жінками, він склав для професорсько-викладацького контингенту цих кафедр

52,3 / 47,7 % на користь жінок, що більш ніж у півтора раза перевищує показник для всього професорського-викладацького складу тих підрозділів, до якого входять ці кафедри. Для факультету ракетно-космічної техніки (4-й факультет), де половину кафедр очолюють жінки, мало того що серед викладачів кафедр жінки, як правило, складають більшість (від 50 до 66,6 % контингенту), так і гендерний баланс виявився помітно зсунутий на користь жінок порівняно з університетом загалом (50,6 % жінок / 49,4 % чоловіків). Зіставними та вищими в університеті є лише гендерні баланси на гуманітарному факультеті (7-й факультет) загалом та його кафедрах (92,5 % жінок на кафедрі 707, наприклад).

3. Досить несподіваними виявились дані щодо представництва жінок і чоловіків, які працюють у НАУ «ХАІ», в академічній соціальній мережі ResearchGate. Автоматична аналітика цієї мережі видає за запитом НАУ «ХАІ» 731 результат (<https://surl.lu/srytny>). Станом на лютий 2025 року, коли ця мережа була предметом іншого нашого дослідження, наведена кількість зросла на 16 профілів. Це означає, що RG продовжує активно використовуватись колегами з ХАІ у науковій комунікації. У процесі ручного перегляду з'ясувалось, що активними є лише 400 профілів (у яких завантажено бодай одну авторську публікацію). Серед авторів профілів відзначились не тільки викладачі, але й аспіранти та навіть здобувачі вищої освіти НАУ «ХАІ». Однак їхня кількість виявилась у межах статистичної похибки і на остаточні результати суттєво вплинути не могла. Інший фактор – чи працюють дотепер автори профілів, які позначили НАУ «ХАІ» своїм основним місцем роботи у профілі, в університеті. Це питання ми залишили без верифікації. Зрештою кількість жіночих профілів склала 106, або 26,5 % від їх загальної кількості. Серед жіночих профілів НАУ «ХАІ» ми зафіксували лише 6 професорських.

Отримані дані не узгоджуються з добре відомим стереотипом про вищу активність жінок у соціальних мережах через їх вищу від природи соціальну комунікабельність. Питома вага представництва жінок в академічній соціальній мережі, нижча за їх питому вагу в професорсько-

викладацькому контингенті НАУ «ХАІ», може гіпотетично доводити збереження патріархальних архетипів в українському академічному середовищі, які не дають жінкам активніше за чоловіків просувати сучасними засобами власну кар'єру у вищій школі.

Зіставлення отриманих нами результатів статистичних підрахунків щодо представництва чоловіків і жінок серед викладачів НАУ «ХАІ», питомої ваги жінок серед завідувачів кафедр та активності жінок-викладачок НАУ «ХАІ» в академічній соціальній мережі ResearchGate дає змогу дійти висновку, що забезпечення гендерного балансу в цьому закладі вищої освіти забезпечується в основному приватною кадровою політикою жінок, які очолюють кафедри, незалежно гуманітарного чи STEM-профілю.

КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОФІЛІВ У БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Л. Кислюк, канд. наук з соц. комунікацій, доцент
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

На очах нинішнього покоління формується абсолютно нова система електронних інформаційних комунікацій, яка кардинально змінює ситуацію в сфері пошуку, зберігання і обробки даних. Інтенсивність змін значною мірою диктується тим величезним значенням, яке набуває інформація в постіндустріальному суспільстві, стаючи головним товаром, ресурсом і інструментом одночасно [1].

Одним із пріоритетних завдань сучасної бібліотечно-інформаційної сфери є забезпечення ефективної присутності установ у цифровому просторі, зокрема в соціальних мережах. Ці платформи відіграють важливу роль у поширенні інформації, формуванні іміджу бібліотеки та забезпеченні зворотного зв'язку з користувачами. У цьому контексті особливої актуальності набуває використання комунікаційних технологій просування соціальних профілів як інструменту інтеграції бібліотек у сучасне інформаційне середовище.

Найчастіше бібліотеки здійснюють представництво в таких соціальних платформах, як:

Facebook, який використовується переважно для розміщення новинного контенту, оголошень та проведення прямих трансляцій;

Instagram, що забезпечує поширення візуальних матеріалів, зокрема через формат Stories;

TikTok, орієнтований на залучення молодіжної аудиторії за допомогою коротких відео з елементами креативності;

YouTube, що слугує каналом для публікації освітнього та культурного відеоконтенту;

Telegram, який застосовується як оперативний засіб інформування;

LinkedIn, де формується професійний імідж бібліотечної установи та здійснюється комунікація з фаховим середовищем.

Представництво бібліотек в медіапросторі нині має масовий характер, зокрема станом на 2019 р. 61,5% бібліотечних установ України створили акаунти в соціальних мережах. Найпопулярнішими є мережі Facebook, де особисті сторінки мають 55,5% бібліотек, та Instagram – 43,3%; Twitter використовують 17% книгозбірень. Водночас спостерігаємо сфокусованість досліджень на соцмережі Facebook, що можна пояснити більшою релевантністю цільової аудиторії для бібліотек, які використовують цей ресурс [4, с. 126].

Оскільки світ стає віртуально-мультимедійним, техніки промоції читання також мають змінюватися та відповідати новим запитам аудиторії. Зокрема, у діяльність бібліотек слід впроваджувати сучасні інструменти маркетингу в соціальних мережах. Комплексом заходів щодо використання соціальних медіа як каналів просування бібліотечних кампаній і вирішення пов'язаних із цим завдань є Social Media Marketing (SMM). Нині книгозбірні розробляють стратегії розвитку комунікацій у соціальних мережах, вкладають кошти у SMM-просування, залучають до співпраці відомих авторів, блогерів, співпрацюють із комерційними та некомерційними організаціями [3].

Маркетинг у соцмережах дає змогу вирішити низку завдань, серед яких: позиціонування акаунту бібліотеки як окремого майданчика, що допомагає формувати її імідж, розкривати напрями діяльності, заохочувати аудиторію до спілкування тощо; виявлення відкритості, довіри до користувачів, які позитивно сприймають такий формат взаємодії; налагодження комунікації з аудиторією, як-то зворотний зв'язок, можливість ділитися думками щодо прочитаної літератури, залишати відгуки та коментарі.

У процесі просування соціальних профілів бібліотечних установ дедалі більшого значення набуває використання сучасних комунікаційних технологій, що забезпечують системний підхід до формування цифрової присутності. Зокрема, бібліотеки активно впроваджують контент-планування, яке передбачає структуровану роботу з

інформаційними рубриками, тематичним наповненням та регулярністю публікацій. У візуальному оформленні контенту застосовуються інструменти графічного дизайну, такі як Canva, Adobe Express, Crello, що дозволяють створювати привабливі й професійні візуальні матеріали.

Значну увагу приділено використанню інтерактивних форматів взаємодії з аудиторією. Користувачі бібліотечних профілів найохочіше діляться такими типами постів:

- питання та опитування (є одним із найкращих способів взаємодії з цільовою аудиторією);
- вікторини та тести, що відволікають користувачів від буденних проблем і спонукають поділитися цим контентом із друзями;
- мотиваційні повідомлення з реальними прикладами та емоціями, що базуються на психологічних особливостях людей;
- інфографіка, де перевагою є наочність контенту, що спрощує сприйняття;
- конкурси на словесну вправність користувачів; – відео, якісні оригінальні зображення [2].

Комунікаційні технології відкривають перед бібліотеками нові можливості для інтеграції в цифрове середовище. Соціальні мережі стають не лише ефективними платформами для інформування, а й важливими майданчиками для формування активних спільнот навколо бібліотечних установ. Для досягнення значних результатів у цьому процесі важливо здійснювати стратегічне планування онлайн-активності, створювати високоякісний контент, активно використовувати візуальні елементи та регулярно аналізувати ефективність діяльності за допомогою сучасних аналітичних інструментів.

Список використаної літератури

1. Копитко Т.Ю. Роль соціальних інформаційних комунікацій у розвитку бібліотек у вищих навчальних закладів. *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства*: матеріали шостої міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 10-11 вересня 2015 р./ Вид-во Львівської політехніки, 2015. С. 100-105. URL: <https://ir.nmu.org.ua/server/api/core/bitstreams/79eb2531-b443-4086-890d-295b2f0c40d6/content> (дата звернення: 11.05.2025).

2. Читачі в мережі: використання бібліотеками ресурсів інтернет для популяризації книги та читання: інформаційно-методичні матеріали. Управління культури і туризму Харк. облдержадмін., Харк. обл. універс. наук. б-ка / ред.-уклад. М. М. Самойлова. Харків : ХОУНБ, 2018. 20 с.

3. Яворська Т. Соціальні мережі бібліотек як ефективний інструмент промоції книг і читання. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 4. С. 21-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2023_4_6. (дата звернення: 12.05.2025).

4. Davydova I., Marina O., Slianyk A., Syerov Yu. Social Networks in Developing the Internet Strategy for Libraries in Ukraine. COAPSN-2019 International Workshop on Control, Optimisation and Analytical Processing of Social Networks. 2019. P. 122-133. URL: [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefmdmkaj/https://ceurws.org/Vol-2392/paper 10.pdf](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefmdmkaj/https://ceurws.org/Vol-2392/paper%2010.pdf). (date of access: 10.05.2025).

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15639809>

ІНФОРМАЦІЙНО-СЕРВІСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Клименко К. Ю, студентка,
науковий керівник – канд. наук із соц. комунікацій, доцент
Кислюк Л. В.

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Державна служба є ключовим компонентом системи публічного управління, яка має функціонувати професійно, ефективно та неупереджено, виконуючи завдання, покладені на державу. Її діяльність регламентується не лише Законом України «Про державну службу», а й низкою інших нормативно-правових актів, включно із законами, що регулюють військову службу та місцеве самоврядування.

Інформаційно-сервісна діяльність державної служби України в сучасних умовах є ключовим елементом забезпечення ефективного функціонування публічного управління, адаптованого до викликів цифрової трансформації та особливостей воєнного стану. У контексті реформування державного управління, що передбачає впровадження сучасних інформаційних технологій, розвиток електронного урядування та підвищення якості надання адміністративних послуг, інформаційно-сервісна діяльність набуває стратегічного значення для зміцнення довіри громадян до державних інституцій та забезпечення їхньої прозорості й підзвітності. У таблиці 1 наведено основні нормативні зміни у сфері державної служби та їх реалізація на практиці.

Таблиця 1 – Нормативні зміни у сфері державної служби та їх реалізація на практиці

Нормативні зміни (законодавчі акти)	Приклади реалізації на сайтах державних установ і організацій
Забезпечення відкритості, доступності, оперативності адміністративних послуг (закони «Про державну службу», «Про основні засади державної служби в Україні»)	1. Career.gov.ua – урядовий вебпортал, на якому розміщуються актуальні вакансії органів державної влади, вся інформація про перебіг конкурсу на вакантні посади, а також тут можна в електронному вигляді подати документи на конкурс. 2. Оновлені розділи «Адміністративні послуги» на сайтах ОДА та ЦНАП, що включають оновлення переліку послуг, зміни в процедурах надання послуг, а також оновлення інформації щодо потрібних документів та процедур
Розвиток електронного урядування та цифрових сервісів (Закон «Про електронні довірчі послуги»)	1. diia.gov.ua – портал електронних послуг «Дія», що виступають ключовими платформами, які забезпечують громадянам доступ до адміністративних сервісів у режимі 24/7 та надають понад 100 електронних послуг. Завдяки інтеграції з різними державними реєстрами, користувачі можуть отримувати послуги дистанційно, що особливо важливо в контексті воєнних дій та обмежень пересування. 2. Е-підпис, BankID, SmartID на держпорталах
Запровадження дистанційної роботи держслужбовців у період воєнного стану (Постанова КМУ № 315 від 10.04.2023)	1. Онлайн-навчання на порталі управління знаннями rpr.nacs.gov.ua, що створено з метою забезпечення професійного розвитку державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їхніх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування. 2. Системи електронного документообігу в міністерствах та ЦОВВ
Інформаційний супровід та оперативне інформування населення в умовах війни	Вебпортали ОДА, mva.gov.ua, moz.gov.ua – новини, інструкції, гарячі лінії
Підвищення кібербезпеки (Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформації та кіберзахисту державних інформаційних ресурсів, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури», 2025 р.)	1. Обов'язкова сертифікацію програмних продуктів. 2. Впровадження систем моніторингу загроз. 3. Підвищення кваліфікації фахівців із кібербезпеки в державному секторі. 4. Двофакторна автентифікація на сайтах держструктур
Реалізація концепції «Держава у смартфоні» (Стратегія цифрового розвитку інновацій до 2030 року)	1. Забезпечення інклюзивності, зручності та безпеки електронних сервісів. 2. Розширення можливостей дистанційної взаємодії з державою. 3. Посилення аналітичного потенціалу для ухвалення управлінських рішень на основі даних. 4. Портал Дія – єдиний державний вебпортал електронних послуг;

Публічність та підзвітність влади через електронні ресурси	впровадження мобільного застосунку «Дія»; користування особистим кабінетом та доступ до інформації з реєстрів 1. Звіти, декларації, бюджети на https://www.kmu.gov.ua/ та rada.gov.ua . 2. Сервіси зворотного зв'язку, онлайн-звернення, чат-боти
Використання аналітики даних у державному управлінні	1. data.gov.ua – портал, призначений для забезпечення надання доступу до публічної інформації у формі відкритих даних, передбачає доступ до інформації органів влади з можливістю її подальшого використання. 2. Аналітичні панелі на сайтах МОН, МОЗ, Мінфіну. 3. https://cpd.gov.ua/ – сайт Центру протидії дезінформації, який містить актуальні повідомлення, аналітику, огляди інформаційного простору, а також офіційні попередження щодо дезінформаційних кампаній

Цифровізація державної служби сприяє підвищенню відкритості й підзвітності органів влади, що є передумовою зміцнення довіри громадян до державних інституцій. Розвиток інфраструктури електронного урядування забезпечує більш ефективну взаємодію між державними службовцями, органами влади та громадськістю. У цьому контексті важливу роль відіграють інформаційні ресурси, офіційні вебпортали та сервіси зворотного зв'язку, які дають змогу здійснювати контроль за якістю надання послуг.

Таким чином, в умовах сучасних викликів інформаційно-сервісна діяльність державної служби України стає важливою складовою забезпечення ефективного, прозорого й стійкого функціонування державного управління. Її розвиток вимагає постійної модернізації, інтеграції інноваційних технологій та орієнтації на потреби громадян.

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Коновченко О. В., канд. філол. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Як наголошував британський енциклопедист Джон Лебокк (1834–1913), «для успіху в житті вміння спілкуватися... набагато важливіше за наявність таланту». Ба більше, щоб бути успішним у будь-якій сфері життя, потрібно вміти спілкуватися ефективно. Ефективне спілкування – така взаємодія, що сприяє досягненню поставленої мети. Отримати бажаний результат від спілкування можливо, якщо зрозуміло для інших висловлювати свої думки і правильно розуміти думки інших. Особливо важливо вміти ефективно комунікувати в професійній сфері. Недостатні комунікативні навички можуть негативно позначитися на результативності пошуку роботи та на кар'єрному зростанні. Як зауважує Юлія Виноградова, ІТ-рекрутерка, консультантка з талант-менеджменту і менторка компанії TomTom, за **soft skills, зокрема і** через невміння «чітко висловлювати свою думку, без термінологічного спаму говорити простими словами навіть про дуже складне», доводиться відмовляти приблизно 30 % кандидатів на посади.

Підґрунтям ефективного спілкування є сформована комунікативна компетентність – «здатність встановлювати й підтримувати необхідні контакти з людьми, певна сукупність знань, умінь та навичок, що забезпечують ефективне спілкування» (К. В. Крилова), яка охоплює, зокрема, і мовну компетентність – «високий рівень володіння мовними засобами, знання законів і правил спілкування», «уміння адекватно й доречно користуватися мовою в конкретних ситуаціях» спілкування (І. О. Чеботарьова). Мовна компетентність пов'язана з поняттям «культура мовлення».

Культура мовлення – це дотримання мовних норм літературної мови в її усній та писемній формах, уміння використовувати виражальні засоби мови залежно від мети й

обставин спілкування. Культуру мовлення називають віддзеркаленням загальної культури, інтелігентності та інтелектуального рівня людини. Недарма давньогрецький філософ Сократ писав: «Заговори, щоб я тебе побачив».

Культуру мовлення становить сукупність таких комунікативних якостей, які найкраще впливають на адресата залежно від мети й обставин спілкування і допомагають досягти бажаного результату. Такими комунікативними якостями, за Н. Бабич, є:

1) правильність мовлення – дотримання мовних норм: орфоепічних, акцентуаційних, орфографічних, пунктуаційних, лексичних, словотвірних, морфологічних, синтаксичних і стилістичних. Правильність є чи не найбільш значущою комунікативною якістю мовлення. Наприклад, 2016 року американський сайт знайомств Match.com, провівши опитування, виявив, що «39 % користувачів сайту оцінюють кандидатів за грамотністю їхніх повідомлень. І цей чинник виявився важливішим за усмішку, стиль одягу та навіть стан зубів. Інші дослідження також показали, що орфографічні або друкарські помилки на вебсайті змушували людей негайно залишити його, оскільки вони вважали його шахрайським» (Леннокс Моррисон). За даними сервісу sweetcv.com, 60 % рекрутерів відхиляють резюме кандидатів на посади через мовні помилки (Sweetcv.com);

2) точність мовлення – відповідність ужитих мовних засобів предметові, явищу дійсності. Точність мовлення виявляється в правильному слововживанні – умінні розмежовувати пароніми (*адресант* «відправник» – *адресат* «одержувач»), омоніми (*до Алжира* (місто) – *до Алжиру* (країна)), зокрема й міжмовні (*рахувати* «визначати кількість, суму чого-небудь, називати числа в послідовному порядку» – *вважати* «мати думку, гадати»);

3) логічність мовлення – побудова висловлення відповідно до законів логіки. Порушенням логічності мовлення є плеоназм і тавтологія («*Фінансовий інжиніринг пов'язаний зі створенням і пропонуванням нових інноваційних фінансових продуктів*»), неправильний порядок слів у реченні («*Інцидент стався у селі Березове Хустського району 30 квітня на*

Закарпатті»), неправильна побудова ряду однорідних членів речення (*«Більшість українських страхових компаній ще не працює за міжнародними і європейськими стандартами»*) тощо;

4) доречність мовлення – добір мовних засобів відповідно до мети і обставин спілкування. Так, терміни, зокрема вузькоспеціальні, доречно вживати в наукових, науково-технічних текстах й усному мовленні фахівця; натомість у спілкуванні з нефахівцями їх варто уникати (пересічний читач не зрозуміє вислову *«Монобанк **дропнув** оновлення»*: *дропнути* = *скинути, видалити*; *«Зазвичай, це кандидати, які не метчаться за компенсацією, очікуваннями від проєкту, роллю та цінностями компанії взагалі»*: *метчитися* = *збігатися, зійтися*). Канцеляризми доречно вживати в офіційно-діловому спілкуванні, а в публіцистичному й розмовному мовленні їх слід уникати (висловлення *«Нам треба зустрітися з метою обговорення питання»* складно сприймати в побутовому спілкуванні). Емоційно-експресивну лексику не можна вживати в документах (не можна заяву розпочинати так: *«Дорогий Степане Андрійовичу, уклінно прошу Вас надати мені відпустку...»*);

5) чистота мовлення – уживання таких мовних одиниць, що відповідають літературній мові. Спілкуючись з іншими, слід уникати елементів, що засмічують мовлення: просторічних слів (*звиняйте, лісапед*), суржикізмів (*перевожу, ро'блю, у розстрочку, дякувати його, підписується мною*), діалектизмів (*бараболя «картопля», тремпель «вішак»*), жаргонізмів (*стипуха, хвіст «академічна заборгованість»*), сленгізмів (*кайф, лук «модний образ»*), варваризмів (*о'кей, краш*), вульгаризмів (*хамло, щоб тобі повилазило*), слів-паразитів (*ну, значить*); не слід зловживати іншомовними словами (*«...у нас є чітко описані **leadership traits**, які є частиною корпоративної культури компанії»*; *«Так, фахівець може бути потужним за **тулсетом**, але не мати достатніх навичок для взаємодії у команді»*; *«Це послужило своєрідним **каталізатором** й **акселератором** прогресивних еволюційних змін»*);

6) багатство та різноманітність мовлення – уживання великої кількості різноманітних мовних одиниць, що допомагає

уникати повторів. Досягти цього можна, використовуючи синонімічні мовні засоби – лексичні (*важливий – вагомий, значний, значущий; згідно із законом – відповідно до закону*) і граматичні (*шести – шістьох; пропозиція директора – директорова пропозиція*);

7) виразність та емоційність мовлення – уживання мовних засобів, які підтримують увагу аудиторії та посилюють емоційний вплив повідомлення. Такими засобами є інтонація, логічний наголос, доречні епітети, метафори, порівняння, фразеологізми, прислів'я, приказки, крилаті вислови, риторичні засоби (антитези, повтори, риторичні запитання тощо).

Правильність, логічність, доречність і чистота мовлення є умовами результативності будь-якого типу спілкування. Багатство і виразність мовлення особливо вагомі для публіцистичних і художніх повідомлень. Точність мовлення – важлива умова результативності наукової та офіційно-ділової комунікації.

Отже, культура мовлення є важливим чинником успішного спілкування в будь-якій сфері життя: правильне, точне, логічне мовлення є зрозумілим для інших, а це сприяє досягненню взаєморозуміння і забезпечує бажаний результат комунікації.

ПОТЕНЦІАЛ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЛІГІЙНОГО КОПІНГУ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ТРАВМИ ВІЙНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Копіна Олена, магістрантка,
науковий керівник – канд. психол. наук Косолапов Олексій
Національний університет цивільного захисту України

Українське суспільство переживає глибоку кризу, спричинену війною, що триває з 2014 року і стала повномасштабною 2022 року. Війна призводить до тяжких психологічних наслідків, серед яких посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, тривожні розлади, емоційне вигорання, втрата сенсу життя. У таких умовах питання подолання травми та адаптації до нових реалій стає особливо важливим.

Одним із механізмів психологічного відновлення є копінг-стратегії – способи подолання стресу та кризових ситуацій. Серед них релігійний копінг [3] – використання релігійних вірувань, практик та спільнот для подолання стресових ситуацій, травматичних подій або криз. Основними функціями релігійного копіngu є:

- пошук сенсу – допомагає осмислити кризову ситуацію та знайти в ній вищий сенс;
- контроль над ситуацією – релігія може дати відчуття впливу на обставини або довіри до вищої сили;
- комфорт та підтримка – молитва, спільнота, духовні практики знижують рівень тривоги;
- підтримка ідентичності – віра допомагає зберегти цілісність особистості у кризові моменти;
- соціальна інтеграція – релігійні громади дають емоційну та практичну допомогу.

Релігійний копінг може бути як позитивним, так і негативним.

Позитивний релігійний копінг допомагає долати стрес, інтегрувати пережитий досвід і знаходити підтримку. Позитивний релігійний копінг (адаптивний) включає

конструктивні релігійні стратегії, що допомагають справлятися зі стресом: покладання на Бога – довіра до вищої сили в складних ситуаціях; активне релігійне вирішення проблем – поєднання особистих зусиль із вірою; духовний зв'язок – молитва, медитація, читання священних текстів; підтримка релігійної спільноти – звернення до церкви, капеланів, вірян; позитивна релігійна переоцінка – пошук сенсу у випробуваннях через духовні цінності; відчуття духовної сили – віра як джерело внутрішнього ресурсу для подолання труднощів [4].

Негативний релігійний копінг (дезадаптивний) пов'язаний із почуттям провини, покарання або відчуженості від Бога, може сприяти ізоляції, почуттю провини та деструктивним наслідкам і містить такі стратегії: релігійний дистрес – переживання релігійної кризи через важкі події; віра в покарання Бога – сприйняття страждань як кару за гріхи; релігійне конфліктування – суперечливі почуття щодо віри або релігійної спільноти; духовна ізоляція – відчуття відкинутості Богом або втрата сенсу віри; магічне мислення – переконання, що лише молитва (без активних дій) змінить ситуацію.

Дослідження західних науковців [3] підтверджують, що релігійний копінг може сприяти зменшенню рівню стресу, підвищенню психологічної стійкості та покращенню психічного здоров'я. Водночас у контексті України ця тема є недостатньо вивченою [1], хоча роль релігії в суспільному житті залишається вагомою.

Дослідження потенціалу релігійного копіngu в умовах війни є актуальним з огляду на кілька ключових аспектів.

По-перше, це масштаби психологічних травм унаслідок війни: мільйони українців пережили бойові дії, втратили близьких, вимушено покинули свої домівки.

По-друге, значущість релігії в Україні: за даними соціологічних опитувань, значна частина українців ідентифікує себе як віряни [2].

По-третє, недостатність психологічної допомоги: з огляду на великий попит на психологічну підтримку, релігійний копінг може бути додатковим ресурсом.

Можливість інтеграції релігійного копіngu в систему психосоціальної допомоги – ефективне використання

релігійних механізмів може допомогти в реабілітації військових, ветеранів, цивільного населення.

Таким чином, дослідження потенціалу релігійного копіngu для подолання травми війни є важливим не лише з академічної точки зору, але й у практичному вимірі, оскільки може сприяти розробці ефективних стратегій допомоги постраждалим.

Використана література

1. Грабовська С, Єсип М. Проблема копіngu в сучасних психологічних дослідженнях. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2010. № 4. С. 188-199.

2. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. Війна і Церква. Церковно-релігійна ситуація в Україні 2022 р. (листопад 2022 р.).
<https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/viina-i-tserkva-tserkovnoreligiina-sytuatsiia-v-ukraini-2022r-lystopad-2022r>

3. Kenneth I. Pargament *The Psychology of Religion and Coping* Guilford Press, 1997. 2001. 548 p.

4. Pargament, K. I., Ano, G. G., & Wachholtz, A. B. (2005). The Religious Dimension of Coping: Advances in Theory, Research, and Practice. In R. F. Paloutzian & C. L. Park (Eds.), *Handbook of the psychology of religion and spirituality* (pp. 479–495). The Guilford Press. P. 481.

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ В НІМЕЦЬКІЙ МЕТРОЛОГІЧНІЙ СИСТЕМІ: ЯК ДОСЯГНУТИ УСПІШНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Коржак З. З., канд. філол. наук, доцент
Івано-Франківський національний технічний університет нафти
і газу

Німецька метрологія сьогодні вважається однією з найбільш розвинених і впливових у світі. Physikalisch-Technische Bundesanstalt (PTB) – національний метрологічний інститут Федеративної Республіки Німеччини – є другим за величиною метрологічним інститутом у світі, що займається розвитком та підтримкою національних еталонів вимірювання. А глосарій метрологічних термінів сягає кількох тисяч. Тексти в галузі метрології послуговуються науковим стилем, який, за О. Москалюк, «характеризується логічністю побудови речень, інформативною насиченістю, об'єктивністю під час викладу матеріалу та прихованою емоційністю. Для того щоб грамотно здійснити переклад науково-технічного тексту, необхідно враховувати основні особливості наукового стилю загалом, труднощі під час перекладу, з застосуванням адаптивної стратегії, а також особливості їх сприйняття».

Німецька метрологічна термінологія має свою специфіку. Важлива характеристика термінів німецької метрології – відмінності в системі вимірювання. Справа в тому, що в німецькій науковій традиції можуть застосовуватися специфічні одиниці та стандарти, що впливають на якісний переклад. Це, звичайно, не означає, що метрологи в Німеччині нехтують надбаннями Міжнародної системи одиниць (SI), однак інколи застосовують такі «величини», що можуть відрізнятися від загальноприйнятих міжнародних норм.

Наприклад, замість того щоб вимірювати атмосферний тиск у паскалях (Pa), застосовують термін Physikalische Atmosphäre (phys. at, або atm) – фізична атмосфера. У деяких німецьких документах можна натрапити на «bar» замість

паскалів, що може спричиняти труднощі в перекладі та конвертації.

Для вимірювання потужності двигунів стандартною міжнародною величиною є кіловат (kW), але німці можуть застосовувати власний відповідник – Pferdestärke (PS) – метричну кінську силу. У технічних документах перекладач має правильно інтерпретувати цей показник та за потреби конвертувати у відповідні одиниці.

Жорсткість води зазвичай вимірюють міжнародною величиною ммоль/л, а в Німеччині значення мають градуси. Тому і виникло поняття Grad Deutscher Härte (°dH) – німецькі градуси жорсткості води. Саме тому в перекладі важливо враховувати різницю між системами вимірювання, щоб уникнути помилок у розрахунках.

А ще є Technische Atmosphäre (at, або ат) – технічна атмосфера, а не звична – фізична атмосфера, що може вплинути на переклад у спеціалізованих текстах; Röntgen (R) – одиниця вимірювання іонізаційного випромінювання, яку німці раніше активно використовували для визначення рівня радіації тощо.

Як бачимо, через історичні традиції та національні стандарти в Німеччині можуть застосовуватися нетипові одиниці вимірювання, які не завжди збігаються з міжнародними. Для точного перекладу метрологічних термінів важливо:

- визначати, які одиниці вимірювання використовуються в контексті;
- конвертувати специфічні німецькі одиниці у відповідні міжнародні стандарти;
- бути уважним до відмінностей у вимірювальних системах, щоб уникнути помилок.

Останні зауваження ще раз доводять, що перекладач метрологічної термінології повинен не лише знати мови, а й добре розуміти науково-технічні аспекти метрології.

Щоб досягти адекватного та зрозумілого, а головне – успішного перекладу метрологічних термінів, варто дотримуватися кількох головних правил:

1. Шукати точні відповідники. Важливо використовувати усталені українські еквіваленти, наприклад:

– Messgerät – вимірювальний прилад (а не *пристрій* для вимірювання);

– Kalibrierung – калібрування (а не *калібрація*);

– Eichung – повірка (а не *перевірка* чи *калібрування*);

– Nennwert – номінальне значення (а не *номінал*);

– Genauigkeit – точність (а не *акурація* чи *прецизійність*);

– Prüfmittel – засіб контролю (а не *тестове обладнання*);

– Rückführbarkeit – відтворюваність (а не *трасованість*);

– Fehlertoleranz – допустиме відхилення (а не *толерантність похибки*);

– Abweichung – відхилення (а не *девіація*);

– Referenzwert – референтне значення (а не *еталонна величина*).

2. Використовувати контекстуальний аналіз, адже деякі терміни мають кілька значень залежно від сфери застосування. Ю. Ніздельська переконує, що «у теорії та практиці перекладу існує думка, що головні труднощі перекладу пов'язані не з перекладом окремих термінів, котрі зафіксовані у термінологічному словнику, а саме з передачею правильного змісту кожної фрази. Йому, а точніше терміну, не завжди відповідає дослівний переклад. Отже, для цього необхідно певне знання предмета, про який йдеться. Крім того, варто погодитися з тим, що умовою правильного перекладу, тобто вибору потрібного слова з низки слів, котрі слугують передачею терміну оригіналу в різних його значеннях, є правильне розуміння того, про що йдеться у конкретній ситуації життя, у конкретному контексті, іншими словами, знання явищ дійсності та їх назв. Очевидно, що перекладачу може значною мірою допомогти обізнаність з асоціативними зв'язками термінологічних морфем, крім того, афіксальними особливостями деяких термінів».

3. Зберігати термінологічну узгодженість. Переклад має відповідати українським стандартам (ДСТУ, ISO), щоб уникнути плутанини:

Німецький термін	Неправильний переклад	Правильний переклад (відповідно до ДСТУ, ISO)
Kalibrierung	Калібрація	Калібрування
Eichung	Калібрування	Повірка
Messabweichung	Похибка вимірювання	Відхилення вимірювання
Messgenauigkeit	Вимірювальна точність	Точність вимірювання

4. Застосовувати адаптацію складних конструкцій. Німецькі складні слова варто перекладати розгорнуто або адаптувати відповідно до української граматики. Наприклад, спрощувати граматичні конструкції:

– Eichordnung потрібно перекладати як *нормативи повірки*, а не *повірочне регулювання*;

– Fehlerfortpflanzungsgesetz – *закон поширення похибки*, а не *закон розповсюдження помилки*;

– Messbereichsgrenze – *граничне значення діапазону вимірювання*, а не *межа області вимірювання* тощо.

Досить часто перекладачі помиляються, коли намагаються знайти буквальний відповідник німецького терміна в українській мові. На думку Л. Сливки, «такий підхід не зовсім коректний, оскільки важливо передати специфіку іноземних реалій. Крім того, ці терміни можуть виражати поняття, характерні лише для закордонної дійсності, а отже, не відповідати реаліям, притаманним українським спеціальним текстам. Перекладачі також можуть припуститися помилки внаслідок неправильного віднесення терміна до однієї із зазначених вище груп і вибору неадекватного способу перекладу». Також ускладнювати роботу може помилково обраний дослівний переклад, коли трапляється іншомовний термін або його компоненти, аналогічні до українського, але їхнє значення різне. Тому «при перекладі необхідно враховувати значення терміна в конкретній ситуації і конкретному контексті. Необхідно враховувати можливі зміни значення терміна, якщо він вживається у формі множини».

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15640099>

МІЖ ТІЛОМ І СОЦІУМОМ: ФІЛОСОФІЯ ГАБІТУСУ В КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРУ І СТАТІ

Куліков Микита, аспірант

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Тіло як палімпсест влади. Тіло ніколи не було простою біологічною даністю. Воно завжди вже написане – соціумом, культурою, мовою влади. Воно – пергамент, на якому історія виводить свої норми, а потім знову і знову переписує їх, залишаючи лише ледь помітні сліди минулих наказів. П'єр Бурдьє, розкриваючи концепцію габітусу, показує, що навіть найпотаємніші рухи нашої душі – це лише відлуння соціальних структур, що осіли в м'язах.

Габітус – це не просто звичка, а тілесна пам'ять соціального порядку, яка диктує нам, як дихати, як бажати, як страждати.

Анатомія символічного насильства: як гендер стає плоттю. Коли дитина вперше чує: «Хлопчики не плачуть» або «Дівчинка повинна бути акуратною», вона не просто засвоює правило – вона інкорпорує його. Ці слова перетворюються на постави, на нахил голови, на спосіб займати простір. Жінка, яка несвідомо стискає плечі в чоловічому колективі, або чоловік, який відчуває сором за свою ніжність, – це не їхній особистий вибір. Це матеріалізована ієрархія. Бурдьє називає це символічним насильством – м'яким, але невблаганним примусом, який не потребує зброї, бо вже став частиною тіла. Він зауважує, що влада зауважує та, що змушує нас любити свої кайдани.

Феміністки, такі як Джудит Батлер, додають: гендер – це ритуал, який ми повторюємо щодня, навіть коли бунтуємо проти нього. Але Бурдьє йде далі: навіть бунт часто лише відтворює логіку системи.

Естетика приреченості: чому ми добровільно граємо свої ролі? Чому жінки носять високі підбори, які урізають їхній рух? Чому чоловіки відмовляються від лікування депресії,

боячись здатися слабкими? Відповідь – габітус як передусвідомлений розрахунок. Людина не завжди обирає між свободою і підпорядкуванням; вона обирає між соціально можливим і немислимим. Бурдьє описує це як «практичний сенс» – мистецтво відчувати межі допустимого раніше, ніж ми їх осмислимо. Наприклад, дослідження показують: дівчата в школі частіше піднімають руку, якщо впевнені у відповіді, а хлопці – навмання. Це не біологія, а втілена статистика їхнього соціального досвіду. Також важливо, що соціум каже нам не «думай так», а «дихай так» – і ми слухаємося, навіть не чуючи наказу.

Можливість метаморфози: чи може габітус бути руйнованим? Але якщо габітус – це тюремна кам'яниста структура, чи залишається місце для свободи? Бурдьє відповідає: так, але лише через кризу. Коли соціальний світ раптово руйнується (революція, міграція, особиста трагедія), старі диспозиції втрачають сенс – і тіло починає шукати нові форми. Сьогодні це видно в квір-ідентичностях, які свідомо грають із габітусом: трансгендерність розкриває, що навіть таке «природне», як стать, – це сценарій, який можна переписати. Але Бурдьє застерігає: навіть революція часто лише переупорядковує символи влади, а не знищує їх. Адже змінити світ – це не просто змінити закони, а змінити тіло. Сьогодні ми кажемо: тіло як поле битви. Тому гендер – це не дискурс і не біологія, а бойовий шрам плоть на соціуму. Бурдьє нагадує: аналізуючи його, ми аналізуємо не просто «ролі», а саму матерію людського буття. Можливо, справжня свобода починається не з маніфестів, а з моменту, коли ми відчуваємо, як дихаємо – і розуміємо, що це дихання ще не наше.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО ТА ФОРМУВАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Кунденко Я. М., канд. філос. наук, доцент

Назаренко М. В., студентка

Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

У сучасному інформаційному суспільстві соціальні мережі стали не лише засобом комунікації, а й важливим інструментом формування уявлень про реальність. Люди дедалі частіше взаємодіють не напряму, а через цифрові платформи, що породжує особливий тип соціальної взаємодії – віртуальну. Така реальність не є фіктивною, але має власні закони, логіку розвитку та впливу на індивіда і колективну свідомість. У цих умовах доцільно аналізувати соціальні мережі не лише як технічний продукт, а як логічно структуроване середовище, яке моделює, трансформує та підмінює традиційні соціальні форми буття.

Основою функціонування соціальних мереж є алгоритмічна логіка – системи, що формують для кожного користувача унікальну інформаційну стрічку. Це створює «інформаційні бульбашки», у яких особа отримує лише підтвердження власних переконань, що обмежує доступ до альтернативних точок зору та сприяє формуванню викривленої картини світу. У логічному вимірі це означає посилення феномену підтверджувального упередження – коли індивід шукає, інтерпретує та згадує інформацію так, щоб вона узгоджувалась із вже наявними переконаннями. Унаслідок цього виникає соціальна фрагментація, де суспільство розпадається на інформаційно ізольовані групи, що не здатні до раціонального діалогу між собою. Віртуальна соціальна реальність, створена соціальними мережами, має характеристики, притаманні класичним моделям симулякрів за Жаном Бодріаром. У ній зникає чітка межа між реальним і уявним, істинним і вигаданим. З погляду логіки, це веде до розмиття критеріїв істинності: якщо раніше суспільство

апелювало до фактичних даних або авторитетних джерел, то тепер дедалі частіше істинність визначається кількістю «вподобань», репостів або популярністю певної точки зору. У цьому полягає серйозний виклик для раціонального мислення: логічні закони дедукції, індукції, виведення істинних висновків з істинних засновків витісняються емоційним резонансом і візуальною подачею.

На особливу увагу заслуговує вплив соціальних мереж на формування самоідентичності. Суб'єкт у віртуальному просторі постає як образ – сукупність постів, фотографій, реакцій, що створюють певне уявлення про особистість. Це уявлення не завжди відповідає дійсності, але воно активно сприймається іншими і згодом впливає на самосприйняття індивіда. Отже, виникає парадокс: особа, створюючи віртуальний образ, сама починає йому відповідати, що можна логічно пояснити як зворотний причинно-наслідковий зв'язок. Це ще один доказ того, що соціальні мережі – не просто пасивне середовище, а активний чинник формування нової логіки соціального буття.

Аналіз впливу соціальних мереж за віковими групами дає змогу простежити, як ця віртуальна логіка проявляється в різних соціальних прошарках. У підлітковому середовищі соціальні мережі відіграють роль первинного дзеркала самооцінки. Залежність від кількості вподобань, реакцій та підписників нерідко формує тривожність, невпевненість у собі, а також схильність до конформізму. Наприклад, серед молоді поширені тенденції слідувати челенджам або небезпечним трендам, не розмірковуючи над логічними наслідками своїх дій. Водночас для молодого покоління соцмережі стають основним каналом соціалізації, що часто витісняє офлайн-комунікацію, ускладнюючи розвиток критичного мислення та навичок прямого діалогу.

У дорослих людей, зокрема у віці 30–50 років, соціальні мережі мають інше функціональне навантаження. Вони часто слугують джерелом новин, майданчиком для обговорень, а також способом зберігання зв'язків у професійному колі. Проте водночас ця вікова група більш схильна до поширення фейкової інформації, оскільки критичне осмислення цифрового контенту часто підміняється емоційною реакцією. Прикладом може слугувати поширення псевдонаукових теорій чи

політичної пропаганди, що спираються не на логічні аргументи, а на страх, гнів або емоційну ідентифікацію.

У старших вікових групах 60+ спостерігається амбівалентне ставлення до соціальних мереж. З одного боку, вони використовуються як засіб підтримання зв'язку з родичами, що особливо актуально в умовах міграції або роз'єднання поколінь. З іншого боку, через нижчий рівень цифрової грамотності ця категорія населення є вразливою до маніпуляцій, шахрайства, інформаційного тиску. І саме тут логіка правдоподібності часто замінює логіку істинності: якщо повідомлення «виглядає правдоподібним», воно приймається за істинне, що є хибним умовиводом.

Слід також звернути увагу на темпоральні зміни, які вносить віртуальна реальність. Традиційне розуміння часу – як лінійної послідовності подій – підмінюється логікою миттєвості: важливим є те, що відбувається зараз, що актуальне в конкретну мить. Ця миттєвість формує фрагментарне мислення, де глибоке осмислення замінюється швидким реагуванням. Таким чином, порушується логічна послідовність міркувань, де кожен крок спирається на попередній, а висновки мають бути обґрунтованими.

З огляду на викладене, можна стверджувати, що соціальні мережі радикально змінюють логіку суспільного мислення. Вони створюють альтернативну реальність, у якій змінюються поняття істини, довіри, авторитету та навіть самості. Для дослідників логіки це відкриває нові горизонти: аналіз нових форм умовиводів, вивчення алгоритмічного мислення, дослідження впливу візуального контенту на раціональність. Водночас це ставить перед суспільством серйозні виклики, що потребують міждисциплінарного осмислення: якою має бути логіка нового цифрового світу, як зберегти здатність до критичного мислення та не загубити реальність у потоці симуляцій.

Отже, соціальні мережі не лише змінюють канали комунікації, а й трансформують логіку мислення, уявлення про істину та структурування реальності. Цей процес має як позитивні, так і деструктивні наслідки, які важливо вчасно усвідомити та дослідити з позицій логіки, філософії, психології та соціології.

ФАКТОР ЗМІН

В. А. Куц, канд. філос. наук, доцент
О. А. Гейко, лаборант кафедри ПФСН

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Реалії ХХІ століття ставлять перед освітою, наукою, культурою низку важливих запитань, що потребують невідкладного вирішення: куди прямує сучасне суспільство, якими мають бути його прагнення, якими можуть бути засоби для досягнення цих прагнень, яка роль окремої особистості у глобалізованому світі інформаційних технологій і штучного інтелекту, в модернізованому технократичному суспільстві, які виклики чекають людину та чим і як зможе вона протистояти? Очевидно, слід шукати допомоги у глибинних механізмах людської поведінки, що сформувалися впродовж історії людської цивілізації, адже основні страхи, надії та бажання людини залишаються незмінними від сивої давнини...

В умовах сучасного світу особистість стикається з численними викликами, зокрема кризовими ситуаціями, які можуть впливати на її розвиток і самореалізацію. Ці кризи можуть бути викликані різними факторами, такими як: соціально-економічні, суспільно-політичні та соціокультурні зміни. У цьому контексті важливо звернутися саме до філософського аналізу проблем виховання особистості в кризових умовах.

Криза, будь-яка, це період значних, іноді незворотних, змін, що природно супроводжуються невизначеністю та потребують тривалої адаптації. У соціально-філософській площині кризи сприймається як певний перехідний етап, який відкриває можливості для трансформацій основних соціальних структур та ієрархії цінностей. Вони можуть бути і деструктивними і конструктивними, залежно від того як окремі індивіди і суспільство в цілому відчують їх і зреагують на зміни. Якщо, вплив на виховання особистості може бути протилежно різний:

– деструктивний: від зниження морально-етичних стандартів, через постійне посилення соціальної напруги, до неконтрольованого зростання рівня агресії і відкритого насильства.

– конструктивний: від стимулювання до самопізнання, через мотивацію і розвиток критичного мислення, до творчого пошуку і відкриття нових цінностей та ідеалів.

То, і процес виховання в умовах кризи повинен активно сприяти формуванню у молоді здатності до адаптацій, розвитку внутрішньої стійкості та посиленню відповідальності не тільки за власне життя, а й долю всього суспільства.

Соціально-філософський підхід до виховання свідомої людини передбачає:

– постійний аналіз соціальних процесів через вивчення реальних соціальних змін та їх впливу на індивідів і колективи.

– активна розробка ціннісних орієнтирів шляхом формування нової системи цінностей, що не тільки відповідають вимогам часу, а ще сприяють гармонійному розвитку особистості.

– глибока інтеграція знань та досвіду як творче поєднання теоретичних знань з практичним досвідом для ефективного впливу на розвиток особистості з урахуванням її потенціалу й індивідуальності.

Такий підхід допоможе вихователям, педагогам, наставникам, тренерам та соціальним працівникам розуміти глибину кризових явищ та розробляти ефективні стратегії сталого розвитку, спрямовані на оптимальну підтримку і продуктивний розвиток особистості в нестабільних умовах постійних змін.

Використовуючи соціально-філософський підхід, спираючись на логіку і методологію наукового пізнання можемо впевнено констатувати:

– вихід з конкретної кризової ситуації, як і шляхи вирішення (подолання) криються у процесі її розвитку;

– поставлена проблема має сприйматися виключно як задача, а будь-яка задача має вирішення через означену умову, тільки потрібно використати ефективну, перевірену часом і нашим досвідом, формулу;

– процес соціалізації (ресоціалізації) і розвитку особистості є постійним і організованим соціумом;

– кризи – явище природне, але мінливе; різного характеру, природи походження, сили впливу і наслідків.

Для ефективного подолання кризових явищ різного характеру і природи походження у процесі виховання особистості потрібно:

- 1) підвищення рівня освіти та культури;
- 2) розвиток критичного мислення, емоційного інтелекту, моральних якостей;
- 3) створення підтримуючого середовища;
- 4) формування соціальних мереж підтримки, розвитку громадянської активності та прямої участі у соціальних ініціативах;
- 5) інноваційні методи виховання;
- 6) використання сучасних технологій, інтерактивних методик та індивідуального підходу до кожної особистості;
- 7) співпраця з родиною та громадою;
- 8) активна участь батьків та місцевих спільнот у виховному процесі.

Виховання особистості в кризових умовах, загальних умовах нестабільного розвитку чи окремо взятої одиничної, індивідуальної, особистої кризи є виключно складним і багатограним процесом, що вимагає комплексного підходу.

Соціально-філософський контекст кризового генезису допомагає глибше зрозуміти природу кризових явищ, як прояву змін та розробити ефективні стратегії їх подолання.

Лише через ефективну інтеграцію передових знань, гуманістичних цінностей та усвідомлених практичних дій можна реально забезпечити гармонійний розвиток особистості навіть в умовах глобальних соціальних трансформацій!

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15640159>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІБЛІОТЕК І АРХІВІВ: СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Куць М. О., студентка,
науковий керівник – канд. наук із соц. комунікацій, доцент
Демчина Л. І.
Івано-Франківський національний технічний університет нафти
і газу

У сучасному світі цифрова трансформація охоплює усі сфери суспільного життя, зокрема бібліотеки та архіви. Ці установи, що традиційно асоціюються з паперовими носіями, активно переходять у цифровий формат, щоб відповідати потребам суспільства.

Особливо важливою є роль соціальних комунікацій, які забезпечують взаємодію між установами і громадянськістю. Використання інформаційних технологій дає змогу зробити бібліотечні та архівні послуги доступнішими, швидшими й ефективнішими. У цифрову епоху бібліотеки та архіви стають не лише сховищами знань, а й активними учасниками інформаційного обміну. Через онлайн-платформи ці установи можуть оперативно реагувати на потреби користувачів та формувати нові моделі взаємодії з аудиторією.

Бібліотеки активно модернізуються, впроваджуючи нові сервіси, цифрові каталоги та електронні ресурси. Ключовим напрямом є оцифрування фондів, розвиток електронних бібліотек та створення інтерактивного середовища. Прикладом є національні проєкти, як-от «Дія. Цифрова освіта», до яких долучаються бібліотеки як осередки цифрової грамотності. Такі установи перестають бути лише місцем зберігання книг, вони стають просторами для навчання, спілкування та інновацій. Важливим є і розвиток персоніфікованих сервісів для користувачів. Ці зміни сприяють покращенню соціальної взаємодії між бібліотекою і громадою.

На відміну від бібліотек, архіви мають більш консервативну структуру та стикаються з повільнішими

темпами цифровізації. Серед основних проблем: нестача фінансування, застаріла техніка, недостатня кількість фахівців. Водночас цифрові архіви відкривають нові можливості для дослідників і громадян, зокрема доступ до історичних документів онлайн. Наприклад, портал «Архіви України» вже містить цифрові копії цінних фондів. Створення єдиного електронного архівного простору є перспективною ідеєю, що дасть змогу покращити комунікацію між архівами і користувачами. Проте її реалізація вимагає координації на державному рівні.

Бібліотеки давно перетворилися на осередки спілкування та співпраці. Цифрові інструменти, зокрема онлайн-чати, сторінки в соціальних мережах, вебінари, дають їм змогу підтримувати зв'язок із користувачами. Використання соціальних мереж бібліотеками суттєво зросло, а Facebook і Instagram стали основними каналами комунікації. Наприклад, бібліотеки організовують онлайн-зустрічі з авторами, інтерактивні читання та курси. Такі заходи не лише популяризують книгу, а й розширюють коло аудиторії. Це свідчить про важливу соціальну місію бібліотек у цифрову епоху.

Архіви також намагаються стати ближчими до суспільства, виходячи за межі вузько професійної спільноти. Соціалізація архівів проявляється у відкритості, публічності, організації виставок та освітніх проєктів. Такі ініціативи, як «Віртуальні виставки» та «Архівні дні відкритих дверей», допомагають залучити нову аудиторію. Архіви публікують оцифровані документи в соціальних мережах, розповідаючи історії людей, подій, регіонів. Це формує довіру до архівної справи та підтримує діалог із суспільством. Таким чином, архіви набувають не лише інформаційної, а й культурно-комунікативної ролі.

У сучасному інформаційному просторі соціальні мережі стали ключовим каналом для взаємодії з громадськістю. Бібліотеки створюють профілі на платформах, публікують афіші подій, книжкові добірки, відеоогляди. Активна присутність бібліотек у Facebook дає змогу підвищити поінформованість та залученість користувачів. Наприклад,

Українська бібліотечна асоціація веде регулярні трансляції новин та вебіари. Завдяки цьому бібліотеки залишаються видимими й актуальними, навіть у цифровому середовищі. Це також сприяє формуванню позитивного іміджу установ.

Хоча архіви менш активні в соціальних мережах, проте приклади ефективної цифрової комунікації є. Деякі архіви створюють блоги, YouTube-канали або публікують історичні документи на Facebook. Наприклад, Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України організовує онлайн-виставки та публікує архівні фото з коментарями. Це не лише розширює доступ до інформації, а й формує цікаві наративи для широкої аудиторії. Комунікаційна стратегія архівів поступово змінюється, стаючи більш відкритою та інтерактивною. Це сприяє зростанню суспільної зацікавленості архівною справою.

І бібліотеки, і архіви стикаються з труднощами в процесі цифрової трансформації. Серед них: обмежене фінансування, недостатній рівень цифрової грамотності працівників, відсутність єдиної державної стратегії. Часто процес оцифрування є фрагментарним і залежить від окремих ініціатив. Наприклад, деякі бібліотеки мають сучасне обладнання, тоді як інші – лише базові ресурси. Архіви іноді не мають змоги підтримувати онлайн-доступ через обмежену інфраструктуру. Тому важливо забезпечити комплексну підтримку цифрових проєктів на рівні держави.

Існують приклади успішної співпраці між бібліотеками, архівами та іншими установами задля розвитку цифрових сервісів. Так, у межах спільних проєктів оцифровуються стародруки, рідкісні документи, створюються інтерактивні онлайн-ресурси. Наприклад, спільна ініціатива бібліотек і архівів у Львові дала змогу створити доступну цифрову колекцію з історії міста. Такі проєкти сприяють збереженню культурної спадщини та популяризації знань. Важливо, що вони одночасно підтримують соціальну взаємодію, даючи користувачам можливість активно долучатися. Це демонструє потенціал бібліотек і архівів.

Сучасні бібліотеки та архіви дедалі більше орієнтуються на індивідуальні потреби користувачів. Вони впроваджують

електронні кабінети, сервіси запитування документів онлайн, рекомендаційні системи. Багато бібліотек дають змогу продовжити строк користування книжками через особисті кабінети на сайтах. В архівах поширюється практика попереднього онлайн-замовлення копій документів. Наприклад, Центральний державний електронний архів України пропонує можливість перегляду копій архівних документів через офіційний вебпортал, а також надає електронні консультації. Це наближає бібліотечні та архівні послуги до стандартів зручного цифрового сервісу.

Один із ключових чинників успішної трансформації є підготовка кваліфікованих кадрів. Потрібні фахівці, які володіють не лише бібліотечними або архівними знаннями, а й цифровими навичками. Це стосується роботи з цифровими базами, захисту даних, програмного забезпечення. У деяких бібліотеках проводять навчання для працівників з цифрової грамотності. Для архівів також важливо мати спеціалістів з оцифрування та електронного документообігу. Інвестиції в людський капітал – це запорука успіху будь-яких цифрових ініціатив. Окрім того, сучасні інформаційні установи потребують командної роботи між ІТ-фахівцями, аналітиками та інформаційними менеджерами. Постійне підвищення кваліфікації має бути інтегрованою частиною стратегічного розвитку бібліотек і архівів.

Цифровізація вимагає особливої уваги до безпеки зберігання інформації. Архіви, що містять конфіденційні документи, повинні впроваджувати системи резервного копіювання, захисту від кібератак. Бібліотеки також стикаються з питанням авторських прав на електронні ресурси. Успішна трансформація неможлива без створення надійного нормативно-правового середовища. Необхідно розробити політику цифрової безпеки на рівні кожної установи. Це дасть змогу уникнути втрати важливої інформації.

Цифрова трансформація бібліотек і архівів має велике значення для розвитку відкритого суспільства. Вона забезпечує доступність знань, сприяє освіті, підтримує культурну спадщину. Соціальні комунікації через цифрові платформи допомагають налагоджувати діалог між установами й

громадянами. Це особливо важливо у часи війни, кризи чи епідемій, коли онлайн-доступ стає єдиним варіантом. Сучасні інформаційні технології змінюють не лише форму, а й суть комунікації з користувачами. І бібліотеки, і архіви стають активними учасниками цифрового суспільства.

Отже, можна стверджувати, що цифрова трансформація бібліотек та архівів є не лише вимогою часу, а й необхідною умовою для збереження їхньої актуальності в сучасному суспільстві. Бібліотеки демонструють високий рівень адаптації до нових умов, впроваджуючи інноваційні сервіси, персоналізовану взаємодію та активну присутність у соціальних мережах. Архіви ж, хоч і повільніше, але також змінюються, надаючи доступ до своїх ресурсів через цифрові платформи і реалізуючи освітні та виставкові ініціативи.

Спільним для обох типів установ є прагнення до відкритості, прозорості та зручності для користувача. Водночас вони стикаються зі схожими викликами: нестачею фінансування, кадровими труднощами та відсутністю єдиної державної стратегії цифровізації. Успішні приклади міжустановчої співпраці свідчать про значний потенціал у галузі цифрового збереження та популяризації культурної спадщини.

Важливою передумовою ефективної трансформації є інвестування в людський капітал та розроблення політики цифрової безпеки. У результаті бібліотеки й архіви стають не лише інформаційними центрами, а й активними учасниками соціального діалогу в цифрову добу.

БОЙОВА ПАМ'ЯТЬ УКРАЇНИ: АРХІВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗСУ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕМОГИ

О. Кучер, ст. викладач

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Галузевий державний архів Міністерства оборони України, за визначенням на офіційному сайті Міноборони, є установою, що забезпечує збереження, систематизацію та доступ до документів Національного архівного фонду у сфері оборони. Ця формула відображає ключову роль архівної справи у формуванні воєнної пам'яті України. Війна залишає по собі не лише фізичні сліди, а й величезний масив документів: рапорти, карти, польові щоденники, а також терабайти фото- та відеоматеріалів. У керівництві Збройних сил України давно усвідомили, що систематизація цих даних у реальному часі є стратегічно важливою. Вона створює доказову базу для міжнародних судів, матеріали для освіти та фундамент для історичної правди. Паралельно з бойовими операціями та логістикою ЗСУ розвивають «невидимий фронт» архівної справи: офіцери-діловоди опановують сканери в умовах бойових дій, а архівісти-резервісти звертаються до волонтерів із проханнями про захищені носії інформації.

Основу цієї системи становить Галузевий архів, який давно переріс функцію простого сховища. Його фахівці виїжджають до військових частин із портативними сканувальними станціями, навчають особовий склад створювати метадані для відеозаписів із дронів і забезпечують дублювання даних у хмарні сервери. Цей процес підкріплено оновленою нормативною базою. Зокрема, наказ Міноборони № 71 від 4 лютого 2025 року встановлює обов'язковість електронного документообігу в системі управління Міноборони та Генерального штабу. Це гарантує збереження цифрових копій документів навіть у разі фізичного знищення штабів, оскільки дані зберігаються в захищених дата-центрах.

Важливий крок зробило й Міністерство юстиції. Наказом № 748/5 від 14 березня 2025 року оновлено Перелік типових документів, збільшивши строк зберігання бойових журналів до

50 років, а для документів про гуманітарні коридори встановлено необмежений термін зберігання. Як зазначає видання KadrEX, ці зміни, що набули чинності 16 квітня 2025 року, гармонізували цивільне та військове діловодство, чітко визначивши, які документи підлягають обов'язковому збереженню.

До цієї роботи активно долучаються громадські ініціативи. Платформа «Архів війни», створена у березні 2022 року за підтримки Docudays UA та британської Infoscope, декларує мету: «Фіксуємо історію війни, яку має знати світ». На її серверах зберігаються мільйони фото- та відеосвідчень, доступних для прокурорів і журналістів. Частина матеріалів, знятих на фронті бійцями ЗСУ, одразу дублюється на цю платформу, а фахівці проєкту допомагають із юридично коректним оформленням таймстемпів і геоданих.

Попри досягнення, система стикається з низкою викликів. Ракетні атаки змушують створювати резервні копії архівів за кордоном. На передовій бракує фахівців, які поєднують знання бойового статуту та стандартів архівної справи. Для вирішення цієї проблеми Київський університет культури започаткував прискорені курси підготовки архівістів-резервістів. Щоб захистити чутливу інформацію, ЗСУ застосовують принцип «максимальної відкритості після завершення операцій»: тактичні дані залишаються засекреченими до моменту, коли їх розкриття стає безпечним, після чого вони публікуються з вилученням критичних деталей, таких як координати.

Наступний етап – запуск до кінця 2025 року відкритого порталу Міноборони, де будуть оприлюднені описи архівних фондів АТО/ООС, перші рапорти про застосування літаків F-16 та реєстри військовополонених. У разі реалізації цього проєкту Україна стане першою країною, яка веде військовий архів у режимі реального часу. Кожен оцифрований документ, створений в умовах бойових дій, стане частиною історичної пам'яті, а архівна справа утвердиться як «другий фронт» – фронт боротьби за правду, що не менш важливий, ніж просування на полі бою.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ БІБЛІОТЕКАМИ ЗВО ТА КОРИСТУВАЧАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Кучеренко В. І., студентка,
науковий керівник – канд. наук із соц. комунікацій, доцент
Кислюк Л. В.

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Соціальні мережі відіграють важливу роль у формуванні іміджу та популяризації освітніх і культурних установ, зокрема бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО) в умовах сьогодення. В умовах воєнного стану, коли традиційні методи комунікації та доступу до інформації можуть бути обмежені, соціальні мережі стають критично важливим інструментом для підтримання зв'язку між бібліотеками ЗВО та їхніми користувачами.

Термін «соціальна мережа» вперше був застосований 1954 року британським соціологом Дж. Барнсом та означав певну комунікативну взаємодію між двома та більше людьми. У наш час цей термін трансформувався у більш конкретне явище, відповідно до умов сьогодення [2].

Першою платформою, яку можна вважати першопрохідником у світі соціальних мереж, став сайт Classmates.com, створений 1995 року в США. Він був заснований з метою надання онлайн-простору для комунікації між однокласниками та одногрупниками і здебільшого мав американську та канадську аудиторію [1].

Сучасна платформа зі статистичними дослідженнями Statista надає дані про кореляцію між загальною кількістю інтернет-користувачів і кількістю осіб, що використовують соціальні мережі, станом на лютий 2025 року. Відповідно до них, актуальна кількість користувачів зараз становить близько 5,56 мільярдів людей, з них соціальними мережами користуються 5,24 мільярди осіб, тобто понад 94 % [5].

Зі звіту Digital 2025, станом на січень 2025 року в Україні нарахували 21,6 мільйона користувачів соцмереж, що складає

56,4 % від усього населення країни. На основі даних рекламних кабінетів найпопулярніших соцмереж на початку 2025 року, в Україні користувалися соцмережами 19,5 мільйонів користувачів віком від 18 років (або 61,5 % від загального числа повнолітнього населення країни). 68,5 % загальної бази користувачів інтернету в Україні використовували принаймні одну платформу соцмереж у січні 2025 року.

Якщо розглядати саме український медійний ринок, то дослідження Громадянської мережі «ОПОРА», проведені 2023 року, показують, що найбільш популярним способом отримання інформації в Україні є саме соціальні мережі, що є головним джерелом новин і даних для 77,9 % осіб. Демографічно ці статистичні дані розподілились таким чином, що соціальні медіа є головним методом здобуття інформації для 76,2 % жінок і 80 % чоловіків. Найпопулярнішими соціальними мережами для українців є Telegram, Youtube та Facebook [3].

Соціальні мережі відіграють критично важливу роль у підтриманні діяльності бібліотек ЗВО в умовах війни. Вони сприяють не лише збереженню інформаційної доступності, а й створюють нові можливості для інтерактивної взаємодії зі студентами, викладачами та дослідниками [4].

Ми дослідили практику використання соціальних мереж для взаємодії з читачами та студентами бібліотеками українських ЗВО на прикладах наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого), науково-технічної бібліотеки Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (НТБ НТУ «ХПІ»), Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна (ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна).

НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого використовує такі соціальні мережі, як Facebook, Instagram, Telegram і LinkedIn. Найбільш активно установа використовує Facebook, а найменше інформації про заклад та взаємодії з користувачами – у каналі бібліотеки у месенджері Telegram.

НТБ НТУ «ХПІ» має акаунти у Twitter (X), Youtube, Facebook, Instagram, Pinterest і Telegram. Найбільшу активність

виявлено в Telegram, інші платформи оновлюються нерегулярно та мають невелику кількість матеріалів (Facebook, Youtube, Instagram) або не використовуються (Twitter, Pinterest).

Аналіз соціальних мереж ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна свідчить про активне ведення сторінок (за винятком Twitter), де регулярно оновлюється інформація, публікуються актуальні дописи та залучаються користувачі за допомогою інтерактивних інструментів.

Деталізовану інформацію аналізу соціальних мереж вищезазначених бібліотек ЗВО ми структурували в загальну підсумкову таблицю 1.

Таблиця 1 – Загальний підсумок дослідження соцмереж бібліотек ЗВО

Назва бібліотеки	Активні соцмережі	Кількість підписників	Кількість публікацій за місяць	Формати контенту
НБ НЮУ імені Ярослава Мудрого	Facebook	2700	110	Текст, відео, фото
	Instagram	1402	24	Текст, відео, фото
	Telegram	369	5	Текст, відео, фото
	LinkedIn	1320	81	Текст, відео, фото
НТБ НТУ «ХПІ»	Facebook	951	3	Текст, відео, фото
	Instagram	749	0	Текст, відео, фото
	Youtube	65	0	Відео
	Telegram	241	7	Текст, відео, фото
ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна	Telegram	463	12	Текст, відео, фото
	Instagram	2269	7	Текст, відео, фото
	Threads	266	1	Текст, відео, фото
	Youtube	93	0	Відео
	Facebook	599	31	Текст, відео, фото

Незважаючи на загальну активність, виявлено, що деяким соціальним мережам не вистачає контенту, орієнтованого на студентську молодь, регулярності ведення та залучення інтерактивних інструментів. Для подальшого підвищення ефективності комунікації в умовах війни рекомендовано: активізувати публікацію сучасного та інтерактивного контенту, який резонує з молодіжною аудиторією (зокрема, використання мемів, жартів, інтерактивних опитувань та трендів); забезпечити щоденне та регулярне оновлення сторінок у всіх активних соціальних мережах, особливо в Telegram та

Instagram, з використанням функцій коментування та реакцій для збільшення взаємодії; уникати дублювання контенту, створюючи унікальний матеріал для кожної платформи (особливо Threads і YouTube); застосовувати інструменти ШІ, доповненої та віртуальної реальності, а також чат-боти для розширення цифрових можливостей бібліотек.

Використані джерела:

1. Добреля О. Історія розвитку соціальних мереж: основні періоди. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 7. С. 29–36. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.7\(324\).29-36](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2023.7(324).29-36) (дата звернення: 20.04.2025).
2. Літвак О. Соціальні мережі: поняття, історія виникнення. *Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека*. <https://zounb.zp.ua/socialni-merezhi-piv> (дата звернення: 26.04.2025).
3. Медіаспоживання українців: другий рік повномасштабної війни. Опитування ОПОРИ. *Опора*. <https://www.oporaua.org/mediaspozhyvannia> (дата звернення: 25.04.2025).
4. Шевченко К. В., Кислюк Л. В. Соціальні мережі як інструмент просування бібліотек ЗВО у віртуальному просторі в умовах воєнного стану (на прикладі Харківського регіону). *Актуальні питання сучасного соціогуманітарного знання* : XVI Міжвуз. наук.-практ. семінар, 4 березня 2025 р., м. Харків, НАУ «ХАІ». <https://zenodo.org/records/15133747> (дата звернення: 02.05.2025).
5. Petrosyan A. Number of internet and social media users world wide as of February 2025. *Statista. Electronic resource. Mode of access*. <https://www.statista.com/digital-population-worldwide/> (date of access: 05.05.2025).

ВПРОВАДЖЕННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ПРАКТИКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Левченко В., студентка,
науковий керівник — канд. філос. наук, доцент, проф. ХАІ,
зав. кафедри документознавства та української мови

Прилуцька А. Є.

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Сьогодні бібліотеки відіграють важливу роль у забезпеченні доступності інформаційних ресурсів, виступають невід'ємною частиною інформаційного суспільства.

Бурхливий розвиток нових інформаційних технологій та індустрії електронних носіїв інформації, суттєві зміни в соціокультурних процесах, які стали характерними для початку ХХІ століття, визначили нагальну необхідність застосовування в бібліотечній практиці сучасних засобів формування, збереження, оброблення, використання різноманітної інформації, зокрема формування електронних ресурсів, що включає створення баз інформаційних ресурсів та нових інформаційних продуктів і послуг.

На думку О. Онищенка, у сучасну цифрову еру традиційні бібліотечні функції трансформуються, оскільки користувачі все більше очікують швидкого, зручного й інтерактивного доступу до інформації.

Останніми роками швидкий розвиток технологій призвів до широкого впровадження віртуальної реальності (VR), що дає змогу користувачам досліджувати бібліотечні заклади, не виходячи з дому. О. Орлов наголошує на тому, що технології VR мають потенціал для збагачення досвіду навчання, пропонуючи нові способи доступу, візуалізації та взаємодії з інформаційними ресурсами. В. Медведєва також вважає, що впровадження технологій віртуальної реальності в бібліотеки може розширити спектр бібліотечних послуг, пропонуючи

користувачам більш різноманітне і привабливе отримання знань.

Пропонуючи віртуальні тури, бібліотеки можуть ознайомити користувачів з ресурсами, послугами й інфраструктурою бібліотеки, підвищуючи доступність для тих, хто не може відвідати фізичне місцерозташування.

Бібліотекарі можуть розробляти освітні програми з використанням віртуальної реальності, такі як віртуальні екскурсії, історичні реконструкції або моделювання наукових експериментів, що заохочують активне навчання та поглиблюють розуміння складних тем.

Технологію VR можна використовувати для створення віртуальних експонатів із рідкісних або крихких матеріалів, що дає змогу користувачам взаємодіяти з цими предметами такими способами, які можуть бути неможливими у фізичному просторі.

Створюючи віртуальні місця для зустрічей, бібліотеки можуть заохочувати групову роботу, спілкування та спільне навчання серед користувачів, які можуть не мати можливості спілкуватися одне з одним особисто.

У вітчизняній фаховій літературі сьогодні також з'являються наукові розвідки щодо дослідження окремих аспектів технології доповненої реальності (AR). Так, П. Грицан розглядає технологічні особливості створення і використання AR, аналізує основні етапи розвитку цієї технології, наявні програмні пакети її використання. А. Бессараб досліджує технологію доповненої реальності як новий тренд у формуванні культури читання. О. Ясінська вивчає розвиток технологій віртуальної і розширеної реальності та напрями їх впровадження в бібліотечну діяльність.

Доповнена реальність (AR) пропонує унікальний підхід до збереження та взаємодії з історичними рукописами й артефактами. Використовуючи технологію AR, користувачі можуть віртуально досліджувати рукописи та робити анотації на полях, не завдаючи фізичної шкоди історичним матеріалам. Цей інноваційний підхід не тільки сприяє навчанню та взаємодії, а й зберігає культурну та історичну цінність цих документів для майбутніх поколінь.

Н. Васильєва виділяє такі функціональні типи застосунків AR у бібліотечній практиці – ті, які:

1) надають додаткову мультимедійну інформацію користувачам бібліотеки (в тому числі розміщення медіафайлів у бібліотеці);

2) підтримують бібліотекарів (наприклад, для ідентифікації книг);

3) надають додаткову інформацію про культурну та соціальну складові бібліотеки;

4) книги з доповненою реальністю;

5) мультимедійні виставкові вітрини – приклад використання сучасних технологій у виставковій роботі: вітрина закрита не звичайним склом, а прозорим рідкокристалічним екраном, який дає змогу одночасно бачити зображення, які транслюються на ньому, і предмети, що містяться всередині.

Першим проєктом доповненої реальності (AR) є «La bibliothèque, la nuit» («Нічна бібліотека»), що демонструє потенціал технології AR у бібліотеках. Проєкт, який створили відомий письменник Альберто Мангель і відомий театральний режисер Роберт Лепаж, запущений у Національній бібліотеці й архіві Квебека в Монреалі. Віртуальна виставка пропонує широкий спектр захопливих вражень, що дає змогу користувачам досліджувати численні бібліотечні простори, відтворені в складних деталях.

В українських бібліотеках також експериментують із використанням VR та AR. У Харківській державній науковій бібліотеці ім. В. Г. Короленка розроблено проєкт «Віртуальна екскурсія Україною». Проєкт пропонує користувачам можливість здійснити віртуальну подорож Україною та ознайомитися з історичною архітектурою, музеями, пам'ятниками й іншими визначними пам'ятками країни.

Національна бібліотека України для дітей (м. Київ) створила проєкт «Віртуальна книга», який є мобільним застосунком з використанням AR-технології. Зауважимо, що це не прямий маркер для доповненої дійсності. У межах проєкту розроблено анімаційні ролики до книг, які можна побачити за допомогою мобільного пристрою.

Інтеграція технологій віртуальної реальності в сучасне бібліотечне середовище демонструє значний потенціал для покращення досвіду користувачів і залучення відвідувачів унікальними способами, особливо в контексті поточної медіатизації суспільства. Застосування інформаційних систем з доповненою реальністю в бібліотеці дає змогу збагачувати відвідувачам їхній бібліотечний досвід, надаючи цікаву інформацію, візуалізації та експертний контекст, що допомагає зробити візит до бібліотеки більш пізнавальним та захоплюючим. Таким чином користувачі бібліотеки отримують стимул до відвідування бібліотеки, а бібліотекарі – можливість полегшення своєї роботи.

КРИТИКА ФОЄРБАХІВСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ У ПРОЄКТІ ТЕОРЕТИЧНОГО АНТИГУМАНІЗМУ Л. АЛЬТЮССЕРА І ЇЇ СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Любашевський М. Д. аспірант,
науковий керівник – канд. філос. наук, старший викладач
Ільїн І. В.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

У філософській спадщині Луї Альтюссера критика антропології Людвіга Фоєрбаха посідає помітне місце в його проєкті «теоретичного антигуманізму». Альтюссер розглядає фоєрбахівську філософію як ідеологічний бар'єр на шляху до наукового марксизму, стверджуючи, що її антропологія, основана на ідеї універсальної людської сутності, перешкоджає матеріалістичному аналізу суспільних відносин, а гуманізм загалом є парадигмальним прикладом ідеології. Його аналіз спирається на переосмислення Марксових «Тез про Фоєрбаха» (1845), особливо шостої тези, яка відкидає абстрактну людську сутність на користь «ансамблю суспільних відносин». Однак сучасні дослідники, такі як Етьєн Балібар і Майкл Гаузер, вказують на спрощення в інтерпретації Альтюссера, а також наголошують на багатогранності фоєрбахівської думки та її діалектичному потенціалі. У світлі поточних дискусій про універсалізм та розмаїття людського досвіду критика фоєрбахівської антропології Альтюссером та її сучасна рецепція набувають особливої актуальності.

У збірці «За Маркса» Альтюссер стверджує, що «ранні» роботи Маркса (1842–1844 років) на кшталт «До критики гегелівської філософії права» і «Про єврейське питання» спираються на фоєрбахівські поняття відчуження і людської сутності та повністю перебувають в ідеологічно-філософській проблематиці Фоєрбаха. Навіть такі нові елементи, як політика і політична економія, мисляться у межах цієї проблематики. Проте в 1845 році у «Тезах про Фоєрбаха» та «Німецькій ідеології» Маркс здійснив «епістемологічний розрив» із цією проблематикою. Альтюссер вважає, що «Тези» знаменують

початок теоретичної революції (є «симптомом» теоретичної революції), яка, по-перше, формує історичний матеріалізм (за виразом Альтюссера, Маркс «відкриває континент Історії»); по-друге, радикально відкидає теоретичні претензії філософського гуманізму; і по-третє, визначає гуманізм як ідеологію.

На думку Альтюссера, фоєрбахівська антропологія базується на двох ідеалістичних постулатах: існуванні універсальної людської сутності і її належності кожному індивіду. Ці постулати роблять неможливим науковий аналіз соціальних структур, визначених продуктивними силами та виробничими відносинами. Ключовим текстом для Альтюссера у цьому аспекті є Марксові «Тези про Фоєрбаха», особливо шоста теза, у якій Маркс пише: «Фоєрбах розчиняє релігійну сутність у людській сутності. Але людська сутність – це не абстракт, притаманний окремому індивіду. У своїй дійсності вона є ансамблем суспільних відносин». Цю тезу Альтюссер інтерпретує як розрив з антропологією.

Альтюссер критикує Фоєрбаха за «дзеркальну структуру» відносин суб'єкта і об'єкта, де об'єкт – це лише об'єктивована сутність суб'єкта. Він стверджує, що ця структура лежить в основі ідеологічного дискурсу, де індивід бачить в абсолютному суб'єкті (наприклад, у Бога у Фоєрбаха) своє відображення; тобто свідомість організована довкола централізації суб'єкта, що віддзеркалює саме себе. Такий підхід перетворює історію на ідеологічну фантазію, на процес, у якому відчуження і зняття відчуження ведуть до нібито реалізації «справжньої» людської сутності. Альтюссер наголошує, що у Фоєрбаха немає справжньої теорії історії: натомість її замінює міф про повернення до автентичного, що фактично означає заперечення самої історії.

Крім того, Альтюссер звинувачує Фоєрбаха в емпіризмі суб'єкта (поєднуваним із ідеалізмом сутності), який приймає поняття на кшталт чуттєвості (Sinnlichkeit) і розуму як задані наперед, без урахування теоретичної практики, що виробляє ці поняття. Це, за Альтюссером, є регресом порівняно з Гегелем, який розглядав об'єкти як стадії історичного процесу. Альтюссер стверджує, що спроба «інверсії» («перевертання») гегелівської філософії – підміна Ідеї людською природою –

залишається всередині гегелівської системи й по суті нічого їй не додає. До того ж, Фоєрбах, на думку Альтюссера, усуває з філософії такі ключові гегелівські категорії, як історія і праця, зводячи їх до позаісторичної людської сутності.

Перспективним видається підхід Етьєна Балібара, який поглиблює альтюссерівський аналіз шостої тези Маркса про Фоєрбаха, стверджуючи, що вона відкриває «соціальну онтологію», де людська сутність розуміється як трансіндивідуальність: «поняття індивіда, яке завжди вже включає його зв'язок з іншими індивідами». Балібар звертає увагу на те, що Маркс використовує поняття «ensemble» (ансамбль), а не «Ganze» (ціле), щоб підкреслити горизонтальність і незавершеність соціальних відносин й уникнути гегелівської тотальності. Водночас Балібар критикує «пізнього» Маркса за редукцію соціальних відносин до виробничих, що обмежує потенціал тез та ігнорує, наприклад, сексуальні відносини, які Фоєрбах пов'язував з діалогом «Я» і «Ти».

Балібар вказує на слабкість оцінки Марксом філософії Фоєрбаха, яку Альтюссер успадкував, водночас підкреслюючи, що Марксова шоста теза відкриває шлях для збереження антропологічних питань. На його думку, Альтюссер поспішно відкинув антропологію через її асоціацію з гуманістичною ідеологією, тим самим звузивши філософське поле марксистської теорії. Балібар закликає переосмислити антропологію в контексті сучасних дебатів про універсалізм та гуманізм і говорить про можливість створення «негуманістичної» антропології, яка інтегрується із соціальною онтологією.

Майкл Гаузер пропонує інший погляд та стверджує, що Альтюссер недооцінив фоєрбахівську концепцію тіла. Гаузер підкреслює, що Фоєрбах у праці «До критики філософії Гегеля» розриває гегелівську ідентичність поняття і реальності, включаючи у філософію «те, що протистоїть абстрактному мисленню». Гаузер звертається до праці Фоєрбаха 1830 року «Думки про смерть і безсмертя», де той уводить ідею «подвійної смерті»: фізичної, пов'язаної з природою, і трансцендентної, зумовленої Богом як об'єктом думки. Тіло у

Фоєрбаха виникає через «онтологічну конденсацію» та набуває індивідуальної специфічності завдяки своїм межам. Гаузер робить висновок, що Альтюссер у своїй критиці дзеркальної структури й емпіризму Фоєрбаха проминув цю неідентичну матеріальність тіла, яка вислизає від ідеологічних інтерпеляцій.

Теза Альтюссера про домінантний вплив антропології Фоєрбаха на «ранню» думку Маркса наразі також піддається переоцінці. Так, дослідник Магнус Меллер Ціглер зазначає, що Альтюссер нехтує різноманіттям молодогегельянського руху, зводячи його до «фоєрбахівської проблематики». На думку Ціглера, Альтюссер, прагнучи продемонструвати, що «молодий» Маркс «мислив за допомогою думок Фоєрбаха», редукує фоєрбахівську філософію, ігнорує її історичний контекст, а також перебільшує її вплив на «молодого» Маркса, не враховуючи впливи інших молодогегельянців (наприклад, Бруно Бауера).

Сучасні дослідження продовжують обговорювати цю критику, виявляючи її значення для філософії та соціальних наук, а також підкреслюючи необхідність більш нюансованого підходу до спадщини Фоєрбаха.

ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ У США

Мирошниченко Віталій, аспірант,
науковий керівник – д-р пед. наук, професор Заболотна О. А.
Уманський державний педагогічний університет імені Павла
Тичини

Сучасна стоматологічна освіта вимагає впровадження інноваційних технологій, що забезпечують високу якість підготовки майбутніх фахівців. Однією з таких технологій є доповнена реальність (Augmented Reality, AR), яка дає змогу поєднати теоретичне навчання з відпрацюванням практичних навичок у віртуальному середовищі. У США AR активно інтегрується у навчальні програми стоматологічних факультетів, сприяючи підвищенню ефективності освітнього процесу та безпеки пацієнтів.

Доповнена реальність (Augmented Reality, AR) – це технологія, що поєднує реальний світ із цифровими елементами, забезпечуючи інтерактивність навчального процесу. На відміну від віртуальної реальності, AR накладає віртуальні об'єкти на реальні, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку практичних навичок. У медичній освіті, зокрема стоматологічній, AR використовується для моделювання клінічних ситуацій і тренування мануальних умінь, підвищуючи ефективність підготовки фахівців.

Стоматологічна освіта у США характеризується високими стандартами підготовки, що включають поєднання фундаментальних теоретичних знань із практичними навичками. Традиційна модель навчання передбачає лекційні курси, лабораторні заняття на фантомах, а також клінічну практику під наглядом досвідчених викладачів. Однак такі підходи мають певні обмеження: обмежений доступ до реальних клінічних випадків, етичні аспекти роботи з

пацієнтами та значні матеріальні витрати на оснащення навчальних баз.

У відповідь на ці виклики провідні стоматологічні школи США впроваджують інноваційні технології, зокрема доповнену реальність. Наприклад, у навчальних програмах університетів Гарварда, Пенсильванії та Каліфорнії використовуються AR-симулятори для відпрацювання мануальних навичок, діагностики та планування лікування. Застосування AR дає змогу студентам багаторазово моделювати різноманітні клінічні ситуації, отримувати миттєвий зворотний зв'язок і поступово ускладнювати завдання відповідно до власного рівня підготовки.

Дослідження показують, що інтеграція AR у стоматологічну освіту сприяє підвищенню мотивації студентів, покращенню якості засвоєння матеріалу та розвитку клінічного мислення. Таким чином, сучасний стан стоматологічної освіти у США визначається активним впровадженням цифрових технологій, серед яких доповнена реальність посідає провідне місце як ефективний інструмент підготовки майбутніх фахівців.

Використання доповненої реальності в стоматологічній освіті США відбувається як на етапі засвоєння базових знань, так і під час формування клінічних навичок. AR-технології інтегруються в навчальні програми через спеціалізовані симулятори, мобільні застосунки та програмне забезпечення, що дає змогу студентам взаємодіяти з тривимірними моделями анатомічних структур, віртуальними пацієнтами та інструментами.

Практичним прикладом є використання платформи Simodont Dental Trainer, яка дає змогу відпрацьовувати різноманітні стоматологічні процедури у віртуальному середовищі з високим рівнем реалістичності. Також використовують застосунки, що моделюють клінічні сценарії, наприклад, Touch Surgery, які дають змогу студентам крок за кроком проходити різні етапи лікування та отримувати миттєвий зворотний зв'язок щодо своїх рішень.

Попри численні переваги, впровадження доповненої реальності у стоматологічну освіту супроводжується низкою

обмежень і викликів. З теоретичної точки зору, одним із головних бар'єрів є висока вартість обладнання та програмного забезпечення, що може обмежувати доступність AR-технологій для окремих закладів освіти. Додатково, інтеграція нових технологій вимагає значних фінансових та організаційних ресурсів для навчання викладачів і технічного персоналу.

З практичного боку, існують труднощі з адаптацією студентів і викладачів до використання AR в освітньому процесі. Деякі користувачі можуть відчувати дискомфорт або недовіру до цифрових симуляторів порівняно з традиційними методами навчання. Наприклад, дослідження показують, що частина студентів спочатку має труднощі з орієнтацією у віртуальному середовищі та потребує додаткового часу для освоєння нових інструментів. Також є необхідність постійного оновлення програмного забезпечення та підтримки його сумісності з сучасними освітніми платформами. Крім того, важливим викликом є забезпечення об'єктивності оцінювання навичок, оскільки не всі аспекти клінічної практики можуть бути повністю змодельовані у віртуальному середовищі.

Попри наявні обмеження, перспективи розвитку доповненої реальності у стоматологічній освіті США залишаються надзвичайно обнадійливими. З огляду на поступове здешевлення обладнання та вдосконалення програмного забезпечення, можна очікувати ширшого впровадження AR у навчальні програми навіть у менш ресурсозабезпечених закладах. Теоретично, подальший розвиток технологій дасть змогу створювати ще реалістичніші симуляції, які охоплюватимуть більше аспектів клінічної практики, включаючи комунікативні навички та міждисциплінарну взаємодію.

Практичні перспективи полягають у розробленні інтегрованих платформ, що поєднуюватимуть AR з іншими цифровими інструментами, такими як штучний інтелект, 3D-друк та аналітичні системи для оцінювання навичок. Це дасть змогу підвищити об'єктивність оцінювання, забезпечити персоналізований підхід до навчання та розширити можливості для дистанційної освіти. З подоланням фінансових і технічних бар'єрів, а також із підвищенням цифрової грамотності

викладачів і студентів AR стане невід'ємною частиною сучасної стоматологічної освіти. Це сприятиме формуванню висококваліфікованих фахівців, які зможуть ефективно реагувати на виклики сучасної медицини та забезпечувати якісну стоматологічну допомогу.

Аналіз сучасного стану і перспектив впровадження доповненої реальності у стоматологічну освіту США свідчить про її значний потенціал як інноваційного інструменту підготовки майбутніх фахівців. Теоретично AR забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок, створюючи безпечне та ефективне освітнє середовище. Практичний досвід провідних стоматологічних шкіл демонструє, що використання AR сприяє підвищенню мотивації студентів, покращенню якості засвоєння матеріалу та розвитку клінічного мислення.

Водночас впровадження AR супроводжується певними викликами, зокрема фінансовими, технічними та організаційними, які потребують комплексного вирішення. Аналітичні дані підтверджують, що поступове здешевлення технологій, підвищення цифрової грамотності та розроблення інтегрованих освітніх платформ сприятимуть подоланню цих бар'єрів.

У перспективі доповнена реальність має всі шанси стати невід'ємною частиною стоматологічної освіти, для того щоб забезпечувати підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно працювати в умовах сучасної медицини. Подальше вдосконалення AR-технологій і їх широке впровадження сприятимуть підвищенню якості освітнього процесу та розвитку інноваційної культури у сфері підготовки стоматологів.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНІ ВІЗУАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ

Наумова А. І., студентка,
науковий керівник – канд. філос. наук, проф. ХАІ
Прилуцька А. Є.

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

У сучасному світі глобалізація охоплює всі сфери життя – від економіки до культури. Особливо відчутно вона впливає на візуальні традиції, які є важливою складовою національної ідентичності. З одного боку, глобалізація сприяє обміну ідеями, стилями та техніками, з іншого – несе загрозу уніфікації та зникнення унікальних культурних кодів.

Тези:

1. Глобалізація сприяє обміну культурним досвідом, але водночас загрожує уніфікацією.

2. Візуальні традиції – важлива частина національної ідентичності.

3. Позитивні й негативні наслідки глобалізації для візуальної культури.

4. Важливість адаптації традицій у сучасному дизайні.

5. Збереження ідентичності через підтримку локального мистецтва.

1. Що таке візуальні традиції?

Візуальні традиції – це сукупність візуальних образів, символів, орнаментів, кольорів, архітектури, декоративного мистецтва, які формувалися в межах певної культури протягом століть. Вони є способом візуального самовираження народу та засобом збереження його ідентичності.

2. Глобалізація як виклик і можливість.

Позитивний вплив. Глобалізація відкриває доступ до світового мистецтва, технологій, нових форм комунікації. Це стимулює розвиток сучасного дизайну, моди, реклами з використанням національних мотивів. Наприклад, українські

бренди одягу активно поєднують етнічні елементи з сучасним кроєм.

Негативний вплив. Масова культура та глобальні тренди часто витісняють традиційні символи. Молодь може втратити зв'язок із культурною спадщиною, віддаючи перевагу стандартизованій естетиці.

3. Приклади країн.

Україна. Ренесанс вишиванки у сучасній моді (бренди як Varenyky Fashion, Gaptuvalnya), розвиток локального дизайну з елементами традиційної вишивки.

Японія. Сучасна айдентика часто поєднує традиційну каліграфію з мінімалізмом.

Індія. Кіноіндустрія Боллівуду поєднує яскраву етнічну візуальність із глобальними форматами подачі.

4. Ідентичність як відповідь на виклики.

Візуальні традиції – це не лише естетика, а й форма збереження історичної пам'яті. У сучасному світі важливо не лише відтворювати традиційні мотиви, а й переосмислювати їх у нових контекстах: у дизайні інтер'єрів, графіці, одязі, візуальній рекламі. Підтримка місцевих художників та майстрів допомагає зберегти цю цінність.

Отже, глобалізація – це не загроза, якщо нація вміє інтегруватися, зберігаючи свою унікальність. Візуальні традиції мають не зникати, а розвиватися – змінюючись, але не втрачаючи своїх глибинних змістів. Саме через візуальну культуру нація може говорити зі світом своєю мовою, утверджуючи свою ідентичність.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ФОРМУВАННЯ Я-КОНЦЕПЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Неманежина А. О., викладач
Запорізький національний університет

У сучасному світі соціальні мережі стали невід'ємною частиною підліткового середовища. Такі платформи, як TikTok, Instagram, Facebook та Snapchat, займають значну частину життя підлітка, часто замінюючи реальне спілкування віртуальним. У зв'язку з цим тема впливу соціальних мереж на формування Я-концепції підлітків набуває особливої актуальності та стає важливим напрямком у межах наукового дискурсу, орієнтованого на дослідження психологічного розвитку молоді.

Підлітковий вік – це період переходу від дитинства до дорослості, що характеризується формуванням Я-концепції, а також прагненням до усвідомлення себе як зрілої й самостійної особистості. У цей час відбуваються глибокі зміни в особистісній сфері, зумовлені переорієнтацією з норм і цінностей дитячого світу на дорослий, що суттєво впливає на оволодіння соціальними ролями та побудову міжособистісних стосунків.

У цей віковий період особливого значення набуває самооцінка, яка стає провідним мотивом поведінки. Орієнтація на власну самооцінку передусім пов'язана з прагненням до самостійності, незалежності, підвищенням вимог до себе та формуванням позитивного образу «Я» як у колективі, так і в індивідуальній взаємодії.

Поняття Я-концепції є одним із ключових у психології особистості. Згідно з фундаментальною теорією К. Роджерса, Я-концепція складається із сприйняття себе і своїх взаємин з іншими людьми, а також з цінностями «Я» людини. За визначенням В. Шагар, наведеному в сучасному тлумачному психологічному словнику, Я-концепція (Self-concept) – це

загальний патерн або самосприйняття: концепція людини про те, якою вона є.

Я-концепція містить такі компоненти:

– когнітивний – знання про себе: якості, здібності, зовнішність, соціальну значущість;

– емоційний – ставлення до себе, що проявляється через самоповагу, самосприйняття / самознищення;

– оцінно-вольовий (поведінковий) – реалізується через поведінкові дії, самопрезентацію, завоювання поваги, прагнення підвищити самооцінку та досягти успіху.

У підлітковому віці цей конструкт особливо динамічний, оскільки саме в цей період особистість активно шукає відповідь на запитання «Хто Я?». Спираючись на те, що Я-концепція включає не лише сприйняття «реального Я», але й уявлення про «ідеальне Я», її структура є змінною та формується під впливом життєвого досвіду, соціальної оцінки, міжособистісного спілкування як з однолітками, так і з сімейним середовищем.

Таким чином, формування Я-концепції відбувається у взаємодії з соціальним середовищем, зокрема з найближчим оточенням. Оскільки інтернет-платформи займають більшу частину підліткового дозвілля, реальне соціальне середовище поступово витісняється віртуальним простором, що стає новим полем конструювання образу «Я».

Значна кількість наукових досліджень присвячена вивченню соціальних мереж як елементу сучасного суспільства, особливостям віртуальної комунікації та можливостям інтернет-простору. Водночас потенційні ризики такого спілкування для формування Я-концепції у підлітковому віці залишаються недостатньо дослідженими й обґрунтованими.

Аналізуючи процес формування Я-концепції підлітків, доцільно зосередити увагу на впливі соціальних мереж на її ключові структурні компоненти.

У контексті когнітивного компонента Я-концепції важливу роль відіграє репрезентація особистості в соціальних мережах. Саме через створення профілю, опису себе та вибору контенту підлітки формують уявлення про власну ідентичність.

Емоційний компонент залежить від соціального схвалення або критики з боку інтернет-спільноти. Оцінно-вольовий (поведінковий) компонент проявляється через прагнення бути в «тренді», відповідати соціальним очікуванням та вимогам суспільства.

Сучасна молодь активно інтегрує соціальні мережі у своє повсякденне життя, використовуючи їх для комунікації, самовираження та отримання інформації. До основних переваг використання інтернет-платформ можна віднести спілкування з однолітками та соціально схвалені моделі успішності. Крім того, онлайн-платформи можуть стати важливим джерелом підтримки, де підлітки можуть знайти людей, які розуміють їхні проблеми, й отримати взаємну підтримку в складних життєвих ситуаціях.

Соціальні мережі надають можливість для самопрезентації, де підлітки мають змогу ділитися своїми думками, досягненнями, творчістю. Багато підлітків використовують інтернет-платформи для просування своїх послуг та виробів. Через розважальні чи провокативні відео на таких платформах, як TikTok, підлітки мають можливість охоплювати велику аудиторію й знайти визнання завдяки створеному ними контенту. Часто це сприяє самовизначенню, зростанню впевненості в собі та прагненню до більшої самореалізації.

Перелічені переваги цілком відповідають основним компонентам Я-концепції, водночас з іншого боку, така активність формує залежність від зовнішньої оцінки у вигляді вподобайок, коментарів та підписок, що може сприяти зниженню самооцінки та виникненню емоційної нестабільності в разі негативної реакції з боку соціального середовища.

Прагнення відповідати соціальним очікуванням в онлайн-середовищі нерідко має деструктивний вплив на процес ідентифікації власного «Я». Підлітки, наслідуючи медіаобрази успішності, поступово втрачають свою індивідуальність, креативність і внутрішню автономію самосприйняття. Створений у соціальних мережах образ нерідко відрізняється від реального, що спричиняє внутрішню дисгармонію.

Постійна підтримка «ідеального іміджу» посилює емоційне виснаження, що, своєю чергою, призводить до проблем з

ідентичністю. Перебуваючи в постійній потребі «публічного образу», підлітки часто намагаються відповідати стандартам краси та популярності, що формує ідеалізоване «цифрове Я». Тоді як «реальне Я» з усіма недоліками та переживаннями може залишитися неприйнятим. Такий дисбаланс може зумовити зниження самооцінки, відчуття неавтентичності й виникнення внутрішнього конфлікту, що в підлітковому віці є серйозною перешкодою для цілісного та гармонійного розвитку особистості.

Таким чином, соціальні мережі, попри численні переваги у сфері комунікації та самовираження, створюють серйозні виклики для формування Я-концепції підлітків. Надмірне прагнення відповідати сучасним критеріям краси, соціальним очікуванням та наслідування моделей успішності в онлайн-середовищі може спричинити зниження самооцінки, емоційну нестабільність, втрату ідентичності та викривлення реального самосприйняття. У цьому контексті постає нагальне завдання забезпечення своєчасного психологічного супроводу підлітків, сприяння формуванню здорової самоідентичності та розвитку медіаграмотності як ресурсу особистісного захисту.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ В ООН: ДОКУМЕНТАЦІЙНО- НОРМАТИВНИЙ АСПЕКТ

Прилуцька А. Є., професор ХАІ, канд. філос. наук, доцент,
зав. кафедри документознавства та української мови

Нетяга Т. О., магістерка

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

В умовах воєнного стану в Україні міжнародна взаємодія набула надзвичайно важливого стратегічного значення, охоплюючи широкий спектр зовнішньополітичних, економічних, гуманітарних і безпекових процесів. У цьому контексті ключову роль відіграє не лише сама комунікація з міжнародними партнерами, а й те, як вона документально забезпечується, фіксується, зберігається та передається відповідно до норм міжнародного права та сучасних інформаційних стандартів.

Документаційне забезпечення міжнародної діяльності держави виступає основою ефективного зовнішньополітичного діалогу. Саме документообіг – дипломатична кореспонденція, міжнародні угоди, ноти, протоколи, резолюції, звіти та аналітичні довідки – визначає легітимність та юридичну силу заяв і зобов'язань України на міжнародній арені. У період збройної агресії такі документи стають доказовою базою для обґрунтування дій держави в міжнародних судах, ведення санкційної політики, звернень до ООН, МАГАТЕ, МКЧХ та інших інституцій.

Крім того, сучасні міжнародні комунікації відбуваються в умовах високої динаміки політичних та економічних змін, що потребує постійного оновлення та адаптації системи документообігу. Це передбачає не лише технічну модернізацію, а й перегляд нормативно-правової бази, оптимізацію процедур узгодження документів, а також забезпечення їхньої безпеки,

автентичності та доступності для органів державної влади і партнерських структур за кордоном.

Таким чином, дослідження документаційного забезпечення міжнародної діяльності України є не просто актуальним, а критично необхідним. Воно дає змогу не лише підвищити ефективність комунікацій у період кризових ситуацій, а й забезпечити сталість, надійність і юридичну точність зовнішньополітичної діяльності держави в умовах гібридної війни та глобальної турбулентності.

Проблематика документаційного забезпечення міжнародної діяльності, зокрема в рамках співпраці України з ООН, знаходить відображення в сучасних наукових дослідженнях українських учених. Так, Я. О. Тицька аналізує організаційно-правові аспекти функціонування Комісії з науки і технологій для розвитку ООН (КНТД) та її взаємодії з іншими міжнародними структурами, що є важливим для розуміння системного підходу до нормативного супроводу міжнародної наукової співпраці. Значний внесок у дослідження інформаційної безпеки в контексті діяльності міжнародних організацій зробила М. В. Копійка, яка розглядає міжнародно-правові механізми регулювання цієї сфери в рамках ООН та наголошує на необхідності їх адаптації до сучасних загроз. О. Р. Бойко приділяє увагу електронному документообігу як інструменту збереження інформації у міжнародному контексті, акцентуючи на безпеці, надійності та відповідності міжнародним стандартам. Додатковий інтерес викликає дослідження С. Єремеєва, присвячене американському стандарту EAD, що використовується для опису архівних ресурсів, який розглядається як потенційна модель для вдосконалення національного документообігу в міжнародній сфері. Своєю чергою, О. В. Тронько аналізує організаційно-правові форми співпраці в межах ЄС, що також має значення для розуміння документального регулювання міждержавної взаємодії у сфері безпеки.

Таким чином, науковий інтерес до теми є стійким, однак саме питання алгоритмізації та адаптації документаційного забезпечення міжнародної комунікації в умовах воєнного стану та високої динаміки глобальної політики залишається

недостатньо розробленим і потребує подальших комплексних досліджень.

Участь України в діяльності ООН є важливою складовою її зовнішньої політики. Ефективна реалізація повноважень держави в межах ООН вимагає чіткого, своєчасного та системного інформаційного забезпечення. Особливе значення в цьому процесі має документаційно-нормативний аспект, який включає формування, оброблення, збереження та використання інформаційно-документної бази, а також відповідність цієї бази національним і міжнародним стандартам.

Основою документаційного забезпечення міжнародної діяльності України в межах ООН є низка законодавчих актів та урядових постанов. Серед них ключову роль відіграють:

- Закон України «Про інформацію» – визначає правові основи інформаційної діяльності, у тому числі в міжнародному контексті;

- Закон України «Про міжнародні договори» – регламентує порядок укладання, виконання та денонсації міжнародних договорів, що формують правову основу участі України в ООН;

- укази Президента України та розпорядження Кабінету Міністрів, якими встановлюються конкретні завдання зовнішньополітичним органам.

Також варто згадати Положення про Міністерство закордонних справ України, що деталізує його повноваження щодо забезпечення участі України в діяльності ООН.

Формування та управління документаційними потоками у сфері міжнародної співпраці забезпечується спеціалізованими підрозділами МЗС, Постійного представництва України при ООН, а також іншими органами виконавчої влади. Основні види документів включають:

- дипломатичні ноти та звернення;
- доповіді делегацій;
- проекти резолюцій і заяв;
- інформаційно-аналітичні матеріали для представників України при ООН.

Ці документи повинні відповідати міжнародним стандартам дипломатичного діловодства та мати офіційні переклади відповідно до мов ООН.

У контексті цифровізації значного поширення набуває застосування електронних документів та інформаційних систем управління документацією. Системи електронного документообігу, такі як М.Е.Дос, ДОЗОРРО, а також внутрішні урядові платформи, сприяють підвищенню оперативності в ухваленні рішень та переданні інформації до міжнародних органів.

На особливу увагу заслуговує інформаційна взаємодія між структурами ООН та українськими представництвами через захищені канали зв'язку, зокрема платформу UN PaperSmart, яка забезпечує доступ до офіційної документації ООН в електронному вигляді.

Також слід відзначити важливість досліджень у проблемі та перспектив документаційного забезпечення міжнародної діяльності.

Серед основних викликів варто виділити :фрагментарність нормативної бази щодо інформаційного забезпечення міжнародної діяльності; обмежену інтеграцію національних інформаційних систем із платформами ООН; необхідність у підвищенні кваліфікації персоналу в питаннях міжнародного документаційного менеджменту.

Перспективними напрямками, на нашу думку, є розроблення єдиної концепції інформаційного супроводу міжнародної діяльності; удосконалення нормативного регулювання електронного документообігу у сфері міжнародних відносин; розширення співпраці з інформаційними підрозділами ООН.

Отже, інформаційне та документаційно-нормативне забезпечення міжнародної діяльності України в ООН є критично важливим елементом забезпечення національних інтересів на міжнародній арені. Подальша модернізація законодавства, розвиток електронних сервісів та покращення кадрового потенціалу мають стати пріоритетами державної політики в цій сфері.

Використані джерела:

1. Тицька Я. О. Розвиток міжнародно-правових механізмів щодо наукових досліджень у системі ООН // Часопис Київського університету права. – 2021. – № 4. – С. 91–96. – URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/66c6c9c5-b9e9-40df-95b8-2c2efed306f2>.
2. Копійка М. В. Міжнародно-правове регулювання забезпечення інформаційної безпеки в рамках ООН // Правничий вісник Університету імені Тараса Шевченка. – 2023. – № 1(35). – С. 41–47. – URL: <https://legal.bulletin.knu.ua/article/view/590>.
3. Бойко О. Р. Електронний документ: вітчизняний та міжнародний досвід зберігання інформації // Вісник Книжкової палати. – 2022. – № 3. – С. 15–19. – URL: <https://v-khsac.in.ua/article/view/307594>.
4. Єремєєв С. В. Американський дескриптивний стандарт EAD: історія, структура, термінологія, можливості використання // Історико-архівознавчі студії. – 2019. – № 1(19). – С. 50–58. – URL: <https://istarhiv.chdu.edu.ua/article/view/40944>.
5. Тронько О. В. Організаційно-правові форми співробітництва у сфері протидії організованій злочинності: досвід Європейського Союзу // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2021. – № 2 (119). – С. 113–120. – URL: <https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/12301>.

ВПЛИВ КОЛЬОРОВОЇ ГАМИ Й ОСВІТЛЕННЯ НА КОМФОРТ ТА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ВІДВІДУВАЧІВ БІБЛІОТЕК

Федорова А., студентка,
Прилуцька А. Є., професор ХАІ, канд. філос. наук, доцент,
зав. кафедри документознавства та української мови,
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Сучасна бібліотека – це не лише сховище книжок, а й простір, де відвідувач проводить час, навчається, розвивається, відпочиває. У цьому контексті надзвичайно важливу роль відіграє оформлення бібліотечного інтер'єру, зокрема кольорова гама і система освітлення. Психологія кольору та світла стає ключовим чинником створення комфортного середовища, яке впливає на настрій, концентрацію уваги, бажання залишатися в просторі та повертатися до нього.

Кольори по-різному впливають на психіку людини.

Теплі кольори, такі як жовтий, помаранчевий та світло-червоний, часто асоціюються із затишком, гостинністю та доброзичливою атмосферою. Використання цих відтінків, особливо в зонах відпочинку або читальних куточках, допомагає зробити простір більш відкритим і придатним до спілкування.

Холодні кольори – синій, блакитний, зелений – діють заспокійливо та сприяють концентрації уваги. Саме тому такі відтінки особливо доречні в зонах індивідуальної роботи або в залах для підготовки до іспитів. Зелений колір, крім того, часто асоціюється з природою та розслабленням, що робить його ідеальним вибором для довгих сеансів читання.

Нейтральні тони – бежевий, сірий, білий – допомагають створити збалансоване тло і не відволікають увагу від книжкового змісту. Вони також добре поєднуються з яскравішими акцентами, даючи змогу зонувати простір і надавати йому індивідуальність.

Крім емоційного впливу, колір в інтер'єрі може виконувати практичну функцію – допомагати відвідувачам орієнтуватися в просторі бібліотеки. Наприклад, різні зони (дитяча, наукова, художня література) можуть бути оформлені в різних кольорних схемах, що полегшує навігацію та робить простір інтуїтивно зрозумілим.

Світло в бібліотечному дизайні відіграє ключову роль у створенні комфортного, функціонального та психологічно сприятливого простору. Воно впливає не лише на здатність зосередитися, а й на загальний емоційний стан користувачів. Належне освітлення сприяє зменшенню зорового навантаження, підвищує рівень задоволеності перебуванням у бібліотеці та створює бажання повертатися до цього простору знову.

Оптимальним вважається поєднання природного та штучного освітлення.

Природне світло є найбільш сприятливим для зору, воно забезпечує природну передачу кольору та знижує стомлюваність очей. Найкраще, коли вікна бібліотеки орієнтовані на північ або схід, адже це забезпечує рівномірне та м'яке освітлення протягом дня. Щоб уникнути потрапляння прямих сонячних променів на читальні поверхні, використовують жалюзі, ролетні штори або світлорозсіювальні екрани.

Штучне освітлення має компенсувати нестачу природного світла, особливо в похмурі дні чи в темну пору доби. Його доцільно розділяти на загальне (основне освітлення приміщення) та локальне (освітлення окремих робочих місць). Світильники для читання варто розміщувати зліва і трохи позаду користувача (для праворуких), щоб уникнути утворення тіні на сторінках. Оптимальний кут падіння світла – приблизно 45 градусів до площини столу, що дає змогу досягти рівномірного освітлення без засліплення.

Важливим параметром є температура кольору світла: найкращим для бібліотек є нейтральне біле світло у межах 4000–4500 К, оскільки воно найближче до природного денного освітлення та не викликає подразнення очей. Яскравість світла в читальних зонах має становити не менше 300–500 люксів для

забезпечення комфортного сприйняття тексту. Для дитячих або зон відпочинку можна використовувати м'якше, тепле світло з температурою 3000 К, що сприяє розслабленню та відчуттю затишку.

У сучасному бібліотечному дизайні активно застосовуються енергоефективні LED-світильники, які дають змогу регулювати яскравість і температуру кольору залежно від потреб простору або часу доби. Інтелектуальні системи керування освітленням дають змогу автоматично адаптувати освітлення до кількості природного світла або активності в приміщенні. Це не лише підвищує комфорт, але й дає змогу економити електроенергію.

Таким чином, грамотно організований світло-кольоровий простір є одним із найважливіших чинників якості бібліотечних послуг. Він не лише забезпечує належні умови для читання та роботи, але й формує естетичну атмосферу, впливає на настрій відвідувачів та визначає загальне враження від бібліотеки як сучасного, турботливого і привабливого освітнього середовища.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15640870>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ МЕДІА-ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Прилуцька А.Є. – науковий керівник, професор ХАІ, кандидат філософських наук, доцент, зав. кафедри документознавства та української мови,

Національний аерокосмічний університет «ХАІ»

Шохова А. – бакалавр спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

У сучасному інформаційному суспільстві імідж вищого навчального закладу відіграє вирішальну роль у процесі залучення студентів, партнерів, інвесторів та науковців. Особливо це стосується технічних університетів, які прагнуть не лише утвердити свій академічний авторитет, а й заявити про себе як про лідерів у сфері інновацій.

А в умовах воєнного стану українські університети виконують не лише освітню, а й соціальну місію – демонструвати стійкість, адаптивність і надійність. Технічні університети України (їх налічується понад 30) спеціалізуються на підготовці фахівців у галузях інженерії, інформаційних технологій, транспорту, енергетики та інших технічних дисциплін. Ці заклади вищої освіти відіграють ключову роль у розвитку науково-технічного потенціалу країни та інтеграції України у світовий освітній простір.

Вони, як флагмани інженерного розвитку, мають особливо важливу роль у відбудові країни. Тому вивчення іміджевих стратегій провідних зарубіжних технічних вишів сприяє формуванню унікальних алгоритмів медіа-підтримки університетів, що дозволяє ефективно функціонувати навіть в умовах нестабільності, зберігаючи довіру суспільства, партнерів та студентів.

У сучасній науковій літературі питання формування іміджу університетів за допомогою інноваційних підходів, зокрема брендингу, активно досліджується як європейськими, так і українськими авторами. Так, у роботі Rekettye і Pozsgai (2014)

аналізується взаємозв'язок між іміджем міста як культурного центру та брендом університету, що в ньому функціонує. Дослідники показують, як вищі навчальні заклади використовують культурний контекст міського середовища для підвищення власної міжнародної привабливості. У свою чергу, дисертаційне дослідження Ursache (2019) демонструє, як стратегічний підхід до брендингу на прикладі двох університетів Румунії впливає на їхній імідж та позиціонування в глобальному освітньому просторі.

Особливої уваги заслуговує й дослідження Maresova, Hruska та Kusa (2020), яке присвячене ролі соціальних медіа у брендингу сучасних університетів. Автори підкреслюють важливість цифрової присутності та онлайн-комунікації для формування привабливого іміджу закладів вищої освіти, що особливо актуально в умовах глобалізації та цифрової трансформації освіти. У цьому контексті соціальні мережі виступають як ключовий канал для налагодження взаємодії з потенційними студентами та зовнішньою аудиторією.

Українські дослідники також активно вивчають інструменти, що сприяють іміджевому позиціонуванню університетів. Так, Тітова Л.О. у низці своїх праць розглядає гейміфікацію як ефективний засіб підвищення мотивації студентів та створення позитивного образу навчального закладу. У роботах «Європейський досвід використання технології гейміфікації» та «Соціологічні аспекти освітньої гейміфікації» дослідниця акцентує на тому, що інтерактивні формати навчання сприяють формуванню інноваційного іміджу університетів та забезпечують тіснішу комунікацію між закладом і студентською аудиторією.

Але, попри зростаючий інтерес до теми брендингу вищої освіти, недостатньо вивчено специфіку медіа-впливу в іміджевих стратегіях саме технічних університетів. Дослідження в основному фокусуються на університетах загального профілю, залишаючи поза увагою виклики та потенціал технічної освіти в умовах цифрової трансформації.

Світові технічні вищі активно використовують цифрові технології та медіа-інструменти для просування своїх наукових

досягнень, залучення талановитої молоді та налагодження партнерств.

Крім того, використання медіа дає можливість формувати привабливий, динамічний образ технічного університету як осередку інновацій, наукових відкриттів та кар'єрних можливостей. Зарубіжний досвід допомагає українським науковцям краще розуміти, як ефективно комунікувати зі студентами, бізнесом і суспільством, підвищуючи престиж технічної освіти в країні та мотивуючи молодь обирати інженерні спеціальності.

Дійсно, більшість провідних технічних університетів світу вже давно відійшли від традиційних каналів комунікації на користь інтегрованих медіа-стратегій. Зокрема, Массачусетський технологічний інститут (MIT, США), Технічний університет Мюнхена (Німеччина), Сінгапурський національний університет (NUS) активно використовують мультимедійні платформи для побудови бренду.

Успішними прикладами можна вважати:

- Створення відеоконтенту високої якості : MIT OpenCourseWare пропонує безкоштовний доступ до лекцій, що не тільки формує відкритість, а й підвищує авторитет університету як глобального освітнього лідера.

- Віртуальні тури та 3D-презентації: Технічний університет Данії (DTU) використовує 360-градусні відеоекскурсії кампусами, дозволяючи абітурієнтам з усього світу ознайомитись з інфраструктурою.

Також сучасні університети активно використовують соціальні медіа для просування своїх досягнень, залучення студентів та зміцнення репутації. Наприклад:

- Instagram і TikTok: Технічні університети, такі як EPFL (Швейцарія), публікують короткі відео про наукові проекти, життя студентів, участь у міжнародних хакатонах, що сприяє позитивному емоційному сприйняттю бренду.

- LinkedIn і Twitter (X): Ці платформи використовуються для представлення наукових публікацій, успіхів випускників, стратегічних партнерств, що формує образ університету як ділового та інноваційного центру.

Ключовим аспектом є персоналізація контенту для різних аудиторій: абітурієнтів, батьків, роботодавців, наукової спільноти.

Використання передових цифрових інструментів у комунікації - це пряме відображення технологічного рівня самого університету. Коли виш активно впроваджує AR або гейміфіковані формати для презентації освітніх програм, лабораторій чи наукових досліджень, він демонструє, що не лише навчає інноваціям, а й сам їх реалізує. Це підвищує довіру з боку потенційних студентів, роботодавців та міжнародних партнерів.

Так, наприклад, університет Цукуба (Японія) реалізував мобільний додаток з інтерактивними завданнями про життя університету. Це зацікавлює молодь і збільшує залучення. Imperial College London (Велика Британія) використовує доповнену реальність для демонстрації наукових експериментів, що неможливо було б показати наживо.

Вивчення зарубіжного досвіду використання медіа-технологій саме технічними університетами має особливу цінність для українських науковців. Адже саме ці заклади активно впроваджують інноваційні цифрові підходи до комунікації, поєднуючи технічні можливості з ефективними стратегіями формування публічного іміджу.

Їхній приклад демонструє, як сучасні інструменти – від гейміфікації до доповненої реальності – можуть сприяти не лише популяризації технічної освіти, а й побудові довіри, відкритості та привабливості університету в як всередині країни, так і для міжнародної спільноти.

Для українських технічних вишів адаптація цих практик є стратегічно важливою для зміцнення своєї конкурентоспроможності в європейському академічному просторі.

МОРАЛЬНІ ПЕРИПЕТІЇ ҐЕНДЕРНИХ ІННОВАЦІЙ

О. П. Проценко, д-р філос. наук, професор
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Одним з базових принципів сучасного міжнародного співтовариства є розвиток глобального партнерства заради гармонійного людського розвитку стосовно реалізації ґендерної політики, яка суттєво змінює усталені засоби життєдіяльності, суспільні норми і моральні пріоритети а також ідеологічні конструкти, які їх визначають. В таких умовах особлива увага концентрується на філософсько-антропологічній інтерпретації тілесності як самого достовірного факту існування людини.

XX–XXI століття знаменує собою нову онтологію, яка звертається до реалій життя, живому його досвіду, повсякденним практикам і ставить питання, які ще не є результативно вивченими, або таки, які ще залишаються не визначеними в межах філософії пола. У наш час нові нариси проблем тілесності пов'язані з низкою об'єктивних обставин. По-перше, с прогресом природних та технічних наук, що досліджують тіло людини, його структуру, стані, можливості. По-друге, існування неспростовного факту, що природне тіло людини має певну організацію органів та конститує себе в чоловічих та жіночих статевих проявах, що, перш за все, викликає експансію новітніх біомедицинських технологій, радикально змінюючи канон статі в житті і діяльності його представників. Існують таки біомедицинські процедури, які впливають на зміну уявлень суспільної свідомості про сталі стереотипи поведінки стосовно родини, подружжя, материнства, батьківства, ролевої варіативності у відносинах членів родини. До таких новітніх процедур можна віднести генетичні маніпуляції, експерименти з ембріоном і плодом, клонування, заміну полу, естетичні зміни в морфології тіла за допомогою пластичної хірургії, то що. І по-третє. В наш час інформаційно-комунікативного буму, існуючого агресивно і не

одноставно, тіло людини одержує певну знаково-символічну текстуальність, завдяки чому воно не тільки сприймається, але і прочитується, витлумачується, інтерпретується. Таким чином, тіло людини взагалі, чоловіка або жінці окремо, підпадає під вплив соціокультурних трансформацій, здійснює сферу безтілесного, який безпосередньо присутній в різних поведінкових модифікаціях. Наочні форми поведінки відтворюють ціннісні значення, які трансцендентні по відношенню до анатомічному устрою тіла.

У наш час серед проблем, які поставлені філософським знанням про людину, конче важливими стають проблеми морально-етичного характеру, які стосуються засобів використання людиною свого тіла і статі, виходячи з уявлень про добро і зло, істину і оману, красу і користь. Особливе значення в обиранні тілесних практик набуває етична компетенція соціального суб'єкта завдяки розумінню діалектики моральної необхідності як особливої системи обов'язків і мірою індивідуальної свободи як межі воління в той чи іншій конкретній ситуації. Слід завжди мати на увазі, що моральні вимоги ситуативні в функціонуванні, і позитивне значення вчинку в одому випадку, а в іншому - може обернутися повною протилежністю. Викликає певної моральної зрілості і досвіту людини також прийняття рішення стосовно блага, віддавання переваги і обирання меншого зла понад більшим. Стосовно безпосередньо гендерних трансформацій, то етичний дискурс слід направляти на формування моральної рефлексії, яка впливає на само ідентифікацію особистості та створення нормативного зразка в статусно-ролевих відношеннях. В зв'язку з цим, нове звучання набувають вихідні принципи, які апелюють до орієнтації на здоровий глузд, оволодіння мудрістю, а також ці, які навчають розумним вимогам до такого образу життя і окремим вчинкам, які пов'язані з прагненням пізнання самого себе (Сократ), дотримування міри в усьому (Фалес), слідуванні доброчесностям, уникати крайнощів у вчинках (Аристотель), бути ближче до природі (стоїки), бачити в людині найвищу ціль, а не засіб (І.Кант), благоговіти перед життям (А.Швейцер), «турбуватися про себе» на тлі «мистецтва існування» (М.Фуко).

Процеси, що пов'язані з різними модифікаціями природного тіла, включаючи зміну полу загострюють проблему морально-правових вимог особистості на дотримання принципу конфіденційності, згідно якому інформація про тілесному стані людини не повинна обговорюватися відкрито, або передаватися іншим особам. Порухення морфологічної єдності тіла, відсутність його органів і деяких функціональних особливостей є сакрамент, тайна особистості, оприлюднення якої може негативно впливати на відношення до неї оточуючих. В наш час тіло людини значно ніж в інші часи стає під впливом маркірування, що викликає бажання людей відповідати проголошеному в суспільстві ідеалу, зразку. В суспільної свідомості складається думка, що маніпулювання тілом впливає на імідж, який допомагає людині вирішувати проблеми, що пов'язані з успіхом в кар'єрі, отриманні авторитету і щасливими особистісними подіями в житті. В таких умовах як у жінок, такі у чоловіків з'являється глибока незадоволеність своїм тілом, який, на їх погляд, не співпадає стандарту, який проголошується в суспільстві і викликає пристрасне бажання провести корекцію лиця, грудей, росту, повернути геронтологічні процеси назад, або зупинити їх, що приводить до ризикованих медичних втручань, викликаючи небажані результати, руйнування здоров'я, летальний вихід. В таких ситуаціях «працює» низка факторів: урозуміння самої людиною ризик, на який вона погоджується, майстерність хірургів, комерційний інтерес, що в досягненні фінансового збагачення не має міри.

Етичний напрямок наукових досліджень та практик, пов'язаних з гендерними інноваціями, повинен сприяти науковому обґрунтуванню пріоритетних моральних цінностей життєдіяльності людини. пов'язаних з її виживанням, збереженням людського роду та унікальної тілесної організації її представників, турботою про здоров'я, та їх унікальну тілесну організацію, статеві та індивідуальні неоднаковості та відмінності, які реалізуються в багатовимірної духовно-практичної діяльності, в досягненні щастя та сенсу існування.

НОВАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ПРОЕКЦІЯХ СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ

Проценко С.О., студентка,
наук. керівник – канд. філос. наук, доцент Ушно І.М.
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

У сучасну епоху значущість підприємництва та роль суб'єкта підприємницької діяльності суттєво зростають у суспільному житті, змінюючи його акценти та пріоритети. Підприємництво постає як складне соціальне явище, що має свою внутрішню логіку розвитку. Особливістю сьогодення є необхідність акцентувати на його ціннісно-змістовній характеристиці, що передусім стосується творчості, креативності підприємця та багатовимірної інноваційної спрямованості його діяльності.

Новації та інновації у підприємницькій діяльності безпосередньо залежать від здатності до творчості – унікальної привілеї людини як соціальної істоти. Творчість загалом пов'язана із соціальним прогресом, охоплює весь спектр культури й цивілізаційних трансформацій, будучи виявом свободи, самоактуалізації та самореалізації соціального суб'єкта. Саме творчість зумовлює таку активність, яка породжує нове – те, чого раніше не існувало. У ХХ столітті широкого поширення набуває термін *креатив* як підпорядковане творчості поняття, що позначає її безпосередній результат – творчий продукт. Креативність вказує на соціально-комунікативну та інформаційну активність індивіда, його здатність діяти в заданій системі координат, орієнтованій на досягнення конкретного результату або вирішення певного завдання. Вона передбачає наявність досвіду та навичок, особливо важливих в умовах постіндустріального суспільства (Г. Буш, *Креативність. Сучасна західна філософія: словник*).

У наш час інновації у підприємницькій діяльності тісно пов'язані з характером поширення інформації, її формами та

видами. Інформація безпосередньо впливає на процес прийняття рішень підприємцем, зокрема при реалізації індивідуальних проєктів. Новаторські підходи залежать також від конкретно-історичних змін у суспільстві, від традицій, що визначають соціальну активність підприємця, орієнтуючи його на дії, які сприймаються як нові відкриття або реалізації того, чого ще не існувало, але що поступово починає виявлятися.

Інновації, на відміну від новацій, становлять конкретні прояви креативної активності суб'єкта підприємництва. Вони фіксують окремі відкриття, винаходи, вигадки та оригінальні реалізації. Інновації виявляють індивідуальну активність підприємця, його особистісний потенціал, талант та неординарність. У цьому контексті особливої актуальності набуває формування підприємцем власної ідентичності – бренду. Бренд уособлює індивідуальний проєкт, що акумулює інноваційні зусилля його автора. Водночас бренд може бути відчужений від свого творця і функціонувати у культурно-комунікативному просторі самостійно – як маркер, що сприяє формуванню певного іміджу. Така форма персоналізованого кодування підприємницької інновації сприяє популяризації імені самого підприємця, його авторитету, репутації та, безумовно, комерційному успіху.

Особистість підприємця безпосередньо впливає на зміст бренду й іміджу, а також на унікальну концепцію, яку він пропонує споживачам із переконанням у винятковості свого продукту. Такий індивідуальний проєкт охоплює всі життєві зусилля підприємця й передбачає: розроблену поведінкову стратегію, конвенційну відповідальність та орієнтацію на громадську думку як провідну комунікативну форму існування.

У сучасному соціальному знанні дедалі частіше використовується поняття *інноваційна культура* для позначення комплексу чинників нововведень, які впливають на вдосконалення різних сфер суспільного життя та забезпечують підтримку їх упровадження. Інноваційна культура виступає передумовою якісних змін у житті людей і рівня їхньої участі у процесах самооновлення. Вона забезпечує готовність індивідів до сприйняття нових ідей і здатність підтримувати їхню реалізацію. Характерною ознакою інноваційної культури є її

інтеграція в ціннісний потенціал суспільного життя, що сприяє вдосконаленню політико-правових, економічних, організаційних сфер, реформуванню підприємств, інституцій, установ.

Сукупність ініціатив, пов'язаних із підприємництвом, дає підстави розглядати його як окремий прояв інноваційної культури, здатної впливати на розширення аксіологічного горизонту глобалізованого соціуму. Інноваційна культура підприємництва сприяє генерації ідей і їхній практичній реалізації задля збільшення обсягу благ, що задовольняють потреби людей, забезпечують добробут та перспективу виживання. Водночас така культура зберігає свою гуманістичну сутність доти, доки прагнення до прибутку з боку одних не руйнує життя інших, а також не підважує цінність особистості чи її життєвого простору.

Підприємницька діяльність виступає як форма інноваційної діяльності, що реалізується завдяки індивідуальній діловій ініціативі, спрямованій на розв'язання соціально значущих завдань, а також завдяки особистісним здібностям підприємця, його волі та прагненню до постійного зростання обсягу доступних життєвих благ. Новації та інновації в підприємницькій діяльності ґрунтуються як на задоволенні актуальних потреб людства, так і на передбаченні та формуванні нових потреб, які лише починають набувати конкретного вияву.

ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ ЯК ЦИФРОВОГО ХАБУ

Ровова Г. Р., студентка,
науковий керівник – д-р наук із соц. комунікацій, професор
Шемаєва Г. В.

Національний аерокосмічний університет «Харківський
аерокосмічний інститут»

Публічні бібліотеки сьогодні виконують не лише традиційні функції, а й стають активними учасниками цифрової трансформації суспільства. Яскравим прикладом такого перетворення є Центральна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва, яка трансформувалася на сучасний цифровий хаб, відкритий для громади, освіти, технологій та інновацій.

Бібліотека з 2019 року бере участь у національному проєкті «Дія. Цифрова освіта», виступаючи в ролі цифрового хабу. Цей статус передбачає, що користувачі можуть безкоштовно отримати доступ до онлайн-платформи «Дія. Освіта», пройти відповідні навчальні курси, а також одержати професійну консультацію з використання цифрових сервісів. З початку функціонування проєкту платформа зазнала якісних змін і сьогодні, після оновлення у 2023 році, постає як повноцінна система розвитку навичок, затребуваних у цифровому суспільстві.

Працівники сектора медіаресурсів бібліотеки здійснюють інформаційний супровід користувачів: пояснюють відмінності між сервісами «Дія» як порталу державних послуг, мобільного застосунку та освітньої платформи, допомагають зорієнтуватися в навігації за ресурсами, консультують щодо проходження освітніх курсів, а також щодо використання доступних онлайн-послуг.

Особливе місце у функціонуванні бібліотеки як хабу цифрової освіти посідає робота над формуванням медіаграмотності. У межах локального освітнього проєкту «Твоя інформаційна та медіаброня» проводяться лекції та

практичні заняття, спрямовані на розвиток критичного мислення, уміння перевіряти інформацію, розпізнавати фейки та не піддаватися маніпуляціям.

Працівниками бібліотеки здійснюється регулярне проведення курсів із цифрової грамотності для різних вікових груп, зокрема людей поважного віку; навчання роботі з державними сервісами, зокрема через платформу «Дія»; майстер-класи з комп'ютерної грамотності, безпечної роботи в Інтернеті та використання мобільних застосунків.

Важливе місце у діяльності хабу належить встановленню, розширенню та поглибленню співпраці з різними установами та організаціями. Завдяки співпраці з Українською біржею благодійності в бібліотеці було встановлено спеціалізоване обладнання для людей із порушенням зору. Це створило інклюзивне середовище для залучення до цифрової освіти осіб із особливими потребами, що свідчить про орієнтацію установи на принципи доступності та рівності в наданні освітніх послуг.

Бібліотека надає своїм користувачам кваліфіковану допомогу у взаємодії з платформою «Київ Цифровий», сприяє отриманню різноманітних муніципальних послуг, допомагає в користуванні спеціалізованими вебресурсами, зокрема такими як Doc.ua та Helsi.me.

Загалом, у своїй діяльності бібліотека орієнтується на надання громадянам якісного доступу до цифрових сервісів, підвищення рівня цифрової грамотності, а також підтримання освітніх і культурних ініціатив. В умовах інформаційного суспільства бібліотека стала не лише місцем зберігання знань, а й важливою платформою для цифрового розвитку та соціальної інтеграції.

Отже, досвід Центральної бібліотеки ім. Лесі Українки як цифрового хабу демонструє успішну трансформацію бібліотечної установи в інноваційний центр підтримання громади. Такий підхід забезпечує рівний доступ до знань, сприяє цифровій інклюзії та розширює можливості самореалізації громадян в умовах цифрової епохи.

ПРОТИДІЯ МАНІПУЛЯТИВНИМ ТЕХНІКАМ В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ ЗАСОБАМИ БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ

Є. В. Сворак, студентка

науковий керівник – канд. наук із соц. комунікацій, доцент

Л. І. Демчина

Івано-Франківський національний технічний університет нафти
і газу

У сучасному інформаційному суспільстві медіа відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні громадської думки, суспільних настроїв та світогляду громадян. Водночас зростає і небезпека маніпулятивного впливу через засоби масової інформації. Українські ЗМІ, працюючи в умовах інформаційних війн, політичного тиску та комерційних інтересів, нерідко вдаються до маніпулятивних технік – таких як емоційна подача інформації, перекручування фактів, приховані посили, створення фейкових новин.

У цьому контексті важливою стає роль бібліотечних установ як посередників між інформацією та користувачем. Сучасна бібліотека – це не лише місце збереження знань, а й активний учасник інформаційно-освітнього процесу, що має потенціал у формуванні медіаграмотності, розвитку критичного мислення та протидії дезінформації. Актуальною проблемою сучасного інформаційного простору України є поширення маніпулятивних технік у ЗМІ, що спричиняє дезінформацію, порушення об'єктивності новинного контенту та зниження рівня критичного сприйняття у населення. Постає завдання дослідити, яким чином бібліотечні установи можуть ефективно протидіяти цим негативним явищам, використовуючи інструменти медіаосвіти, популяризацію фактчекінгу, організацію просвітницьких заходів тощо.

Термін «маніпуляція» чи «маніпулювання» походить від латинського слова *manipulare*. Його первинне значення

вельми позитивне: «управляти», «управляти зі знанням справи», «надавати допомогу» тощо. У процесі становлення цей термін доповнено іншими ознаками. По-перше, для маніпулювання характерні вміння, спритність, майстерність виконання. По-друге, маніпулювання передбачає створення ілюзії. Маніпуляції є предметом дослідження різних наук – психології, політології, теорії соціальних комунікацій.

Одним із найбільш потужних інструментів для успішного здійснення маніпулятивного впливу на свідомість суспільства у сучасному світі є засоби масової інформації. Аби спровокувати потрібні думки, настрої чи поведінку людей, необхідно створити відповідну реальність, яка буде здаватися людям правдивою. Зрозуміло, що сконструювати подібну масштабну реальність для великої кількості людей, можуть лише медіа.

Серед основних методів маніпуляції наводять такі: «навішування ярликів» (зазвичай використовується проти політичних опонентів, противників офіційного політичного курсу держави чи потенційних конкурентів); техніка «створювання негативних асоціацій», що пов'язуються з певною політичною/суспільною фігурою чи подією/явищем; техніка «створення контрасоціацій» з метою асоціювати певного політика із позитивним образом у свідомості аудиторії протиставленням (наприклад, політик А не дуже вдалий та успішний політик, але його політична програма краща за програму політика Б); апелювання до певних фактів чи документів (базується на використанні особливості психології людини, яка скоріше повірить конкретним цифрам, датам чи свідченням, інколи й сфальсифікованим, ніж просто ствердженням; нейролінгвістичне програмування (далі НЛП)). Уважаємо за потрібне приділити більше уваги останньому методові. Особливістю НЛП є те, що його можна використати як для виявлення маніпуляції, так і для її здійснення. Оскільки НЛП використовує три канали передачі інформації (вербальний, слуховий та зоровий, (невербальний), і таким чином охоплює майже всю цільову аудиторію, ця техніка є дуже ефективною. Звичайно, це не повний перелік маніпулятивних практик та методів.

Бібліотеки як складова документно-комунікаційної системи вважаються тими інформаційними інститутами, на які покладено відповідальність за забезпечення правдивою та достовірною інформацією, а сучасні технології дозволяють користувачам швидко та повно шукати колекції з будь-якого місця та в будь-який час, задовольняють запити перманентного отримання інформації, її переробки й використання. Бібліотеки розробляють сайти, створюють додатки, надають послуги бібліотечних онлайн-каталогів, таким чином сприяють користувачеві бути в курсі поточних подій і одночасно надають їм навички інформаційної та медіаграмотності в роботі із джерелами інформації. Завдячуючи використанню інтернет-технологій у своїй роботі, бібліотеки займають вдале становище у суспільстві для проведення навчальних програм щодо засвоєння інформаційної та медіаграмотності, а, отже, й у протидії дезінформації, яка трапляється все частіше у різноманітних каналах комунікації: при перегляді телепередач та новинних сайтів, у популярному відеохостінгу YouTube, соціальних мережах (Facebook, Instagram, Tik-Tok), а також месенджерах (Viber, WhatsApp i Signal).

Таким чином, у сучасному інформаційному суспільстві бібліотеки набувають нових функцій, виходячи за межі традиційного збереження та надання доступу до знань. Однією з таких важливих ролей є функція інформаційного щита проти маніпуляцій, дезінформації та пропаганди. Завдяки своїм освітнім, просвітницьким та комунікаційним можливостям, бібліотеки здатні ефективно протистояти інформаційним загрозам та сприяти формуванню критично мислячого, медіаграмотного суспільства.

Зокрема, бібліотеки можуть виступати майданчиками для підвищення рівня інформаційної грамотності громадян, організовуючи тренінги та майстер-класи з медіаграмотності, воркшопи з розпізнавання фейкових новин, маніпулятивних заголовків та клікбейту, а також лекції з аналізу впливу пропаганди та дезінформаційних кампаній. Такі заходи сприяють розвитку критичного мислення та навичок безпечної навігації в інформаційному просторі.

Інструментом боротьби з маніпулятивним контентом можуть також стати спеціально сформовані тематичні полиці з літературою та періодичними виданнями, присвяченими проблематиці інформаційних маніпуляцій у медіа, соціальних мережах та рекламі. Окрім того, електронні каталоги та цифрові ресурси бібліотек можуть містити добірки науково-популярних джерел, а також приклади фактчекінгу і виявлення фейків. Активна присутність бібліотек у соціальних мережах відкриває додаткові канали впливу: у форматі рубрик «Фейк чи факт?», інфографік із ознаками маніпуляцій, коротких відео з прикладами викриття дезінформації або порад «Як не потрапити в інформаційну пастку», бібліотеки можуть формувати інформаційний імунітет користувачів.

Ландшафт дезінформації постійно змінюється та удосконалюється (наприклад необхідність відрізнити контент, створений штучним інтелектом, від контенту, створеного людиною), тому бібліотекам потрібний новий інструментарій, нові партнерства. Такими партнерами можуть стати громадські організації, робота яких пов'язана із медіаосвітою та технологічним розвитком медіа (ГО «Українське Медійне Майбутнє», ГО «Український інститут медіа та комунікації», ГО «Українська Асоціація Медіапсихологів та Медіапедагогів») у співпраці з якими можна розробляти програми, проводити онлайн-навчання практикам пошуку достовірної інформації, перевірці фактів і процесам експертної оцінки. Ознайомлюючи відвідувачів бібліотек із такими ресурсами, як «Детектор медіа», що формують справжній журналістський контент, бібліотекарі можуть допомогти протидіяти дезінформації.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що в умовах сучасного інформаційного суспільства, яке характеризується надмірною кількістю інформації, стрімким розвитком цифрових технологій та посиленням маніпулятивного впливу медіа, надзвичайно актуальним є формування критичного мислення та медіаграмотності громадян. Особливу загрозу становлять методи маніпуляції у ЗМІ, які впливають на світогляд, емоційний стан та

поведінку людей, сприяючи поширенню фейків, дезінформації й викривлених соціальних уявлень. У цьому контексті зростає роль бібліотек як ключових інституцій, здатних стати дієвими посередниками між інформацією та користувачем. Сучасна бібліотека – це не лише центр доступу до знань, а й простір інформаційної безпеки, який реалізує важливу місію з протидії дезінформації та маніпуляціям через просвітницьку діяльність, медіаосвіту, розвиток цифрових компетентностей та підтримку свободи думки. Таким чином, бібліотеки мають потужний потенціал у забезпеченні інформаційної стійкості суспільства та формуванні критично мислячого громадянина, здатного орієнтуватися в складному та суперечливому медіапросторі.

СОЦІАЛЬНИЙ ВПЛИВ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК, ЗНАЧЕННЯ ТА МЕТОДИКА ВИМІРЮВАННЯ

Середа С. В., асистент кафедри документознавства та
української мови

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Бібліотечна справа, як і будь-яка інша, включає в себе аналіз роботи за певний період, оцінку її результатів, для подальшого вдосконалення і планування. Переважно, це про звітність у цифрах та статистичні дані. Але для вимірювання ефективності діяльності бібліотечних установ не менш важливими є якісні або відносні показники, зокрема соціальної важливості бібліотеки для суспільства. Хоча бібліотечна статистика має своє значення, такі показники, як кількість книговидач, заходів або відвідуваність, лише демонструють використання ресурсів, але не відображають повною мірою справжню цінність та вплив, який мають бібліотеки для своїх громад.

Соціальний вплив діяльності бібліотек – це зміни, що відбуваються у житті окремих людей, громад та суспільства внаслідок їхньої діяльності. Це не лише кількісні результати, а й якісні трансформації, які сприяють розвитку, покращенню якості життя та зміцненню соціального капіталу. Виокремлюють такі рівні впливу:

– **індивідуальний** – бібліотеки впливають на покращення доступу до знань, освіти та інформації, зростання рівня цифрової грамотності та критичного мислення, особистісний розвиток та розширення можливостей для самореалізації;

– **на рівні громади** – бібліотеки зміцнюють соціальні зв'язки та активізують громадянське суспільство, створюють безпечні і доступні простори для спілкування та співпраці;

– **на рівні суспільства** – бібліотеки сприяють рівності, інклюзії та соціальній інтеграції, підтримують демократичні процеси через забезпечення вільного доступу до інформації, стимулюють інновації та економічне зростання через розвиток

людського потенціалу, підтримують культурне різноманіття та збереження історичної спадщини.

Суспільний вплив бібліотек на громади може бути багатограним і виявлятися у різних аспектах життя. Виокремлюють кілька ключових напрямів такого впливу, це: підтримання освіти та громадської активності; сприяння культурному розвитку; економічний розвиток; соціальна інклюзія та підтримання вразливих груп; сприяння сталому розвитку (інформування за темами екології та соціальної відповідальності); покращення громадського здоров'я (поширення знань про здоровий спосіб життя через літературу та просвітницькі заходи, організацію клубів здоров'я тощо).

Фахівці інших країн уже мають певний досвід і спеціально розроблені системи. Зарубіжні бібліотеки використовують різні методи та інструменти для вимірювання соціального впливу своєї діяльності, враховуючи як кількісні, так і якісні підходи. У США – це Project Outcome, у Канаді – Library Impact Ontario.

У 2021 році бібліотека м. Роскільде в Данії та консалтингова агенція Seismonaut об'єдналися з метою вийти за рамки цифр та розширити сутність впливу від «скільки книг видала бібліотека» до «що означає для громадян взяти книгу напрокат». Метод, який був розроблений, ґрунтується на британському дослідженні The Arts Council England «Розуміння цінності та впливу культурного досвіду» Мистецької ради Англії. Результати дослідження показали, що для громадян Данії відвідування бібліотеки більше, ніж число в електронній таблиці. Пізніше, на основі вищезгаданого методу, було розроблено The Impact Compass. Компас впливу – це, по суті, інструмент для розуміння впливу культурного досвіду на громадськість. Компас впливу складається з 4 вимірів впливу – емоційного, інтелектуального, соціального та творчого – і 12 параметрів (рисунок 1). Разом вони формують структуру, яка розкриває те, що люди відчують під час зустрічі з бібліотеками та культурою. Це допомагає бібліотечним працівникам поставити правильні запитання та повністю дослідити вплив досвіду на громадськість.

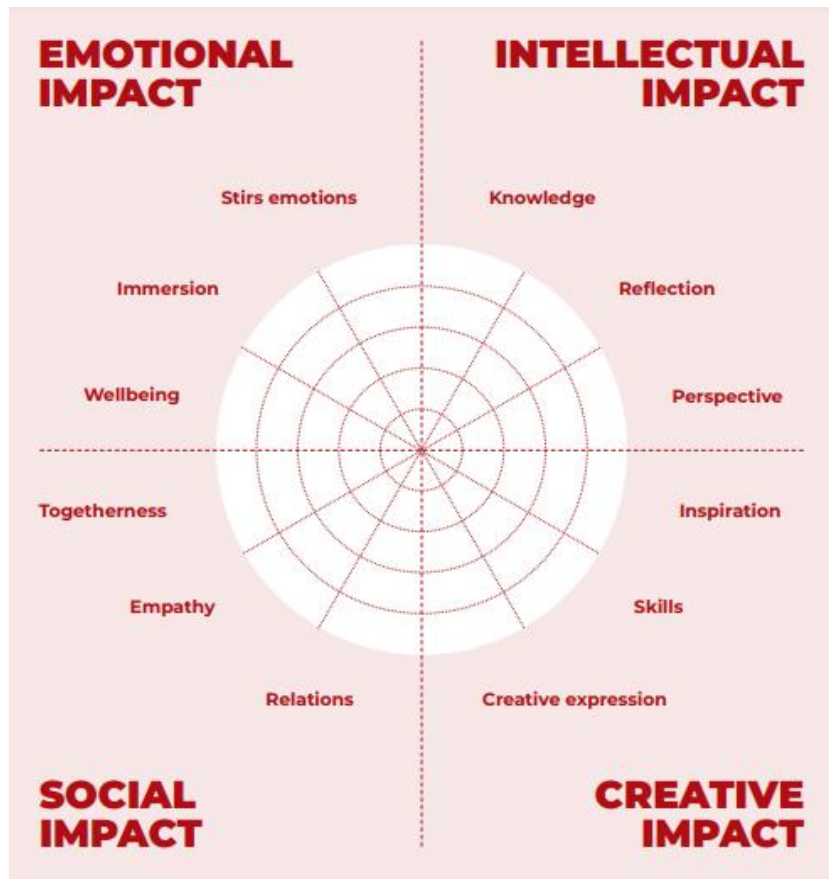

Рисунок 1 – Структура методу The Impact Compass (Компас впливу)

Тобто всі ці методи мають приблизно однаковий інструментарій і спрямовані на анонімне збирання думок користувачів про бібліотечні послуги і ресурси, що їм надаються. На прикладі застосування платформи Project Outcome процес відбувається таким чином: проєкт пропонує готові шаблони опитувань, інструменти для аналізу даних і навчальні матеріали, які допомагають бібліотекам усіх розмірів впроваджувати оцінку результатів. Бібліотеки проводять опитування після заходів чи використання послуг, щоб з'ясувати вплив на відвідувачів. Надалі зібрані дані автоматично обробляються та аналізуються за допомогою спеціальних онлайн-систем. В результаті бібліотеки отримують звіти, що показують, як їхні програми впливають на життя користувачів, а також порівняння з іншими бібліотеками. Наприклад, після курсів цифрової грамотності учасників просять відповісти на питання, чи покращили вони свої

технічні навички, чи почуваються впевненіше в користуванні комп'ютером і чи використовуватимуть нові знання у повсякденному житті. Відповіді допомагають зрозуміти, наскільки ефективними були курси та як їх можна покращити.

Згадаємо про ще один досвід європейських колег у вимірюванні соціального впливу роботи публічних бібліотек. Програма «Inspiring Learning for All» (ILFA), запроваджена в 2008 році Радою музеїв, бібліотек та архівів Великобританії (MLA), стала важливим кроком для оцінювання та вдосконалення освітньої ролі цих установ. Платформа містить інструменти самодіагностики та шаблони для звітності, які допомагають організаціям аналізувати свої сильні та слабкі сторони, визначати пріоритети розвитку та впроваджувати зміни, орієнтовані на потреби громади. В 2023 році бібліотеки Саффолку представили результати незалежного дослідження впливу своєї діяльності. Завдяки широкому спектру безкоштовних послуг у 45 філіях, бібліотеки Саффолку пропонують життєво важливі послуги місцевим громадам, охоплюючи людей різного віку, включаючи найбільш вразливі групи населення. Цей приклад є доказом того, що бібліотеки здатні адаптуватися до сучасних викликів і стати важливими інструментами для підвищення добробуту населення. Бібліотеки Саффолку демонструють, як інвестування в культурну інфраструктуру приносить довгострокові вигоди для суспільства.

Якщо говорити про практичну цінність результатів вимірювання соціального впливу діяльності бібліотеки, то, крім, використання цих даних для подальшого її розвитку, можна назвати ще декілька пунктів. По-перше, це ефективний спосіб обґрунтування фінансування роботи бібліотечної установи й залучення нових партнерів та грантів. Дані про соціальний, економічний та культурний вплив бібліотек допомагають переконати органи влади, донорів та громадськість у необхідності їх підтримки. По-друге, з'являються передумови до підвищення довіри громадськості. Якщо бібліотека регулярно оцінює свій вплив і публічно ділиться результатами, це зміцнює її репутацію як важливого суспільного інституту та підвищує імідж. Коли мешканці

бачать реальний вплив бібліотеки на їхнє життя (освіта, дозвілля, кар'єрні можливості), це сприяє їхній більшій залученості та підтриманню діяльності бібліотеки. По-третє, бібліотеки можуть переймати досвід, слідкуючи один за одним, ділитись історіями успіху, обговорювати разом результати, об'єднувати і аналізувати дані соціального впливу бібліотек певної громади, області, міста тощо.

Отже, вимірювання та подальше аналізування соціального впливу своєї діяльності допомагає бібліотекам краще розуміти, наскільки ті чи інші послуги мають значення для користувачів, чи є вони достатньо якісними тощо. Отримані результати оцінювання допомагають бібліотекам адаптувати свої програми до потреб відвідувачів та використовуються для демонстрації цінності бібліотек місцевим органам влади, донорам, громаді, а також для залучення нових грантів і партнерів. Вимірювання соціального впливу дає змогу бібліотекам демонструвати свою важливість для суспільства, покращувати свої послуги та бути завжди актуальними. Це важливий крок до підвищення прозорості та ефективності їхньої діяльності. Безумовно, використовуючи міжнародний досвід, українські бібліотеки можуть почерпнути для власного розвитку приклади інструментів для вимірювання соціального впливу.

ЕСТЕТИЗАЦІЯ МОВЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ

А. Є. Прилуцька, професор ХАІ, канд. філос. наук, доцент,
зав. кафедри документознавства та української мови

К. Сєверухіна, студентка
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний університет»

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та повсюдної диджиталізації особливої актуальності набуває здатність фахівців інформаційно-сервісної сфери ефективно й виразно подавати інформацію. У сучасному соціокультурному контексті, де візуально-вербальні потоки відіграють ключову роль у комунікації, навички естетизації вербальної інформації стають обов'язковими професійними компетентностями. Естетично оформлене мовленнєве висловлювання здатне підвищити сприйнятність і переконливість повідомлення, сформувати позитивний образ автора або організації, а також сприяє встановленню довірливих стосунків з аудиторією.

Для сучасної України, яка активно інтегрується в глобальний інформаційний простір, прагне зміцнення національного бренду та ефективного представлення своїх інтересів на міжнародній арені, ці навички мають особливу вагу. Бізнес-структури, що конкурують на зовнішніх ринках, потребують фахівців, здатних не лише до аналітики, але й до естетично привабливої, культурно чутливої комунікації. Те саме стосується і політичних еліт, для яких здатність донести меседж у зрозумілій, емоційно резонансній і візуально привабливій формі є важливим інструментом впливу, репутаційної стійкості та демократичного діалогу.

У професійній комунікації для встановлення ділових контактів з іншими людьми найчастіше використовують різні форми вербального спілкування. Бесіда, промова, презентація використовуються як форми спілкування з людьми, інструмент обміну думками, інформацією, але це не означає що вона має бути механічною, сухою та без емоційного забарвлення.

Питання вербальної естетики в ділових презентаціях цікавило багатьох дослідників, от наприклад, ділові презентації та особливості їх проведення розглядають О. Й. Лесько, М. Д. Прищак, О. Б. Залюбівська та Г. Г. Рузакова. Вербальні та невербальні аспекти міжособистісної комунікації у сучасному контексті описує Модестова Т.В. Мистецтво публічних виступів досліджує Кріс Андерсон. Тему уваги аудиторії як чинник успішності публічного виступу підіймає О. Красицька.

Вербальна естетика з позицій лінгвокультурології – це сукупність мовних засобів і стилістичних прийомів, які забезпечують естетичне сприйняття вербального тексту, відображаючи національно-культурні цінності, естетичні норми та світоглядні уявлення мовної спільноти.

Іншими словами, це здатність мови створювати художню, емоційно виразну та культурно релевантну форму комунікації, яка викликає естетичну реакцію в реципієнта.

У лінгвокультурологічному аспекті вербальна естетика розглядається як механізм трансляції культурного досвіду та ідентичності через мовленнєву форму, де важливу роль відіграють метафори, стилі, жанри, національні символи, риторичні фігури та мовні коди, що мають естетичну цінність у конкретній культурі або професійної галузі. Коли спікер володіє мовою з відчуттям її сили, інтонації й образності, навіть складні теми набувають легкості й привабливості в очах аудиторії.

Зокрема, метафори, порівняння та риторичні питання - це ті інструменти, які роблять виступ не нудним викладом фактів, а діалогом із глядачем. Наприклад, замість того щоб сказати: «Ми знизили витрати на 20%», можна сформулювати повідомлення так: «Ми обрізали зайве, мов садівник, який формує крону дерева – залишили лише те, що росте й дає плоди». Такий підхід не лише стилістично прикрашає мову, а й допомагає краще зрозуміти суть та привернути увагу.

Крім цього, естетично оформлена мова викликає довіру. Людина, яка говорить виразно, грамотно і з повагою до слухача, здається компетентнішою та впевненішою у собі та своїй роботі. Її приємно слухати, хочеться слідувати за думкою й не втрачати нитку розмови. Це особливо важливо в

діловому контексті, де від того, наскільки якісно подано ідею, може залежати рішення інвестора, партнера або клієнта.

Також не можна не згадати про роль пауз, темпу й інтонації – це своєрідний інструментарій «мелодійності мови». Вони формують динаміку виступу, дозволяють підкреслювати важливе та надавати простір для осмислення сказаного. Слухач має змогу не лише чути, а й відчувати зміст. І саме це емоційне забарвлення підтримує його увагу протягом усієї презентації.

Ці положення наочно ілюструє постать Стіва Джобса – одного з найвідоміших спікерів у сфері бізнес-комунікації, чия презентаційна практика здобула світове визнання як зразок ефективної реалізації вербальної естетики. Його публічні виступи демонструють здатність мовлення не лише утримувати увагу аудиторії, а й викликати сильний емоційний відгук та естетичне захоплення. Характерною ознакою комунікативної стратегії Джобса є відмова від шаблонних прийомів, таких як читання з аркуша або слайдів, а також уникнення перевантаження мови технічною термінологією чи зайвими деталями. Його мовлення вирізнялося лаконічністю, семантичною насиченістю, чіткою інтонаційною структурою та високим рівнем дикційної культури, що стало результатом ретельної підготовки до виступів – багаторазового опрацювання інтонаційних малюнків, пауз і логічних акцентів.

Візуальний образ Джобса, чорний гольф, джинси та білі кросівки, виконував не лише стилістичну, а й функціональну роль: завдяки стриманості в зовнішньому вигляді акцент аудиторії фокусувався виключно на змісті промови. Таким чином, презентаційна модель Джобса є прикладом гармонійного поєднання вербальної та невербальної естетики в публічному дискурсі, орієнтованому на максимальну ефективність комунікації.

Отже, у контексті зростаючої ролі комунікації у сфері бізнесу, політики й інформаційно-сервісної діяльності, вербальна естетика постає як важлива професійна компетенція, що забезпечує не лише ефективність передачі інформації, а й формування іміджу, довіри та емоційного зв'язку з аудиторією. Естетизація мовлення, зокрема у форматі публічних виступів і презентацій, вимагає від фахівця високого рівня мовної

культури, стилістичної майстерності та здатності інтегрувати культурні коди й емоційні маркери в комунікативний процес.

Застосування лінгвокультурологічного підходу дозволяє розглядати вербальну естетику як механізм трансляції національно-культурних цінностей та професійних норм, що є особливо актуальним для сучасної України в умовах її глобалізаційних прагнень та зміцнення міжнародного іміджу.

ВПЛИВ НАДМІРНОГО СПІЛКУВАННЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ НА РЕАЛЬНІ МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ В ЗРІЛОМУ ВІЦІ

Л. С. Сокол, студентка
науковий керівник – викладач А. О. Неманежина
Запорізький національний університет

Дослідження впливу надмірного спілкування в соціальних мережах на реальні міжособистісні стосунки в зрілому віці є надзвичайно актуальним. Із розвитком сучасних технологій соціальні мережі стали популярними не тільки серед молоді, але й серед осіб зрілого віку. Надмірне їх використання може призвести до прояву симптомів десоціалізації та формування залежності. Тому особливо важливим є мінімізація впливу соціальних мереж на людей зрілого віку з метою збереження процесів соціалізації та створення гармонійних міжособистісних відносин у реальному житті.

У сучасному світі, що стрімко розвивається, соціальні мережі стали провідною платформою для обміну думок та спілкування між людьми з усього світу. Однак, надмірне використання цих платформ негативно впливає не лише на фізичне здоров'я, але й на якість реальної соціальної взаємодії.

У зрілому віці знижується коло близьких контактів та соціальної взаємодії, що призводить до певної ізоляції та емоційного відчуження. У цьому контексті соціальні мережі можуть відігравати як позитивну так і негативну роль. До позитивних аспектів можна віднести підтримку соціальних зав'язків з рідними та друзями, які перебувають на відстані, та негативних – витіснення реальної взаємодії між людьми, що поглиблює проблему соціальної ізоляції.

Використання соціальних мереж вже давно не обмежується лише пошуком корисної інформації, вирішенням професійних питань чи полегшенню обміну повідомленнями, вони стали повноцінним середовищем міжособистісного спілкування, здатним як підтримувати соціальну включеність так і порушувати її.

Надмірне захоплення інтернет платформами може суттєво вплинути на реальні стосунки користувачів, викликаючи замкненість, втрату контактів, кола спілкування, непорозуміння та зниження навичок невербального та вербального спілкування. Нехтування власними обов'язками і занурення в більш комфортний віртуальний світ, що створює ризик порушення соціального функціонування в реальному житті. Надмірне використання соцмережами може призвести до адиктивної поведінки особистості.

Недостатня насиченість спілкуванням у реальному житті, особливо осіб зрілого віку, спонукає звертатися до соціальних джерел як альтернативного простору для самовираження, самопрезентації та емоційної взаємодії. Віртуальне середовище дає можливість розкривати особистісні якості, приміряти різні соціальні ролі та переживати емоції, які залишаються нереалізованими в умовах повсякденної фізичної взаємодії.

Одним із ключових мотиваційних чинників для створення «віртуальних особистостей» часто постають так звані «пошукові мотиви», тобто прагнення отримати новий досвід, який розглядається як цінність сам по собі. Це зумовлює сприйняття віртуального життя як більш безпечний емоційно насичений простір порівняно з реальним життям.

Спілкування в соціальних мережах дозволяє уникнути багатьох аспектів міжособистісної комунікації, зокрема невербальних (відсутність зорового контакту, миттєве емоційне реагування, можливість чути голос, бачити жести й міміку іншої особи), що замінюються текстовими повідомленнями та смайликами, які можна ретельно обмірковувати перед відправленням.

Досвідчений користувач віртуального середовища потрапляючи в реальні міжособистісні відносини може зіштовхнутися з численними складниками справжнього спілкування, що є для нього незвичним. При цьому людина починає відчувати дискомфорт, розгубленість і сором, що часто супроводжується станом дезадаптації та десоціалізації.

У сучасному онлайн-середовищі зазвичай люди вільно висловлюють свої думки та створюють бажані образи, що ведуть до заміни свого «реального-Я» на «ідеальне-Я». Це

дозволяє знаходити підтримку серед онлайн-друзів і прихильників, що частково задовольняє потребу в любові та прийнятті. У реальному житті такі особи можуть втрачати соціальні навички, відчувати труднощі у взаємодії з іншими людьми, стикатися з комунікаційними бар'єрами та мати проблеми у встановленні особистісних й професійних стосунках.

Зокрема науковці розглядають соціальні мережі як унікальну форму комунікації. Взаємодія в онлайн-середовище дозволяє проявити те, що люди не можуть або не наважуються показати в реальному житті. Це робить соціальні мережі особливо привабливими для тих, хто має занижену самооцінку, обмежені комунікативні навички та схильність демонструвати неправдиві образи суспільству. Така форма спілкування може призвести до посилення бар'єрів у спілкуванні, уникнення конфліктів, труднощів з адаптацією до нових соціальних умов і ситуацій. Усе це може сприяти формуванню невпевненості у собі, сором'язливості, страху виступів перед аудиторією та складності у вільному вираженні думок.

Отже, значне використання соціальних мереж є ключовим фактором, що сприяє розвитку соціальної дезадаптації, десоціалізації та адиктивної поведінки серед осіб зрілого віку, а також формуванню залежності від віртуальної взаємодії. Теоретичний аналіз підкреслює негативний вплив надмірного спілкування в соціальних мережах на реальні міжособистісні стосунки в зрілому віці. Тому, з метою покращення навичок ефективного спілкування та подолання бар'єрів у реальній міжособистісній взаємодії, доцільним є обмеження використання соціальних мереж у вільний час.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15641205>

РОЛЬ БІБЛІОТЕК ЯК ЦЕНТРІВ СУСПІЛЬНОГО ДОСТУПУ ДО ЗНАНІСВИХ РЕСУРСІВ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ

А. Ставицька, студентка

Науковий керівник – д-р наук із соц. комунікацій, професор

Г. В. Шемаєва

Національний аерокосмічний університет

«Харківський авіаційний інститут»

Зростаючий вплив цифровізації на сучасне суспільство відповідно впливає і на діяльність сучасної бібліотеки. Якщо раніше похід до бібліотеки можна було уявити собі лише як, власне, похід до читальної зали та взяття необхідного матеріалу, то зараз все це можливо зробити навіть не виходячи із дому. Сучасна бібліотека надає дистанційний доступ щонайменше до цифрового каталогу своїх матеріалів, а найчастіше дає також можливість в онлайн-режимі отримати додаткові послуги. Це може бути, наприклад, оформлення читацького квитка або оренда приміщення для проведення наукової конференції. Звісно, що такі зміни значно спрощують людську діяльність майже в усіх пов'язаних областях: від школяра, який шукає необхідну книгу з переліку «прочитати влітку», до доцентів та професорів, які шукають матеріали для своїх досліджень або хочуть провести науковий захід (конференцію, симпозіум тощо). Є також інша сторона роботи бібліотеки – з боку її співробітника. Цифровізація робить його роботу значно простішою та швидшою, оскільки бібліотеки працюють з інформацією, а навіть найпростіші цифрові пристрої здатні обробляти її багаторазово швидше, ніж людина. У контексті впливу цифровізації на діяльність бібліотек гарним прикладом є сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Він надає доступ до величезного переліку інформаційних ресурсів та баз даних, наприклад до спеціалізованих бібліотек (юридичної, філософської літератури тощо) та навіть до електронних виставок. Також сайт має окремий розділ для працівників сфери бібліотечної та архівної справи з різноманітними пов'язаними ресурсами та послугами.

Зрозуміло, що цифровізація є глобальним процесом та не може бути розглянута лише у контексті України. Більш глобальним прикладом впливу цифровізації на бібліотечну діяльність є проект The European Library, який є своєрідним консорціумом національних бібліотек Європи. Головною концепцією цього проекту є забезпечення централізованого зберігання метаданих про цифрові об'єкти у володінні бібліотек (оцифровані матеріали, електронні каталоги тощо), та децентралізоване збереження самих об'єктів. Таким чином, наявну інформацію про деякий цифровий об'єкт можна знайти у рамках системи пошуку проекту, а сам об'єкт переглянути вже на веб-ресурсі конкретної бібліотеки. Україна також є учасником проекту, процес її інтеграції розпочався у 2008 році через вище згадану НБУ імені Вернадського. Наразі результати діяльності проекту інтегровано у проект Europeana, який направлений на збереження цифрової культурної спадщини у Європі.

Отже, цифровізація значно вплинула на діяльність сучасної бібліотеки, при чому позитивно. Вона дозволяє бібліотекам ще ефективніше виконувати свою головну задачу, тобто збереження інформації та надання доступу до неї. Якщо розглядати цей процес у контексті російського вторгнення до України з лютого 2022 року, цей вплив є особливо важливим. З початку війни було пошкоджено чи знищено більш ніж 2000 об'єктів культурної інфраструктури, серед яких є і бібліотеки. Через це особливо важливим стає аспект збереження інформаційних джерел від знищення та забезпечення доступу до них без загрози для життя чи здоров'я читачів. Цифровізація надає безпрецедентні можливості для виконання цих задач, що робить роботу з її подальшого втілення в діяльності українських бібліотек вкрай актуальною та необхідною.

ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

А. М. Стаднік, студентка

Науковий керівник – канд. наук із соц. комунікацій, доцент

Л. В. Кислюк

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

У кризових умовах електронні бібліотеки закладів вищої освіти стали критично важливим інструментом забезпечення безперервного доступу до освітніх і наукових ресурсів, компенсуючи недоступність традиційних бібліотек.

Історія розвитку українських електронних бібліотек є досить короткою та нетривалою. Розвиток електронних бібліотек відбувався поступово, проходячи кілька ключових етапів, кожен з яких характеризувався певними технологічними, інформаційними та організаційними змінами. Умовно можна виокремити три основні етапи становлення та еволюції електронних бібліотек.

1. Етап оцифрування та архівації є початковим етапом (1980–1990-ті роки). На цьому етапі основна увага зосереджувалася на переведенні друкованих ресурсів у цифрову форму. Електронні бібліотеки функціонували переважно як архіви, орієнтовані на збереження текстової інформації. Основними завданнями було створення цифрових копій книг, наукових статей, газет та інших документів, а також формування електронних каталогів. З'явилися перші проєкти з відкритим доступом до оцифрованих текстів, серед яких одним із найвідоміших є Project Gutenberg, який був створений у 1971 році американським інформатиком Майклом Гартон, основною метою якого було забезпечення вільного й безкоштовного доступу до літературних творів, що перебувають у суспільному надбанні шляхом їх оцифрування та публікації в Інтернеті.

2. Етап інтеграції та розвитку мережесих технологій (кінець 1990-х – 2000-ні роки)

Цей період відзначається стрімким розвитком мережевих технологій, що сприяло інтеграції електронних бібліотек в глобальний інформаційний простір. Почали масово створюватися електронні бібліотеки з відкритим онлайн-доступом. У практику ввійшло використання стандартів метаданих, зокрема Dublin Core, що забезпечувало ефективне структурування та пошук інформації. Зросла роль університетських репозитаріїв, електронних архівів та цифрових колекцій у забезпеченні наукового обміну. Розпочалося активне впровадження принципів відкритого доступу до наукових публікацій. Прикладами є проекти США, такі як створення Національної федерації цифрових бібліотек 1995 року та проекту DLI 1994 року, сприяли розвитку електронних бібліотек і дослідженню науковцями усіх питань і проблем щодо цього по всьому світу. Наприклад, створення 1995 року у Європі прототипу глобальної бібліотечної мережі проекту «BibliothecaUniversal» та в різні роки подібних проектів в Іспанії, Чехії, Шотландії, Великобританії, Польщі, Франції, Японії тощо [3].

Усі вищевказані розробки безумовно сприяли тому, що подібним проектом почали займатись в Україні. Так, вперше тему розробки української Національної електронної бібліотеки було піднято ще 1998 року офіційно у Законі України «Про Національну програму інформатизації», де було зазначено розробку програми «Електронна бібліотека» на державному рівні [2].

Вже 1999 року було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку державних замовників завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 1999 рік» [1], в якій було описано суть створення проекту Національної електронної бібліотеки. Після затвердження вказаних документів спеціалісти бібліотечної справи активно долучилися до ініціативи, у Книжковій палаті України було створено «Стратегічний план інформатизації бібліотек України до 2005 року», що охопив 10 проектів, жоден з яких не було реалізовано повністю.

Першим успішним вітчизняним проектом реалізації електронної бібліотеки стало створення 1998 року електронної

наукової бібліотеки Національної академії наук України у співпраці з Науковою бібліотекою України ім. В. Вернадського. Суть цього співробітництва була у передачі Науковою бібліотекою України своїх електронних інформаційних ресурсів науково-дослідним центрам Національної академії наук і навпаки [3].

3. Етап інтелектуалізації та мобільного доступу є сучасним етапом (з 2010-х років – до сьогодні).

На сучасному етапі електронні бібліотеки перетворюються на комплексні цифрові платформи, які забезпечують не лише зберігання та доступ до інформації, а й інтелектуальну її обробку. Використання хмарних технологій, мобільних додатків, штучного інтелекту та семантичного пошуку значно підвищує зручність і персоналізованість інформаційного обслуговування. Впроваджуються мультимедійні та інтерактивні формати подання матеріалів. Особливого значення набувають концепції відкритої науки (та цифрової гуманітаристики, що розширюють функціональні можливості електронних бібліотек у науково-освітньому середовищі.

Сфера електронних бібліотек українських ЗВО активно розвивається, особливо внаслідок пандемії та війни. Наприклад, цифрові бібліотеки таких ЗВО, як Національний авіаційний університет, Київський політехнічний інститут та Харківський національний університет радіоелектроніки надають доступ до широкого спектру наукових ресурсів і баз даних, таких як Scopus, Web of Science, своїх електронних репозитаріїв і т. ін.

В умовах воєнного стану електронна бібліотека НТУ стала важливою підтримкою освітнього процесу, забезпечуючи доступ до інформаційних ресурсів та нові можливості для студентів і викладачів. Завдяки автоматизації, створенню електронних каталогів та інтеграції наукометричних баз даних, бібліотека ефективно функціонує в кризових умовах, сприяючи освітньому процесу, а також підтримуючи національну ідентичність та інклюзивність.

Електронні бібліотеки ЗВО в умовах війни стикаються з такими проблемами, як обмежене фінансування, недостатня технічна база тощо. Попри труднощі, перспективи розвитку

цих ресурсів включають інтеграцію з освітніми платформами, розширення доступу до наукових ресурсів, удосконалення інтерфейсів користування, використання штучного інтелекту, підвищення цифрової грамотності та активну інтеграцію у глобальні науково-освітні мережі.

Список використаних джерел

1. Про затвердження переліку державних замовників завдань (проектів) Національної програми інформатизації на 1999 рік: Постанова Кабінету міністрів України від 22 березня 1999 р. № 431. *Верховна Рада України*. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/431-99-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.02.2025).
2. Про Національну програму інформатизації: Закон України. *Верховна Рада України*. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр#Text> (дата звернення: 20.02.2025).
3. Менсо І. Електронні бібліотеки: історично-правовий огляд. *Юридичний вісник*. 2014. № 1. С. 227–232.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15641263>

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ І КРАЄЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ В ХУДОЖНІЙ ТВОРЧОСТІ СЕРГІЯ ВАСИЛЬКІВСЬКОГО

Станичнов Олег, старший викладач
Харківська державна академія дизайну та мистецтв

Український культурний простір кінця ХІХ ст. у контексті образотворчого мистецтва мав певний зв'язок із загальноєвропейськими течіями.

Цей зв'язок будувався на певних течіях та стилях, наприклад, імпресіонізмі, модерні та символізмі, але розуміння імпресіонізму в мистецтві України мало регіональні особливості. Так, творчість Івана Труша, Львівської (Галицької) школи живопису була сповнена силуетного сприйняття, без щільної деталізації, з характерним пастозним та м'яким мазком, у той час як картини М. Ткаченка мають доволі чіткі лінії, деталізацію, більш рельєфний мазок з контрастним поєднанням тонкого фарбового шару. Але цих художників об'єднувала єдина ідея: утілити СВОЇ настрій натури, СВОЄ відчуття СВОГО ландшафту, особливого, відмінного від інших – італійських чи французьких. Як зазначала О. Жбанкова, «в Україні імпресіонізм не набув форм самостійної школи. Класичний імпресіонізм, незважаючи на індивідуальну своєрідність кожного з його представників, ніс у собі відбиток єдиного художнього стилю, тих загальних закономірностей, які виявили діапазон його живописних ознак».

У Харкові склалася унікальна спільнота художників, представлена такими діячами, як С. Васильківський, П. Левченко, М. Беркос, М. Ткаченко. Ці майстри не виділяли штучно національних особливостей, не займались стилізацією. Національний пейзаж у їхній творчості – це увага до специфічних особливостей природи Слобожанщини, характеру рослинності, використання колористичної палітри, яка є пріоритетною у зоровому сприйнятті слобожанина.

Розглядаючи культурне надбання всесвітньо відомого українського та слобожанського митця Сергія Васильківського,

можна відмітити, що в його творчості простежується зацікавленість побутом, культурою та пейзажем рідного краю.

1883 рік для митця став переломним в контексті культурного пошуку в самоідентифікації крізь призму мистецтва. У цей рік митець здійснив подорож Україною та створив значні полотна, які визначили його подальшу діяльність, зобразивши культурні та етнографічні особливості регіону: «Весна в Україні», «Кам'яна балка», «На околиці» і «Ніч на Дніпрі» (на превеликий жаль, не збереглася), яка принесла велику золоту медаль та фінансування для подальшої творчої діяльності за кордоном. Всі полотна були написані до чіткого правдивого зображення, без сегменту узагальнення, що надає нам можливість зрозуміти побут, одяг та звички різних частин нашої країни.

Серед робіт, по суті, немає чистих пейзажів – Сергія Васильківського більше цікавлять селянські хати, дворики, околиці, хутори, вітряки, побут, а потім їхня живописна краса й архітектурна своєрідність, милування переливчастим світлом пейзажу, тонке відчуття нюансів кольору. Цей творчий спадок формує наше враження до романтизованого минулого. Звідси і пошуки відповідного композиційного, колористичного і тонального рішення картин.

З 1900 року зацікавленість Сергія Васильківського спрямовується на оформлення Полтавського земства за участю Миколи Самокіша, Михайла Беркоса та Михайла Ткаченка. Також у цей час митець створює серію робіт «Українське козацтво», де дуже прискіпливо передає одяг, зброю, звички козаків. Подальша зацікавленість митцем темою козацтва приводить до цілої серії портретів старшини та історичних діячів рідного краю. Основою для цих портретів стають старовинні гравюри та літературні джерела.

Різнобічна майстерність Сергія Васильківського утворила краєзнавчу та культурологічну базу візуального та ілюстративного матеріалу, при цьому не втративши художньої цінності, яка важлива для творчості митця. Дрібні деталі в роботі художника створили узагальнений образ України через слобожанський пейзаж.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15664119>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ АРХІВНОЮ СПРАВОЮ У ФРАНЦІЇ

Телюпа О. В., ст. викл.

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Франція – одна із провідних архівних країн з міцними державними традиціями, які вплинули на розвиток архівної справи інших країн, зокрема і України.

У Франції існує одне із найстаріших і найбільш розвинутих архівних законодавств у світі. Результатом розвитку архівного законодавства Франції ХХ ст. став закон від 3 січня 1979 року, який і сьогодні вважається одним із найкращих у світі. У законі було надане таке визначення архівів: «Сукупність документів, незалежно від форми, матеріального носія або дати створення, зібраних у процесі діяльності фізичною або юридичною особою, адміністрацією або приватною організацією». Це автоматично включало до національного надбання не лише державні, але й приватні архіви. Віднесення до пам'яток історії приватних фондів захищало їх від розпорошення і продажу за кордон. Але навіть і цей закон не був позбавлений певних вад.

У 1990-х роках у Франції починається переробка архівного законодавства за результатами впровадження закону 1979 року у напрямку скорочення строків секретності для документів, що знаходяться на державному зберіганні, створення юридичних механізмів, що дозволили б комплектування документами підприємств різних форм власності та документами політичних та державних діячів вищого рангу тощо.

Підготовка нового закону продовжувалася понад 10 років і у 2006 році на розгляд парламенту було передано проєкт нового закону, що дозволяв полегшити доступ до документів державних органів, покращити юридичний захист приватних архівів, внесених до реєстру «пам'яток історії», посилити кримінальне покарання за знищення або пошкодження архівів, надати рівні права електронним архівам.

Закон було прийнято Національною асамблеєю у другому читанні 15 липня 2008 року. Він став частиною Кодексу національного надбання (законодавчу частину Кодексу введено в дію 2004 р.), що об'єднав архівний, археологічний, музейний, бібліотечний та інші нормативні акти, що стосуються пам'яток минулого. Кодекс національного надбання (Code du Patrimoine) містить загальну частину (перший розділ стосується питань придбання культурних цінностей, сьомий уточнює, які з положень застосовуються у заморських департаментах) і 5 тематичних, що присвячені архівам, музеям, бібліотекам, археологічним джерелам та архітектурі.

Закон 2008 року складається із двох розділів («Загальний режим архівів» та «Аудіовізуальні архіви юстиції»). Поряд із документами, що утворилися в діяльності державних установ і органів влади, остаточно визнані державними і архіви, утворені «юридичними особами приватного права, на яких покладено завдання суспільного призначення». Закон підтверджує невідчужуваний характер державних архівів і незастосування до них у випадку незаконного відчужування строку давності. Зберігається обов'язковий відбір архівних документів на зберігання за переліками, подвійне візування переліків фондоутворювачем і територіально компетентним державним архівом.

Новий закон посилив контроль за описуванням, реставрацією і переміщенням приватних архівів, що мають статус пам'яток історії. Було змінено підхід до розсекречування документів: замінено видовий підхід аналізом змісту документів, що вимагає перегляду справ поаркушно.

На початку XXI ст. відбуваються зміни і в структурі управління архівною справою Франції.

До 2009 року архівну систему очолювало Архівне управління, створене ще у XIX ст. У листопаді 2009 року замість Головного управління архівів створено Міжвідомчу службу архівів Франції (Service interministeriel des archives de France – SIAF) на чолі з директором архівів. Служба визначає, координує та оцінює діяльність держави в галузі архівів, за виключенням тих, які знаходяться у веденні Міністерства

збройних сил та Міністерства Європи і іноземних справ, тобто діяльність зі збору, зберігання, надання доступу і використання державних документів в адміністративних, громадянських, наукових та культурних цілях. Служба також відповідає за забезпечення приватних архівів, що представляють суспільний інтерес з історичної точки зору.

Міжвідомча архівна служба разом із Інспекційною службою культурно-історичного надбання (Service de l'inspection des Patrimoines) здійснює науково-технічний контроль за станом як державних архівів так і приватних, що знаходяться під захистом держави. Вона також виконує функції секретаріату Вищої ради архівів.

Міжвідомча служба архівів входить до складу створеної у січні 2010 року Генеральної дирекції надбання (від 2020 року надбання та архітектури – Direction generale des Patrimoines et de l'Architecture) – департаменту в структурі Міністерства культури, яка здійснює управління архівами, музеями, архітектурою, пам'ятниками та іншими сферами культури.

У складі Генеральної дирекції діють чотири служби – архівів, музеїв, управління архітектурою, управління територіями, що охороняються та археологією.

Вища рада архівів (Conseil superieur des archives) була створена у 1988 році, вона замінила Вищу архівну комісію (1884 р.). Роль та склад вищої ради були визначені архівним законом від 15 липня 2008 року. Вища рада є консультативним органом при Міністрі культури з питань політики стосовно державних і приватних архівів, програм досліджень і публікацій, впровадження нових технологій в архівній галузі, а також віднесення приватних архівів до категорії історичних. Рада збирається один раз на рік.

Отже, сильною стороною архівної системи Франції є нормативна база, яка відповідає всім вимогам сучасності, віднесення архівів до національного надбання. Архівний закон 2008 року відбив чергове розширення складу національного надбання та розвиток методики роботи із ним, його повноправною частиною стали електронні архіви. Керівним органом архівної системи Франції є Міжвідомча служба архівів Франції.

АВТОБІОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В АЕРОКОСМІЧНІЙ ІНЖЕНЕРІЇ

І. Ушно, канд. філос. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Упродовж десятиліть STEM-галузі (наука, технології, інженерія, математика) залишаються одними з найменш інклюзивних за гендерною ознакою. Жінки, які працюють у технічних і точних науках, досі зіштовхуються з структурними, культурними та соціальними бар'єрами – від стереотипів і упередженого ставлення до відсутності менторської підтримки та рівного доступу під час кар'єрного зростання. Особливо помітною ця нерівність є в аерокосмічній інженерії – сфері, яка традиційно асоціюється з чоловічими якостями: силою, логікою, рішучістю. Жінки в космічній галузі часто залишаються невидимими в історії, дослідженнях та медіа, попри свій вагомий внесок.

У цьому контексті автобіографічний підхід стає не просто способом розповісти свою історію, а методом критичного осмислення системи, яка формує досвід жінки в науці. Він дозволяє: вивести приватне у публічне поле; викрити невидимі механізми виключення; переформатувати уявлення про наукову суб'єктність. Таким чином, дослідження гендерної нерівності через автобіографічну оптику – це крок до людянішої, інклюзивної, відкритої науки.

Запропонована методологія автобіографічного дослідження гендерної рівності в аерокосмічній інженерії охоплює кілька етапів.

1. Формулювання проблемного запиту, а саме яким чином особистий досвід жінки в аерокосмічній інженерії відображає системну гендерну нерівність?

2. Вибір дослідницького підходу, що включає якісну методологію: наголос на досвіді, інтерпретації, сенсах та автобіографічне письмо або наративні інтерв'ю.

3. Збирання даних:

- написання особистої автобіографії (рефлексивний текст);
- збирання автобіографічних фрагментів або інтерв'ю з іншими жінками в галузі;
- використання вторинних джерел: блоги, статті, виступи, архіви.

4. Аналіз:

- кодування тематик (сексизм, самотність, роль менторства, натхнення);
- наративний аналіз (як структурується історія, що замовчується, що підкреслюється);
- інтерсекційний аналіз (врахування перетину гендеру з іншими факторами – віком, расою, соціальним статусом).

5. Інтерпретація або пов'язування особистих історій з ширшими структурами: інституційна культура, історія науки, гендерна політика.

6. Представлення результатів через інтеграцію особистого і академічного письма або використання прямих цитат, фрагментів текстів, візуалізацій.

Переваги автобіографічного підходу:

глибина і щирість, де дослідниця не тільки спостерігає, але й бере участь, переживає, рефлексує;

актуалізація «мовчазного знання», досвіду, який не фіксується статистикою, стає цінним матеріалом;

переосмислення наукової об'єктивності або визнання суб'єктивності як ресурсу, а не перешкоди;

політична й етична значущість, коли дослідження стає актом видимості, опору і солідарності.

Виклики й обмеження:

суб'єктивність і ризик упередженості, коли особистий досвід не завжди можна узагальнити – але його цінність у глибині, а не в репрезентативності;

етична вразливість, коли відкритість себе (або респондентки) потребує чутливості, етичного захисту та делікатного представлення;

сприйняття академічною спільнотою, коли автобіографічний підхід іноді критикується як «ненауковий» або «емоційний»;

неоднозначність інтерпретацій, коли один і той самий досвід може трактуватись по-різному – і це вимагає від дослідника високого рівня саморефлексії.

Після збору автобіографічних текстів або інтерв'ю настає етап аналітичного занурення: не лише «що було сказано», а як, чому і в якому контексті. Основні теми, які часто проявляються в автобіографічному досвіді жінок в STEM/аерокосміці:

1. ДИСКРИМІНАЦІЯ

- прихована й відкрита: жарти, недовіра, недопуск до проєктів;

- узаконені нерівності: гендерний дисбаланс у зарплаті, бракує просувань;

- емоційне навантаження: відчуття меншовартості, ізоляції, «не на своєму місці».

2. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ

- освоєння простору технічної науки попри бар'єри;

- прагнення вийти за межі ролі «жінки в чоловічій професії», бути просто фахівчицею;

- зміцнення через подолання – досвід, що формує стійкість.

3. СПІЛЬНОТА / СОЛІДАРНІСТЬ

- пошук однодумців: жіночі кола, неформальні групи підтримки;

- менторство: старші жінки, які допомогли «втриматися»;

- важливість бути прикладом для наступного покоління.

Автобіографічний кейс: Валентина Володимирівна Бондаренко.

У 1971 році закінчила Саратовський авіаційний технікум, спеціальність технік - приладник. Близько 40 років пропрацювала по спеціальності у центральному аеропорту м.Сімферополь. Обслуговувала такі гелікоптери та літаки: Мі-8, Іл-14, Іл-18, Ан-24, Як-40, Ту-104, Ту-134, Ту-154. Перевіряла висотоміри, прилади топлівної системи, самописці, показники швидкості та чорні скрині. Завжди відчувала себе в «чоловічій» професії. До дискримінації відносить жарти, коментарі, маніпуляцію преміальними коштами, а також першочерговість під час скорочення персоналу (у тебе є чоловік, він заробляє, а у нас сім'я). Вважає себе

самореалізованою, бо постійно підвищувала категорію, залишалася одна на нічному чергуванні, виступала в ролі ментора та куратора.

Висновки.

1. Автобіографічний підхід – це повноцінний науковий інструмент. Він дозволяє виявити приховані форми дискримінації, які часто не фіксуються статистикою чи кількісними опитуваннями. Автобіографія – це джерело знання, емоційного досвіду, смислів і стійкості.

2. Гендерна нерівність в аерокосмічній інженерії – системна, а не випадкова. Вона проявляється на всіх етапах: від освіти до керівних посад. Особисті історії жінок підтверджують, що навіть у ХХІ столітті наука залишається неповністю інклюзивною.

3. Особистий досвід – це також політична дія. Автобіографія стає способом дати голос, переосмислити норми та запустити зміни в науковій культурі. Це акт не лише осмислення, але й опору, солідарності та трансформації.

Пропозиції для освітніх і наукових інституцій

1. Інституціоналізація менторства:

- створення жіночих менторських програм у STEM-напрямах.

- публічне визнання жінок-науковиць як рольових моделей.

2. Інтеграція якісних досліджень в технічну освіту:

- вивчення соціокультурного контексту науки.

- курс з «гендерної чутливості в інженерії» для студентів.

3. Зміна академічної культури:

- переосмислення наукової об'єктивності: визнання суб'єктивного досвіду як цінного.

- підтримка досліджень, що поєднують STEM і гуманітарні підходи.

4. Публічні платформи для історій:

- архіви жіночих автобіографій у STEM.

- виставки, публікації, документальні проєкти.

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНІЙ СФЕРІ

К. М. Федоренко, студентка

Науковий керівник – д-р наук із соц. ком., професор

Г. В. Шемаєва

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Етичні аспекти використання штучного інтелекту (ШІ) в інформаційно-бібліотечній сфері є новим, але надзвичайно важливим напрямом дослідження в умовах стрімкого цифрового розвитку. Застосування ШІ у бібліотеках уже не є абстрактною перспективою – воно активно реалізується через впровадження систем автоматизованого індексування, персоналізованих рекомендацій, віртуальних помічників, чат-ботів, аналітичних модулів для моніторингу читацької активності. Це значно розширює можливості бібліотек у роботі з інформаційними ресурсами, забезпеченні доступу до знань, оптимізації обслуговування користувачів.

Однак активне впровадження інтелектуальних систем ставить низку етичних викликів, що потребують негайного осмислення. Серед них: конфіденційність персональних даних, прозорість алгоритмів, упередженість у результатах видачі, вплив автоматизованих рішень на права користувачів, зниження ролі людського фактору в наданні послуг. Наразі немає чітких меж відповідальності за рішення, ухвалені на основі алгоритмів, що ускладнює процес правового регулювання й викликає моральні суперечності.

Для розкриття етичних проблем використання ШІ в інформаційно-бібліотечній сфері важливим є визначення теоретичних засад його функціонування в бібліотечному середовищі, розкриття його типів (машинне навчання, оброблення природної мови, експертні системи) та специфіки взаємодії з інформаційними потоками.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про поширення етичного регулювання ШІ в бібліотеках (США, Канада, Нідерланди), де активно застосовуються міжнародні декларації щодо ШІ, зокрема: Кодекс етики IFLA, принципи OECD, етичні рамки ЮНЕСКО.

В українських бібліотеках, зокрема в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, Харківській державній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка та інших, відбувається застосування ШІ в системах рекомендаційної аналітики, автоматизованого введення метаданих, віртуальних довідок, які працюють на основі NLP-технологій. Але впровадження ШІ в Україні здебільшого відбувається без належного етичного супроводу, а також за відсутності єдиної нормативної бази, що створює ризики для прав користувачів.

У сучасних умовах актуальним і доцільним завданням виокремлюється формування власної етичної політики бібліотек, яка б передбачала:

- обмеження на використання даних без згоди користувача;
- відкритість і пояснюваність алгоритмів;
- забезпечення інклюзивності та рівного доступу до послуг;
- підзвітність персоналу за дії систем;
- запобігання дискримінації в результатах пошуку та рекомендацій.

Зростає важливість підготовки бібліотечних працівників до використання ШІ – не лише технічній, а й етичній складовій; включення модулів цифрової етики до програм підвищення кваліфікації. Бібліотеки мають відігравати не лише роль користувача цифрових технологій, а й виступати як центри критичного осмислення, просвітництва й захисту прав користувачів в епоху цифрової взаємодії.

Таким чином, забезпечення етичності застосування штучного інтелекту в інформаційно-бібліотечній сфері є важливим чинником підтримання довіри до бібліотек як суспільних інституцій, що стоять на сторожі знань, прав людини та гуманних цінностей. Подальше впровадження ШІ має супроводжуватися глибоким етичним аналізом, юридичним регулюванням, створенням інституційних стандартів і широким суспільним діалогом.

ДЕРЖАВА ЯК «ГАРАНТ» САКРАЛЬНОСТІ ДЕЯКИХ ПУБЛІЧНИХ УСТАНОВ

Ю. Ходанич, канд. філос. наук, доцент
Ужгородський національний університет

1. Життя людини наповнене, місцями навіть переповнене «об'єктами», які можна назвати сакральними. Такими «об'єктами» можуть бути люди, інші живі істоти, речі. Важливо розуміти при цьому, що ці «об'єкти» є чимось зовнішнім стосовно людини, тобто існуючим поза нею, існуючим реально. Маю на увазі, що психічні відображення (думка, ідея тощо) не можуть здобувати статусу сакрального. Там, де йде мова про сакральне, йдеться, отже, про «щось», стосовно чого людина має певне відношення, з чим вступає у деяку «комунікацію», і що, врешті, наділяється нею «особливим» статусом. Сакральне для людини відображає щось особливе цінне, прихильне і значиме для її власного буття. Відповідно, за сьогодні вже усталеним поглядом, сакральному протистоїть профанне, тобто щось, що цілком «входить» в простір повсякденного, звичайного, не потребуючи для себе деякого «особливого» відношення чи ставлення. Зауважу тут додатково, що сакральне в рамках цього міркування сприймається ширше, аніж, якщо брати строгий, вузький погляд, у контексті сфери атрибутів божественного, зв'язку з божественним чи наділення чогось божественними сенсами (що спостерігається ще від первісних народів і до сьогодні, коли вибудовані цілісні релігійні системи). Сакральне, отже, представляє уявлення людини про «об'єкт», який, з її точки зору, володіє особливо цінним чи особливо значимим становищем, і стосовно якого реалізуються особливі сенси прихильності чи «поклоніння».

2. Проступаючи, власне, до безпосереднього предмета мого міркування, зазначу, що сфера сакрального може охоплювати собою як приватну сферу буття людини, так і сферу буття колективного (соціального), представляючи щось особливо вагоме або цінне для спільноти, товариства, етносу, нації,

держави й, врешті, як допустимо сьогодні вже стверджувати, глобального людства. Особливість визначення і прояву сакрального в сфері публічній пов'язана з тим, що повинна існувати деяка інтегруюча весь колектив (до прикладу, починаючи від сім'ї) «річ», стосовно якої спільнота реалізовує своє особливе «підключення» чи «турботу», і що постає предметом особливої пошани, поклоніння. Найважливіше тут – сакральне в публічній сфері генерує певні сенси, ідеї, концепції, навіть ідеологічні установки, завдяки чому деяка спільність людей здатна об'єднуватися і діяти як щось цілісне. Цікаво, що індивідуальні уявлення про сакральне в публічній сфері можуть відрізнятися, доповнюватися особистими конотаціями, проте останнє не скасовує факту центрованості колективу, соціуму тощо навколо «речі», якій надається статус сакрального. Таким чином, обов'язковим атрибутом публічної сфери вияву сакрального є формування останнім деякого ідейного чи ідеологічного нашарування, породження сенсів і навіть «міфів».

3. Фундаментальною ознакою сакрального, за якою воно відрізняється від профанного, постає сепарованість, ізолюваність, відділеність першого від всілякого домішку комерційного елемента. Іншими словами, сакральне не може бути предметом торгівлі, укладення комерційних угод, взаємовигідних з економічної точки зору домовленостей. Сакральне, отже, знаходиться поза межами наміру здобути деяку вигоду чи економічний ефект. Тут пригадуються два моменти з Нового Завіту. Перший момент із Нагірної проповіді Ісуса Христа, де Господь каже, мовляв, не можемо служити Богам і мамоні (Мт. 6:24). Інший момент описаний кількома євангелистами, і стосується ситуації, коли Ісус Христос, входячи до Єрусалимського храму, розганяє торговців, перевертає їх столи, кажучи, що храм є домом молитви, а не місцем торгівлі, де отримується прибуток. Ці два моменти яскраво демонструють явище сакрального через призму релігійного життя тогочасних юдеїв. Таким чином, сакральне забезпечує існування і особливе пошанування «об'єктів», щодо яких неможливо проводити торговельні, обмінні та інші операції, спрямовані на отримання певної економічної вигоди.

Відповідно, стосовно «об'єктів» профанного світу подібні операції цілком прийнятні.

4. Поєднуючи, таким чином, вище описані уявлення про сакральне в публічній сфері та про таку його ключову ознаку як статус позакомерційного, я бажаю назвати сакральними інституції державної і комунальної форм власності, які забезпечують навчання і виховання в закладах загальної середньої та дошкільної освіти. Одразу зазначу, що заклади позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти не розглядаються як сакральні, оскільки виходять за рамки базових потреб та інтересів людини. Такі заклади забезпечують професійну підготовку фахівців тих чи інших сфер діяльності (заклади професійно-технічної і вищої освіти) чи, як заклади позашкільної освіти, додаткову творчу самореалізацію людини. В них можливий домішок комерційного елементу. Заклади ж дошкільної і загальної середньої освіти за своєю інституційною природою покликані формувати дітей з точки зору їх інтелектуального, ментального, фізичного і соціально-інтеграційного розвитку, необхідного для кожної людини, незалежно від її фінансових можливостей, а також наявності фізичних чи ментальних обмежень, добробуту сім'ї та ін. У такий спосіб держава реалізовує конституційне право людини (дитини) на безоплатну освіту, установлене в більшості сучасних держав, в тому числі й в Україні (ст. 53 Конституції України).

5. Звідси, держава постає свого роду «гарантом» сакральності функціонування деяких публічних установ, серед яких взяті нами до розгляду заклади дошкільної і загальної середньої освіти. В цілому ж бути «гарантом» сакральності одне з головних завдань держави. За умови постановлення подібних установ на ринкові механізми сакральність останніх втрачає свій атрибут – саме завдяки тому, що такі установи починають діяти на комерційних засадах. А тому, отже, доступ до них стає обмеженим для тих чи інших верств населення. Більше того, ставиться під сумнів можливість здобуття освіти для певної кількості дітей.

6. Сьогодні ми можемо спостерігати, з одного боку, зростаючу нестачу закладів дошкільної і загальної середньої освіти державної і комунальної форм власності, з іншого –

зростаючу кількість таких закладів приватної форми власності. Додамо, що зазначена нестача підсилена руйнацією на території України деякої кількості таких закладів російським агресором. Спостерігається також суттєве збільшення населення окремих областей України, до прикладу, західних населенням з інших регіонів, які значною мірою зазнали насильницького впливу від ворога. Звідси, формується гостра нестача закладів дошкільної і загальної середньої освіти державної і комунальної форм власності, які б могли забезпечити навчання і виховання тих дітей, які актуально проживають в тій чи іншій місцевості України. Держава і органи місцевого самоврядування, таким чином, не усвідомлюючи своє вагоме завдання бути «гарантами» сакральності закладів дошкільної і загальної середньої освіти, неналежно реалізують свою «місію». Саме тому, що держава і органи місцевого самоврядування не поставили як пріоритетні завдання забезпечити функціонування, належний стан організації та комфортні умови праці педагогів, так активно розвивається мережа закладів дошкільної і загальної середньої освіти приватної форми власності. Це, отже, результат суттєвих «недопрацювань» держави і органів місцевого самоврядування.

7. Сказане вище стосується, передусім, реалій існування українського суспільства. Звісно, набагато краща ситуація спостерігається в тих країнах, де немає проблем із нестачею закладів дошкільної і загальної середньої освіти, із фінансовими можливостями бодай більшості населення, із належним функціонуванням відповідних закладів. Разом із тим, основоположна ідея, яка пронизує вищевикладені міркування, ґрунтується на тому, що держава в тих чи інших сферах життєдіяльності суспільства (де на це існує потреба) повинна вберегти від комерційного елементу (впливу ринкових механізмів) окремі суспільно значущі установи, аби забезпечити доступ до тих чи інших послуг тій частині населення, яка не здатна, виходячи з актуального стану справ і власних можливостей, отримати відповідні послуги на комерційній основі. Це ключова соціальна «місія» держави, що вимагає від неї максимальної «турботи», стратегічного планування і залучення необхідних ресурсів.

ЕСТЕТИКА ПРИРЕЧЕНОСТІ: ЧОМУ МИ ДОБРОВІЛЬНО ГРАЄМО СВОЇ ГЕНДЕРНІ РОЛІ? (ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ П. БУРДЬЄ ТА М. ФУКО)

С. Чмихун канд. філос. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Життя – це не просто театр. Це паноптикон, де ми одночасно і в'язні, і наглядачі, а наші тіла – поля битви, на яких соціум відтворює себе з химерною точністю. Ми не просто *граємо* ролі – ми *стаємо* ними, інкорпоруємо їх, як М. Фуко сказав би, через «дисципліну тіла». А П. Бурдьє додав би: це не вибір, а *габітус* – система несвідомих схем, які роблять нашу участь у виставі неминучою.

1. Тіло як ріст трави: М. Фуко та виробництво гендеру

М. Фуко показав, що влада не лише пригнічує, а й *продукує* реальність. Гендер – не природний факт, а результат безкінечних практик *дисциплінування*: від дитячих іграшок («хлопчикам – машинки, дівчаткам – ляльки») до медичних норм («справжня жінка має бути такою-то»). Ми не народжуємося жінками чи чоловіками – ми ними *стаємо* через постійний тиск інституцій: школи, медицини, ЗМІ. Найбільш цинічний момент? Ми *добровільно* підкоряємося. Чому? Бо, як пише М. Фуко, сучасна влада не потребує наручників – достатньо *самоконтролю*. Жінка, яка годинами стоїть перед дзеркалом, виправляючи неіснуючі недоліки, не є жертвою насильства. Вона – ідеальний продукт системи, яка перетворила її тіло на об'єкт безкінечного вдосконалення.

2. Габітус як сценарій: П. Бурдьє про те, як гендер стає «другою натурою»

П. Бурдьє вводить поняття *габітусу* – системи усталених практик, які ми засвоюємо настільки глибоко, що вони здаються «природними». Чому жінка одягається в спідницю, а не в штани? Чому чоловік відчуває сором, плачучи на публіці?

Це не біологія – це *соціальна мімікрія*, вишколена роками невидимого тренування.

Гендерні ролі – це *капітал*. Ви можете «витрачати» його (наприклад, жінка, яка відкидає стереотипи, ризикує втратити соціальну легітимність) або «накопичувати» (чоловік, який грає в альфа-самця, отримує додаткові дивіденди у владі). Але ринок завжди диктує умови.

3. Іронія як форма опору?

М. Фуко і П. Бурдьє залишають мало надії: система видає нам сценарії, а габітус робить їх виконання автоматичним. Але саме в цьому механізмі – простір для гри. Коли ми *іронізуємо* над гендером (наприклад, чоловік, який свідомо носить рожеве, або жінка, що пародіює «кухонні» стереотипи), ми на мить вириваємося з пануючого дискурсу.

Проблема в тому, що навіть цинізм стає товаром. Капіталізм продає нам «бунт» у вигляді футболки з феміністичним гаслом, а інстаграм перетворює гендерну незручність на контент. Чи можливий справжній опір? Можливо, лише як постійний процес *деконструкції* – коли кожен наш жест супроводжується питанням: «Хто насправді диктує ці правила?»

Висновок: Приречені, але не беззбройні

Ми – маріонетки, але нитки в наших руках більше, ніж здається. Гендерна гра нікуди не зникне, але її можна зробити *видимою*. І тоді, можливо, ми зможемо грати свої ролі не з покорою, а зі свободою актора, який знає, що сценарій – це лише черговий виток влади. А сміх над усім цим – остання форма гідності. Іронія єдиною і залишається формою свободи в світі, де навіть наші тіла – це полігони для соціальних експериментів.

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ЕЛЕМЕНТ МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

С. І. Шандрук, д-р пед. наук, професор

В. П. Доусон, аспірант

Українська державна льотна академія

В умовах глобальної модернізації освіти важливо визначити підходи до порівняльного аналізу професійної підготовки фахівців засобами англійської мови як важливого елемента міжнародної комунікативної культури за кордоном, з метою подальшого обґрунтування доцільності перенесення накопиченого позитивного досвіду в систему вищої освіти України.

Структурні зміни в соціально-економічному житті більшості країн світу висувають нові вимоги до організації навчально-виховного процесу у вищій школі, саме тому для закладів вищої освіти України в процесі підготовки фахівців велике значення має розуміння структури та змісту підготовки кадрів зі знанням англійської мови.

Основні ідеї та положення державної політики в галузі модернізації професійної підготовки фахівців засобами іноземних мов, зокрема англійської мови, викладено в низці нормативно-правових документів, метою яких є покращення іншомовної освіти в Україні. Серед них назвемо: «Концепція мовної освіти в Україні» (2011 р.); Закон «Про вищу освіту» (2014 р.); Указ Президента України «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні» (2015 р.); «Концепція розвитку англійської мови в університетах» (2019 р.); Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024 р.).

У свій час Міністерство освіти і науки розробило та ухвалило [«Концепцію розвитку англійської мови в університетах»](#). Документ передбачає організацію мовних курсів та інтенсивів; володіння англійською мовою на рівні не менш як B1 стане обов'язковою умовою для вступу у вищі

заклади освіти, а В2 – для випуску; частину профільних дисциплін пропонують зробити англomовними та проводити регулярні моніторинги знань, запровадивши, зокрема, обов'язкове ЗНО з іноземної мови після бакалаврату.

Згідно з «Концепцією мовної освіти в Україні» оволодіння мовами є одним з визначальних засобів формування людської особистості, основним стрижнем якого є всебічний розвиток усного та писемного мовлення, підпорядкованого опануванню мовою як засобом спілкування й пізнання. Існування багатьох аспектів поняття мовної освіти зумовлює виокремлення двох провідних напрямів, що передбачають навчання рідної та іноземної мов. Зокрема, у документі зазначено, що шкільна мовна освіта поглиблюється у вищих навчальних закладах, де залежно від рівня державної акредитації, спеціалізації й обраного студентами фаху диференціюється обсяг і зміст мовних та мовленнєвих знань, умінь і навичок. Університетська освіта дає можливість удосконалювати володіння мовами, насамперед державною, рідною й щонайменше однією з іноземних.

Слід відзначити, що дедалі частіше вчені-лінгвісти термін «іноземні мови» співвідносять з терміном «світові мови». Термін «світові мови» було активно уведено в обіг ще з «Національних стандартів освіти з іноземних мов» («National Standards in Foreign Language Education») – важливого документа з мовної освіти США. Значення та інтерес до вивчення світових мов обґрунтовано п'ятьма основними поняттями, відомими як п'ять С:

- *communication* – комунікація, тобто обмін, взаєморозуміння, презентація ідей;
- *culture* – культура різних народів, тобто розуміння, досвід і перспективи вивчення;
- *cooperation* – зв'язки, тобто отримання інформації від інших культур, її зміст;
- *comparison* – порівняння, тобто зіставлення інших мов і культур з рідними;
- *community* – громада, тобто використання мов за межами школи для праці та відпочинку.

Так, іноземна мова, в нашому випадку англійська мова, слугує ефективним чинником гуманізації освіти, адже мова як процес спілкування між людьми пов'язана з налагодженням міжособистісних стосунків. До того ж оволодіння англійською мовою та її усвідомлене використання впливають на розвиток мислення. За допомогою англійської мови, як мови міжнародного спілкування, майбутні фахівці знайомляться зі світовою культурою, мистецтвом, з побутом, звичаями, традиціями, етикою різних народів, із загальнолюдськими цінностями тощо. Усе це сприяє розвитку загальної культури особистості, зокрема її комунікативної культури.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15641369>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТА ДОКУМЕНТООБІГУ У СФЕРІ ПРОМОЦІЇ ЗДОРОВ'Я

О. О. Шемаєв, канд. іст. наук, докторант
Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
Н. С. Шемаєва, студентка
Науковий керівник – канд. наук із соц. комунікацій,
доцент Л. В. Кислюк
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Промоція здоров'я як комплексний напрям діяльності, спрямований на покращення здоров'я населення, потребує належного нормативно-правового регулювання процесів документообігу, що забезпечують ефективність та прозорість відповідних заходів. Впровадження сучасних інформаційних технологій та електронного документообігу у цій сфері має значний потенціал для покращення збору, обробки, аналізу та поширення інформації про здоров'я населення, підвищення доступності інформаційних матеріалів та забезпечення ефективної комунікації з цільовими аудиторіями. Однак, ефективне впровадження цих процесів потребує належного нормативно-правового забезпечення, яке на сьогоднішній день стикається з низкою актуальних питань та викликів.

Чинне законодавство України, що регулює питання інформатизації та документообігу у сфері промоції здоров'я, є багаторівневим та включає Конституцію України, профільні закони («Про інформацію», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про систему громадського здоров'я», «Про основні засади кібербезпеки України», «Про захист персональних даних» та інші), підзаконні акти Кабінету Міністрів України та галузеві акти Міністерства охорони здоров'я України.

Основоположні принципи охорони здоров'я на законодавчому рівні закріплені в Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Так, в статті 4

зазначено принцип доступності інформації вимагає належного документування та поширення матеріалів з промоції здоров'я серед різних груп населення. Принцип міжвідомчої та міжсекторальної співпраці підкреслює необхідність налагодження документообігу між різними установами, залученими до промоції здоров'я (закладами охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, громадськими організаціями тощо). Відповідно до статті 6 цього Закону право громадян на інформацію про стан свого здоров'я, про доступні медичні послуги, а також на отримання достовірної та своєчасної інформації з питань профілактики захворювань та формування здорового способу життя, безпосередньо впливає на вимоги до документообігу в сфері промоції здоров'я. Заклади та фахівці, які здійснюють діяльність з промоції здоров'я, зобов'язані належним чином документувати та забезпечувати доступність інформаційних матеріалів для населення. Положеннями статті 18 визначено обов'язок закладів вести медичну документацію, це поширюється і на документацію, пов'язану з діяльністю з промоції здоров'я, включаючи плани заходів, інформаційні матеріали, звіти про проведену роботу та оцінку її ефективності. Стаття 47 Закону визначає обов'язки органів державної влади та місцевого самоврядування щодо забезпечення права громадян на охорону здоров'я, включаючи розробку та здійснення загальнодержавних та місцевих програм розвитку охорони здоров'я, профілактики захворювань та формування здорового способу життя населення. Отже, документування процесу розробки, впровадження та моніторингу цих програм є необхідною умовою для забезпечення їхньої ефективності та прозорості. Таким чином, Законі України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» є концептуальним підґрунтям для забезпечення належного документообігу в сфері промоції здоров'я, визначаючи загальні вимоги до інформаційних процесів у системі охорони здоров'я, частиною якої є промоція здоров'я.

Закон України «Про систему громадського здоров'я» створює системну правову основу для забезпечення документообігу в сфері промоції здоров'я. Він визначає промоцію здоров'я як важливу складову системи, встановлює

повноваження ключових суб'єктів щодо регулювання обліку та звітності, а також закладає підґрунтя для розвитку електронної системи громадського здоров'я, яка має стати ключовим інструментом для оптимізації документообігу. Цей Закон визначає електронну систему громадського здоров'я як ключовий інструмент для забезпечення ефективного збору, обробки, зберігання та обміну даними у сфері громадського здоров'я, включаючи дані, пов'язані з промоцією здоров'я. Розбудова цієї системи матиме значний вплив на стандартизацію та оптимізацію документообігу, забезпечуючи:

- 1) Ведення електронних реєстрів та баз даних щодо проведених заходів, охоплення населення, розповсюджених інформаційних матеріалів тощо;
- 2) Забезпечення інформаційної підтримки прийняття рішень у сфері промоції здоров'я на основі аналізу даних;
- 3) Інформування населення з питань громадського здоров'я та здорового способу життя через електронні канали комунікації.

Крім того, стаття 14 Закону гарантує громадянам право на отримання достовірної та своєчасної інформації про фактори ризику для здоров'я, можливості його зміцнення та профілактичні заходи. Це безпосередньо впливає на вимоги до документообігу у сфері промоції здоров'я, оскільки інформаційні матеріали мають бути доступними, зрозумілими та науково обґрунтованими. Стаття 7 підкреслює важливість міжсекторальної взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, закладами охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, громадськими організаціями та іншими суб'єктами у сфері громадського здоров'я, включаючи промоцію здоров'я. Ефективний документообіг є необхідною умовою для координації діяльності та обміну інформацією між цими суб'єктами. Тому подальша ефективна реалізація положень Закону вимагає розробки та затвердження відповідних підзаконних нормативно-правових актів, які б деталізували процедури документообігу, форми облікової документації та вимоги до функціонування електронної системи у сфері промоції здоров'я. Забезпечення інтегрованості електронної системи з іншими інформаційними системами, а також навчання фахівців з громадського здоров'я навичкам

ефективного використання сучасних інструментів документообігу, є важливими кроками для зміцнення системи громадського здоров'я та підвищення ефективності заходів з промоції здоров'я в Україні.

Прямий та значний вплив на забезпечення документообігу в сфері промоції здоров'я мають положення Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», відкриваючи нові можливості для ефективності, оперативності та доступності інформаційних процесів. Зокрема, стаття 5 цього Закону створює правову основу для використання електронних документів у сфері промоції здоров'я нарівні з паперовими, що дозволяє: 1) перевести в електронний формат інформаційні та освітні матеріали: буклети, брошури, презентації, інфографіка, відео- та аудіоматеріали з промоції здоров'я можуть створюватися, поширюватися та зберігатися в електронному вигляді, забезпечуючи ширший доступ та знижуючи витрати на друк; 2) організувати електронний обмін інформацією: плани заходів, звіти про виконання програм, результати опитувань та досліджень можуть бути більш доступні для обміну між різними установами та фахівцями у сфері промоції здоров'я в електронній формі; 3) забезпечити юридичну значущість рішень та погоджень: накази, розпорядження, протоколи засідань, що стосуються діяльності з промоції здоров'я, можуть створюватися та підписуватися за допомогою електронного цифрового підпису, що надає їм юридичної сили. Відповідно до статті 9 у сфері промоції здоров'я можуть створюватися електронні бази даних учасників програм, реєстри розповсюджених інформаційних матеріалів, бази даних результатів оцінки ефективності заходів тощо. Впровадження систем електронного документообігу дозволяє автоматизувати маршрути погодження документів, розсилку інформаційних матеріалів та інші рутинні процеси, підвищуючи ефективність роботи фахівців з промоції здоров'я. Електронні документи можуть зберігатися в електронних архівах з дотриманням вимог законодавства, забезпечуючи їхню цілісність, доступність та довгострокове зберігання. Положення статті 11 передбачають можливість взаємодії систем електронного документообігу з іншими

інформаційними системами. Це є важливим для інтеграції інформаційних ресурсів у сфері громадського здоров'я, включаючи промоцію здоров'я, з іншими галузевими системами (наприклад, медичними інформаційними системами, системами статистики). Враховуючи наведене, впровадження електронного документообігу дозволяє підвищити оперативність обміну інформацією, покращити доступність інформаційних матеріалів для населення, знизити адміністративні витрати та забезпечити юридичну значущість документів, що використовуються у сфері промоції здоров'я. При цьому, для повної реалізації потенціалу Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» у сфері промоції здоров'я необхідна подальша розробка галузевих стандартів та регламентів, які б враховували специфіку документування діяльності з промоції здоров'я в електронній формі, а також інтеграція відповідних інформаційних систем у загальну систему електронного документообігу в сфері охорони здоров'я.

Незважаючи на наявність певного нормативно-правового підґрунтя, сфера інформатизації та документообігу в промоції здоров'я стикається з низкою актуальних питань та прогалин:

1) відсутність єдиних стандартів щодо форматів даних, класифікаторів та кодувань у сфері промоції здоров'я ускладнює інтеграцію різних інформаційних систем та обмін даними між ними, це перешкоджає створенню цілісної інформаційної картини стану здоров'я населення та ефективному аналізу результатів програм промоції здоров'я;

2) різні інформаційні системи, що використовуються суб'єктами промоції здоров'я (державними, комунальними, приватними, громадськими), часто є несумісними між собою, що ускладнює обмін даними та спільну роботу, тому нормативно-правове забезпечення інтероперабельності потребує відповідного посилення;

3) обробка великих обсягів персональних даних, включаючи медичну інформацію, у процесах інформатизації та документообігу вимагає чіткого нормативного врегулювання питань згоди суб'єктів даних, мінімізації даних, обмеження

термінів зберігання, забезпечення безпеки та контролю за обробкою;

4) на сьогодні відсутній єдиний стратегічний документ, який би комплексно регулював процеси інформатизації та документообігу у сфері промоції здоров'я, визначав пріоритетні напрями розвитку, вимоги до інформаційних систем та порядок їхнього впровадження;

5) нормативно-правове забезпечення інформатизації та документообігу у сфері промоції здоров'я потребує більш активного врахування міжнародних стандартів, рекомендацій та кращих практик у сфері електронної охорони здоров'я.

Таким чином, вирішення вказаних питань та усунення виявлених прогалин у нормативно-правовому забезпеченні промоції здоров'я є ключовими факторами для ефективного впровадження інформаційних технологій, оптимізації документообігу, підвищення якості та доступності послуг з промоції здоров'я, а також для зміцнення системи громадського здоров'я в цілому. Подальші наукові дослідження мають бути спрямовані на розробку обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази у цій важливій сфері.

ПРОФЕМІНІЗМ У ДОБУ ФРАГМЕНТОВАНИХ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ: МІЖ ДЕКЛАРАЦІЄЮ ТА ТРАНСФОРМАЦІЄЮ

С.І. Широка, Г.Г. Півень

Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Зазвичай термін «профемінізм» використовується для визначення політичної, економічної, культурної і в широкому сенсі життєвої позиції підтримки ідей фемінізму, що не передбачає входження його учасника до основного феміністського руху. Найчастіше він застосовується щодо чоловіків, які активно підтримують фемінізм і його зусилля щодо забезпечення політичної, економічної, культурної, особистої та соціальної рівності між жінками та чоловіками. Хоча й серед жінок чимало тих, хто поділяє такі переконання, до сфери уваги дослідників зазвичай потрапляють саме чоловіки-профеміністи, оскільки їхня роль є особливо значущою з огляду на культурні та соціальні конструкції, що визначають сучасні норми.

Чоловіки, як головні носії традиційних патріархальних структур, мають вирішальний вплив на підтримку або трансформацію гендерних стереотипів і практик. Відступаючи від усталених ролей, вони стають важливими агентами змін у суспільних уявленнях про гендер і рівність. Як зазначає Рейвен Коннелл, сучасна маскулінність трансформується під впливом нових соціальних очікувань, і профеміністична позиція є однією з відповідей на цей виклик [1].

Можна припустити, що сучасний цивілізований, освічений, морально зрілий чоловік, який підтримує рівність прав і можливостей для жінок, виступає проти дискримінації й насильства, поважає автономію жінок та уникає застарілих гендерних ролей, вже здійснив важливий крок у бік соціального прогресу. І в інформаційному просторі, в якому переважають подібні наративи, може здаватися, що гендерна нерівність втратила актуальність. Зокрема, у технічних вишах

та інженерних компаніях питання гендерної рівності у професійному середовищі вже сприймається як вирішене. Жінки, які обирають технічні спеціальності, демонструють високий рівень компетентності та ефективності в галузях, де традиційно домінували чоловіки. Показники їхнього успіху у STEM-науках підтверджують, що гендерні стереотипи, які пов'язують технічні професії з чоловічою природою, є не лише застарілими, а й гальмують розвиток цілих секторів економіки.

Таким чином, у XXI столітті ми спостерігаємо нову хвилю профемінізму – серед інтелектуалів, політиків, економістів, науковців, діячів культури. Це, безумовно, позитивна тенденція: слова про підтримку гендерної рівності, публічна критика патріархальних норм стають ознаками суспільної зрілості. Однак варто звернути увагу на те, що за зовнішньою підтримкою ідей гендерної справедливості часто приховується фрагментарна світоглядна картина, яка ставить під сумнів глибину трансформацій.

У повсякденному житті дедалі чіткіше проявляється, що сучасний популярний профемінізм часто обмежується поверховими деклараціями. Він не призводить до істотних зрушень у суспільній свідомості, а радше функціонує як риторична підтримка ідеї рівності. Прикладом може бути типова ситуація, коли жінка формально «не обмежена в кар'єрному зростанні», але лише за умови, що вона водночас виконує традиційні жіночі обов'язки. Такий декларативний профемінізм є непослідовним і не сприяє реальним змінам у поведінці чи соціальних структурах. Він виконує радше декоративну функцію – маску, що приховує відсутність глибинної трансформації.

Водночас така фрагментарність є характерною рисою сучасної культури. Подобається це жінкам, чоловікам, феміністам чи їхнім опонентам – ми все ще, принаймні частково, перебуваємо у ситуації постмодерну. У цьому контексті тенденція до деконструкції цілісних наративів лише набирає обертів: будь-яка структура постає як нестійка, відкрита до критики та переосмислення. Профемінізм, відповідно, не є стрункою теорією, а існує як множинність практик, спрямованих на перегляд традиційних уявлень. Це

форма постмодерної етики, де головне – не ідеологічна цілісність, а відкритість до іншого.

Як зазначає Зигмунт Бауман, у «рідкій сучасності» ідентичності, зокрема чоловіча й жіноча, стають фрагментованими та варіативними [2, 146-147 с.]. Те, що ще вчора вважалося нормою, сьогодні підлягає перегляду. Роздуми про гендерні ролі – від розподілу домашніх обов'язків до місця жінки в аерокосмічній галузі – постають як філософський виклик, що стосується самих основ уявлень про суб'єктність, працю, тіло, турботу і соціальну відповідальність. У кінцевому підсумку, профемінізм – це не лише про права, а про правду (у гайдеггерівському сенсі – «запитування»): про себе, суспільство та ті невидимі шви, які зшивають повсякдення.

Чи вдасться побудувати на основі цього нову світоглядну картину, перейти до так званого метамодерного, оновленого, стійкого світогляду – покаже час. Адже подібні трансформації вимагають змін не лише на індивідуальному, а й на культурному й інституційному рівнях. Це тривалі та складні процеси. А поки що ми маємо справу з фрагментами – уламками пам'яті, мрій, моди, наукових уявлень, суперечливого досвіду та очікувань. Якою буде сьогоднішня мозаїка – залежить від наших щоденних виборів, здатності до критичного мислення, готовності переосмислювати власні переконання, відкритості до діалогу, поваги до іншого досвіду та соціальної відповідальності.

Література:

1. Connell R. W. Masculinities. – Cambridge: Polity Press, 2005. – 320 с. Режим доступу: https://lulfmi.lv/files/2020/Connell_Masculinities.pdf (дата звернення 22.04.2025)
2. Зигмунт Бауман. Плинні часи: життя в добу непевності / Пер. з англ. Антона Марчинського – К.: Критика, 2013. – 176 с.

УЧАСТЬ США В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ І УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА

Олександр Широкий, здобувач освіти
Науковий керівник - Георгій Півень, старший викладач кафедри
філософії та суспільних наук
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

Після завершення Другої світової війни Європа постала перед масштабними викликами відновлення. Руїни економіки, знищена інфраструктура, політична нестабільність та загроза поширення радянського впливу вимагали термінових заходів. У цих умовах започаткування європейської інтеграції стало одним із ключових засобів забезпечення стабільності та миру на континенті. Важливу роль у цьому процесі відіграли Сполучені Штати Америки, які не лише фінансово підтримали відбудову, а й активно формували політичний дискурс щодо інтеграції [1]. Досвід участі США в євроінтеграційних процесах дає цінні уроки для сучасної України, що прагне європейського майбутнього.

США розглядали Західну Європу як бар'єр проти радянського впливу. Згідно з концепцією стримування Джорджа Кеннана, Вашингтон підтримував стабільні демократичні уряди. Основним інструментом стала Європейська програма відновлення 1947 року (план Маршалла). У промові в Гарвардському університеті Джордж Маршалл запропонував фінансову допомогу державам, які розроблять спільний план відбудови. Це поєднувало гуманітарну підтримку з прагненням до економічної інтеграції.

У 1948 році було створено Організацію європейського економічного співробітництва для координації розподілу допомоги. США надали близько 13 мільярдів доларів, що сприяло зростанню економіки, політичній стабільності та формуванню середнього класу. Цей досвід став підґрунтям подальшої інтеграції. У 1950 році Роберт Шуман і Жан Моне

ініціювали створення Європейського об'єднання вугілля та сталі як першої наднаціональної структури з реальними повноваженнями. США підтримали цей крок, розглядаючи його як засіб стабілізації та інтеграції Німеччини. За президентства Трумана й Ейзенхауера американська дипломатія сприяла підписанню Паризького договору 1951 року.

Американські послы у ключових європейських державах підтримували тісний діалог з місцевими лідерами. Особлива роль належала Жану Моне, який регулярно інформував американську сторону про хід переговорів. Римські договори 1957 року, що започаткували Європейську економічну спільноту, отримали підтримку США як крок до регіональної стабільності. У дипломатичному листуванні наголошувалося на потребі поступової економічної інтеграції в умовах протистояння з Радянським Союзом.

Вивчення участі США в процесі європейської інтеграції Західної Європи відкриває низку висновків, що можуть стати корисними для сучасної України.

1. Поступова економічна інтеграція країн Західної Європи через спільні проєкти (ЄОВС, ЄЕС) забезпечила довготривалу стабільність. Доцільним для України видається орієнтування на інтеграцію в європейські ринки через поступове узгодження стандартів, участь у секторальних програмах ЄС та розвиток міждержавної кооперації.

2. Західна Європа успішно перейшла від координації до делегування частини суверенітету наднаціональним структурам. Для України це приклад того, як спільне регулювання і правова уніфікація можуть зміцнити державу та її економіку.

3. Американський досвід показує, що навіть за умов політичної фрагментації (як у Франції у 1950-х) можливо досягати інтеграційного прогресу за наявності політичної волі. Формування міжпартійного консенсусу у сфері євроінтеграції може стати важливим чинником поступу.

Отже, аналіз участі США в євроінтеграційних процесах у повоєнній Європі засвідчує, що зовнішній чинник може відігравати визначальну роль у формуванні стабільного,

інтегрованого регіонального простору. Сполучені Штати не лише надали безпрецедентну економічну допомогу у межах «плану Маршалла», а й активно сприяли політичній та інституційній консолідації європейських держав, стимулюючи створення наднаціональних механізмів та формування спільної ідентичності.

Американська стратегія підтримки європейської інтеграції ґрунтувалася на поєднанні прагматичних інтересів (стримування радянського впливу, стабілізація ринків) та ціннісних засад (підтримка демократії, вільної торгівлі, верховенства права). Цей досвід є актуальним для України, яка в умовах війни та системних реформ потребує потужної зовнішньої підтримки задля успішного руху до Європейського Союзу. Для сучасної України інтеграція в європейський простір – не лише геополітичний вибір, а й стратегія державного розвитку. У цьому контексті досвід євроінтеграції Західної Європи за підтримки США є джерелом важливих уроків: необхідність стратегічного планування, економічної кооперації, розвитку інституційної спроможності та забезпечення політичного консенсусу. Як і в середині ХХ століття, успіх інтеграції залежить від синергії внутрішніх реформ та зовнішньої підтримки, здатної зміцнити національну стійкість і наблизити країну до повноцінного членства в європейській спільноті.

Але, попри значну роль, яку відіграли Сполучені Штати Америки у процесах післявоєнної відбудови та європейської інтеграції, варто усвідомлювати, що сучасний контекст суттєво відрізняється від умов середини ХХ століття. Україна є європейською державою, яка прагне інтеграції в Європейський Союз як політичну, економічну та ціннісну спільноту. У цьому процесі стратегічне партнерство зі США може залишатися важливим ресурсом підтримки, однак основний фокус має бути спрямований на поглиблення співпраці з європейськими інституціями, адаптацію до європейських стандартів та послідовне наближення до внутрішньої логіки європейського інтеграційного процесу. Переорієнтація на власну суб'єктність та розбудову глибокої взаємодії з європейськими партнерами є ключовим чинником сталого поступу.

Список використаних джерел:

1. Marshall, G. C. The Marshall Plan Speech at Harvard University, 5 June 1947 / George C. Marshall // OECD. – 1947. – URL: <https://www.oecd.org/en/about/history/the-marshall-plan-speech-at-harvard-university-5-june-1947.html> (дата звернення: 08.05.2025).
2. Milward, A. S. The Reconstruction of Western Europe, 1945–51 / A. S. Milward. – London: Methuen, 1984. – 352 p.
3. Eichengreen, B. The European Economy Since 1945: Coordinated Capitalism and Beyond / Barry Eichengreen. – Princeton University Press, 2007. – 272 p.

THE INFORMATIONAL FUNCTION OF DOCUMENTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION

Maryna Shlenova, PhD in Philology, Associate Professor,
National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute",
Ukraine

The informational function of a document is a fundamental characteristic that defines its essence and role in society. In the context of digital transformation, this function is undergoing significant modifications due to advancements in information and communication technologies, changes in data storage and transmission formats, and the emergence of new approaches to information resource management. The traditional document, once a static carrier of information, is progressively being replaced by electronic formats, necessitating a reevaluation of classical conceptions regarding its nature, properties, and functionality.

Digitalization has significantly expanded the capabilities of a document's informational function, particularly through automated storage, rapid dissemination, interactivity, and the personalization of information flows. In the digital era, documents are no longer static entities; they have become dynamic, exhibiting adaptability, real-time updates, and responsiveness to the evolving demands of the information environment. This transformation is especially evident in knowledge management, where documents serve not only as repositories of recorded information but also as tools for its analysis, modification, and continuous refinement.

Artificial intelligence, cloud computing, big data, and blockchain technologies have a profound impact on the informational function of documents. The integration of artificial intelligence in the creation, analysis, and management of documents enables the automation of routine operations, enhances accuracy, and facilitates efficient access to relevant information. Cloud services offer the capability to store and process documents on remote systems with minimal resource consumption, significantly transforming traditional approaches to archiving and document management.

The authenticity and reliability of digital documents are critical issues in the digital era. The shift from physical media to digital formats necessitates the development of advanced methods for document identification, verification, and protection. The application of blockchain technology ensures the immutability and integrity of digital documents, which is particularly vital for legally significant records and archival materials.

Digital transformation is fundamentally reshaping the processes of searching for and processing information within documents. Advances in semantic analysis, automated information extraction, and machine learning technologies are driving the development of intelligent document processing systems, enabling rapid retrieval of relevant data and facilitating complex analytical operations. These innovations open new prospects for research, information management, and document governance across various industries.

However, the digital transformation of documents also presents challenges related to cybersecurity, data privacy, and the durability of digital formats. Therefore, the development of standards for the preservation and archiving of digital documents is essential to ensure their long-term accessibility and integrity. The significance of international standards in electronic document management continues to grow, as they establish fundamental principles for digital document governance and facilitate their integration into information systems.

Thus, in the context of digital transformation, the informational function of a document is undergoing significant expansion and modification under the influence of emerging technologies. It is no longer limited to the storage and transmission of information but now encompasses dynamic updating, analysis, and seamless integration into information systems. These transformations necessitate the development of innovative approaches to document management that address the challenges of the digital age and enhance the efficient administration of information resources within the framework of global digital transformation.

КОНТРЗАЛЕЖНІСТЬ ЯК НОВИЙ ТИП ЕМОЦІЙНОЇ РЕАКЦІЇ НА ЦИФРОВІ МЕРЕЖІ: ДОСВІД УКРАЇНОК В INSTAGRAM

А. О. Щербина, магістр

Науковий керівник – канд. психол. наук, доцент М. Є. Жидко
Національний аерокосмічний університет «Харківський
авіаційний інститут»

У сучасному цифровому просторі соціальні мережі не лише трансформують способи комунікації, а й суттєво впливають на психоемоційний стан користувачів. Одним із психологічних феноменів, що актуалізується внаслідок надмірної цифрової взаємодії, є контрзалежність – тенденція до уникнення емоційної близькості та надмірна автономність, що супроводжується емоційною ізоляцією.

Метою дослідження стало вивчення впливу соціальної мережі Instagram на формування контрзалежної поведінки в українських жінок віком 25–35 років. Було застосовано опитувальник Холла для визначення рівня залежності від соціальних мереж, метод спостереження за поведінкою користувачів у Instagram, проєктивну методику Люшера, а також тест на співзалежність та контрзалежність.

Результати показали, що 17% респонденток виявляють контрзалежні риси: свідоме уникнення взаємодій, зниження активності у публікаціях та схильність до пасивного споживання контенту. Основними тригерами контрзалежності виявлено порівняння з ідеалізованими образами, страх осуду та емоційне виснаження через постійну потребу в соціальному схваленні. Досвід користування Instagram, таким чином, водночас відкриває можливості для самовираження й посилює емоційну ізоляцію. Контрзалежність у цьому контексті можна розглядати як нову адаптивну відповідь на тиск цифрового середовища.

Усвідомлення цього явища є важливим кроком до розробки психологічних інтервенцій, спрямованих на підтримку емоційного добробуту жінок у цифрову епоху.

ВІЗУАЛЬНИЙ ПРАКТИКУМ

Актуальні проблеми взаємодії особистості та суспільства у
«дзеркалі» сучасного кінообразу

<https://drive.google.com/drive/u/0/home>

1. **Бондаренко А.О. ст. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова гр. ПЦБ 2024-1у**
«Проблема пізнання у фільмі Крістофера Нолана «Інтерстеллар»
2. **Колесниченко Є.Ю. ст. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова гр. МБГ 2023-1**
«Людина як творець своєї особистої реальності у фільмі Мартіна Скорсезе «Острів проклятих»
3. **Комарова А.А. ст. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова гр. ПЦБ 2024-1у**
«Людина і сучасне суспільство у фільмі Лани та Лілі Вачовські «Матриця»
4. **Кузько В.К. ст. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова гр. ПЦБ 2024-ПЦБ 23-2**
«Подорож до сутності людини у фільмі Девіда Фінчера «Бійцівський клуб»
5. **Скорова М.Д. ст. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова гр. ПЦБ 2024-1у**
«Межі пізнання у фільмі Мартіна Скорсезе Острів проклятих»
6. **Сєрік А.Р. ст. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова гр. ПЦБ 2024-1у**
«Проблема реальності в екранізації книги Франка Тільє «Пазл»
7. **Тютюнник Владислав ст. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова гр. ПЦБ 2024-1у**
«Проблема свободи людини у фільмі Пітера Уіра»

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	
БУТИ ЗМІНОЮ: ГУМАНІТАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЧАСИ ВИПРОБУВАНЬ	
Прилуцька А. Є.	5
(IN)COGNITA?	
Олексій ЛИТВИНОВ.....	7
НЕСТАНДАРТНА ІСТОРИЧНА ПРАКТИКА ГЕНДЕРУ У ВІЗАНТІЙСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ	
Артеменко А. П.	9
РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІАПЛАТФОРМ У ФОРМУВАННІ ВІЗУАЛЬНИХ УПОДОБАНЬ ТА ТРЕНДІВ	
І. Бачурін, А. Є. Прилуцька.....	11
З ІСТОРІЇ ДИСЕРТАЦІЄЗНАВСТВА: ВІД СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДО СУЧАСНОСТІ	
Будецька О. О.	15
ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД І СТРАТЕГІЯ ЇХ ПОДОЛАННЯ	
Варич Д. Ю., науковий керівник – Комарова Т. Г.	20
СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ПЛАТФОРМА ДЛЯ ПРОМОЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Вінтонів Х. М.	24
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ «ДЕКА OFFICE» У СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Власенко Д., науковий керівник – Прилуцька А. Є.....	28
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОГО КОМПОНЕНТА ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	
Волкова І. В.	31
НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ЧИННИКИ ЯК КОМПОНЕНТИ МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	
Ганцюк Т. Д., Опар Н. В.....	34
ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В АЕРОКОСМІЧНІЙ ГАЛУЗІ	
Гаплевська О. І.	38
TO THE QUESTION OF OVERCOMING THE AXIOLOGICAL CRISIS OF MARGINALITY IN THE DIGITAL ERA	
Нарлевський D. I.	42
ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ІФНТУНГ)	
ГЕТЬМАН Т. Б., науковий керівник – Григораши С. М.....	45
ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ЦНАП ПОМІЧНЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
К. Гриценко, науковий керівник – Г. В. Шемяєва.....	51
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ПОШИРЕННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	
Демчина Л. І.	54

ДО ПРОБЛЕМИ АВТОРСТВА ТЕКСТІВ «НА ЗАМОВЛЕННЯ»	
Є. Дмитренко.....	57
СТАНОВЛЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ	
Железов О. Є.	60
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА ТЕРМІНОЛОГІЇ ФЕХТУВАЛЬНОГО СПОРТУ: ФРАНЦУЗЬКИЙ ВПЛИВ І СТРУКТУРНА КЛАСИФІКАЦІЯ	
Я. В. Зіненко.....	64
БІБЛІОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНОГО БАЛАНСУ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ НАУ «ХАІ» (НА ПРИКЛАДІ ОФІЦІЙНОГО САЙТУ ХАІ ТА ПРОФІЛІВ У СОЦІАЛЬНІЙ ПЛАТФОРМІ RESEARCHGATE)	
Кислюк К. В.	67
КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОФІЛІВ У БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	
Л. Кислюк.....	72
ІНФОРМАЦІЙНО-СЕРВІСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	
Клименко К. Ю, науковий керівник – Кислюк Л. В.	76
КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
Коновченко О. В.	79
ПОТЕНЦІАЛ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЛІГІЙНОГО КОПІНГУ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ТРАВМИ ВІЙНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
Копіна Олена, науковий керівник – Косолапов Олексій.....	83
ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ В НІМЕЦЬКІЙ МЕТРОЛОГІЧНІЙ СИСТЕМІ: ЯК ДОСЯГНУТИ УСПІШНОГО ПЕРЕКЛАДУ	
Коржак З. З.	86
МІЖ ТІЛОМ І СОЦІУМОМ: ФІЛОСОФІЯ ГАБІТУСУ В КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРУ І СТАТІ	
Куліков Микита.....	90
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СУСПІЛЬСТВО ТА ФОРМУВАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	
Кунденко Я. М., Назаренко М. В.	92
ФАКТОР ЗМІН	
В. А. Куц, О. А. Гейко.....	95
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БІБЛІОТЕК І АРХІВІВ: СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
Куць М. О., науковий керівник – Демчина Л. І.	98
БОЙОВА ПАМ'ЯТЬ УКРАЇНИ: АРХІВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗСУ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕМОГИ	
О. Кучер.....	103
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ БІБЛІОТЕКАМИ ЗВО ТА КОРИСТУВАЧАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Кучеренко В. І., науковий керівник – Кислюк Л. В.	105

ВПРОВАДЖЕННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ПРАКТИКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Левченко В., науковий керівник – Прилуцька А. Є.	109
КРИТИКА ФОЄРБАХІВСЬКОЇ АНТРОПОЛОГІЇ У ПРОЄКТІ ТЕОРЕТИЧНОГО АНТИГУМАНІЗМУ Л. АЛЬТЮССЕРА І ЇЇ СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	
Любашевський М. Д., науковий керівник – Ільїн І. В.	113
ДОПОВНЕНА РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ У США	
Мирошніченко Віталій, науковий керівник – Заболотна О. А.	117
ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНІ ВІЗУАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ	
Наумова А. І., науковий керівник – Прилуцька А. Є.	121
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ФОРМУВАННЯ Я-КОНЦЕПЦІЇ ПІДЛІТКІВ	
Неманежина А. О.	123
ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ В ООН: ДОКУМЕНТАЦІЙНО-НОРМАТИВНИЙ АСПЕКТ	
Прилуцька А. Є., Нетяга Т. О.	127
ВПЛИВ КОЛЬОРОВОЇ ГАМИ Й ОСВІТЛЕННЯ НА КОМФОРТ ТА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ВІДВІДУВАЧІВ БІБЛІОТЕК	
Федорова А., Прилуцька А. Є.	132
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ МЕДІА-ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	
Прилуцька А.Є. – науковий керівник, Шохова А.	135
МОРАЛЬНІ ПЕРИПЕТИ ГЕНДЕРНИХ ІННОВАЦІЙ	
О. П. Проценко	139
НОВАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ПРОЕКЦІЯХ СОЦІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ	
Проценко С. О., наук. керівник – Ушно І. М.	142
ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ ЯК ЦИФРОВОГО ХАБУ	
Ровова Г. Р., науковий керівник – Шемаєва Г. В.	145
ПРОТИДІЯ МАНІПУЛЯТИВНИМ ТЕХНІКАМ В УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ ЗАСОБАМИ БІБЛІОТЕЧНИХ УСТАНОВ	
Є. В. Сворак, науковий керівник – Л. І. Демчина	147
СОЦІАЛЬНИЙ ВПЛИВ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК, ЗНАЧЕННЯ ТА МЕТОДИКА ВИМІРЮВАННЯ	
Середа С. В.	152
ЕСТЕТИЗАЦІЯ МОВЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ	
А. Є. Прилуцька, К. Северухіна	157
ВПЛИВ НАДМІРНОГО СПІЛКУВАННЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ НА РЕАЛЬНІ МІЖСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ В ЗРІЛОМУ ВІСІ	
Л. С. Сокол, науковий керівник – А. О. Неманежина	161

РОЛЬ БІБЛІОТЕК ЯК ЦЕНТРІВ СУСПІЛЬНОГО ДОСТУПУ ДО ЗНАНІСВИХ РЕСУРСІВ ТА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	
А. Ставицька, науковий керівник – Г. В. Шемаєва	164
ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ	
А. М. Стаднік, науковий керівник – Л. В. Кислюк.....	166
КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ І КРАЄЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ В ХУДОЖНІЙ ТВОРЧОСТІ СЕРГІЯ ВАСИЛЬКІВСЬКОГО	
Станичнов Олег	170
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ АРХІВНОЮ СПРАВОЮ У ФРАНЦІЇ	
Телюпа О. В.....	172
АВТОБІОГРАФІЧНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В АЕРОКОСМІЧНІЙ ІНЖЕНЕРІЇ	
І. Ушно.....	175
ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНІЙ СФЕРІ	
К. М. Федоренко, науковий керівник – Г. В. Шемаєва.....	179
ДЕРЖАВА ЯК «ГАРАНТ» САКРАЛЬНОСТІ ДЕЯКИХ ПУБЛІЧНИХ УСТАНОВ	
Ю. Ходанич.....	181
ЕСТЕТИКА ПРИРЕЧЕНОСТІ: ЧОМУ МИ ДОБРОВІЛЬНО ГРАЄМО СВОЇ ГЕНДЕРНІ РОЛІ? (ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ П. БУРДЬЄ ТА М. ФУКО)	
С. Чмихун	185
АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ЕЛЕМЕНТ МІЖНАРОДНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	
С. І. Шандрук, В. П. Доусон	187
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТА ДОКУМЕНТООБІГУ У СФЕРІ ПРОМОЦІЇ ЗДОРОВ'Я	
О. О. Шемаєв, Н. С. Шемаєва, науковий керівник – Л. В. Кислюк.....	190
ПРОФЕМІНІЗМ У ДОБУ ФРАГМЕНТОВАНИХ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ: МІЖ ДЕКЛАРАЦІЄЮ ТА ТРАНСФОРМАЦІЄЮ	
С.І. Широка, Г.Г. Півень	196
УЧАСТЬ США В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ І УКРАЇНСЬКА ПЕРСПЕКТИВА	
Олександр Широкий.....	199
THE INFORMATIONAL FUNCTION OF DOCUMENTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION	
Maryna Shlenova.....	203
КОНТРАЛЕЖНІСТЬ ЯК НОВИЙ ТИП ЕМОЦІЙНОЇ РЕАКЦІЇ НА ЦИФРОВІ МЕРЕЖІ: ДОСВІД УКРАЇНОК В INSTAGRAM	
А. О. Щербина, науковий керівник – М. Є. Жидко.....	205
ВІЗУАЛЬНИЙ ПРАКТИКУМ	
Актуальні проблеми взаємодії особистості та суспільства у «дзеркалі» сучасного кінообразу.....	206

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ

**XXVI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ЛЮДИНА, КУЛЬТУРА, ТЕХНІКА
В НОВОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ»**

Українською та англійською мовами

Головний редактор – проф. ХАІ Прилуцька А. Є.

Редактори:

Дмитренко Є. В., Коновченко О. В.

Технічна редакція:

Король Г. С.

Підписано до друку 22.05.2025

Формат 60х84/8. Папір офс.

Умовн. друк. арк. 13,4. Облік. вид. арк. 14,5

Т. 100 прим. Замовлення 50/V - 25 н

Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків, вул. Вадима Манька, 17

Видавничий центр «ХАІ»
61070, Харків, вул. Вадима Манька, 17
e-mail: izdat@khai@khai.edu